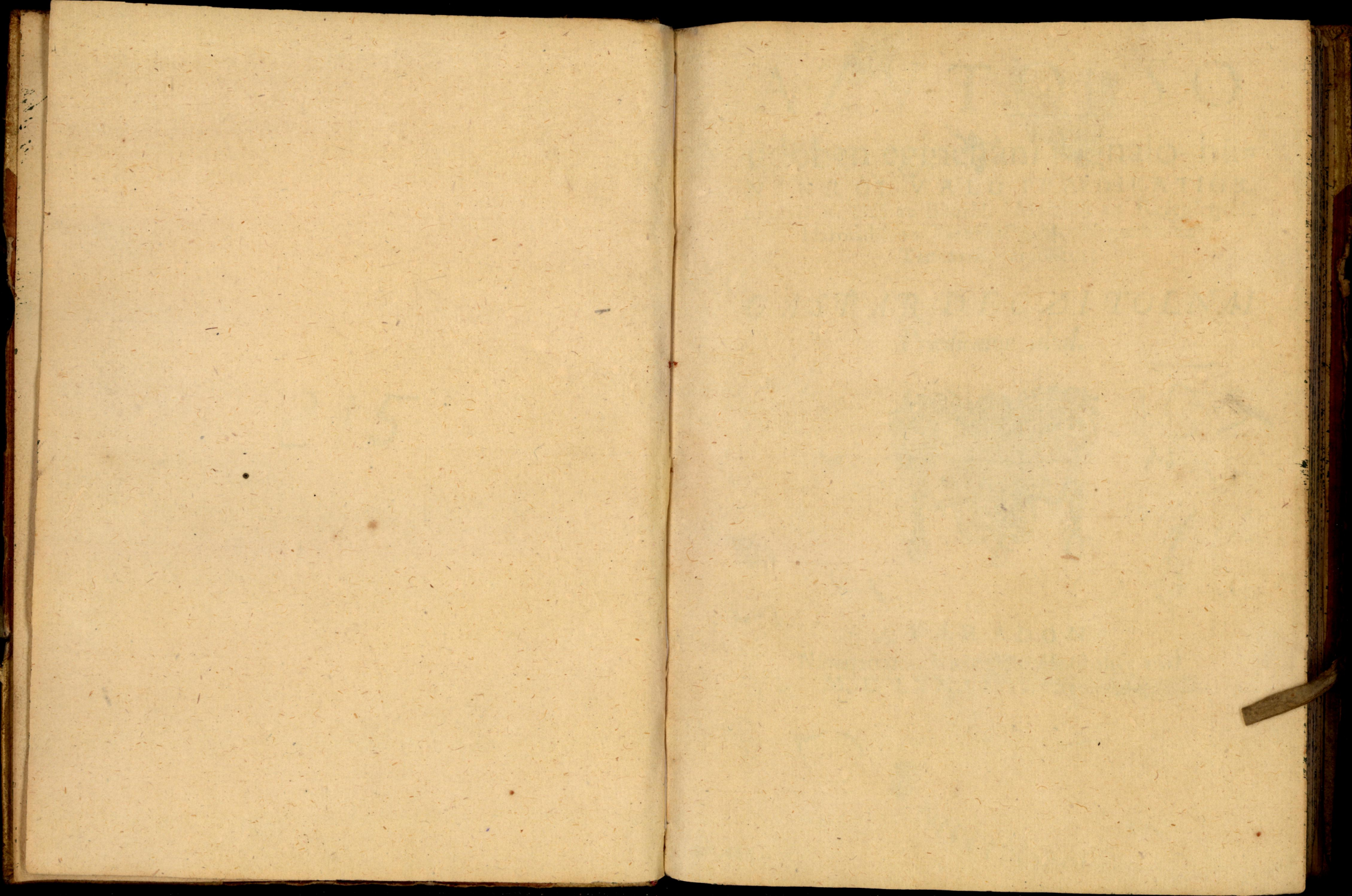

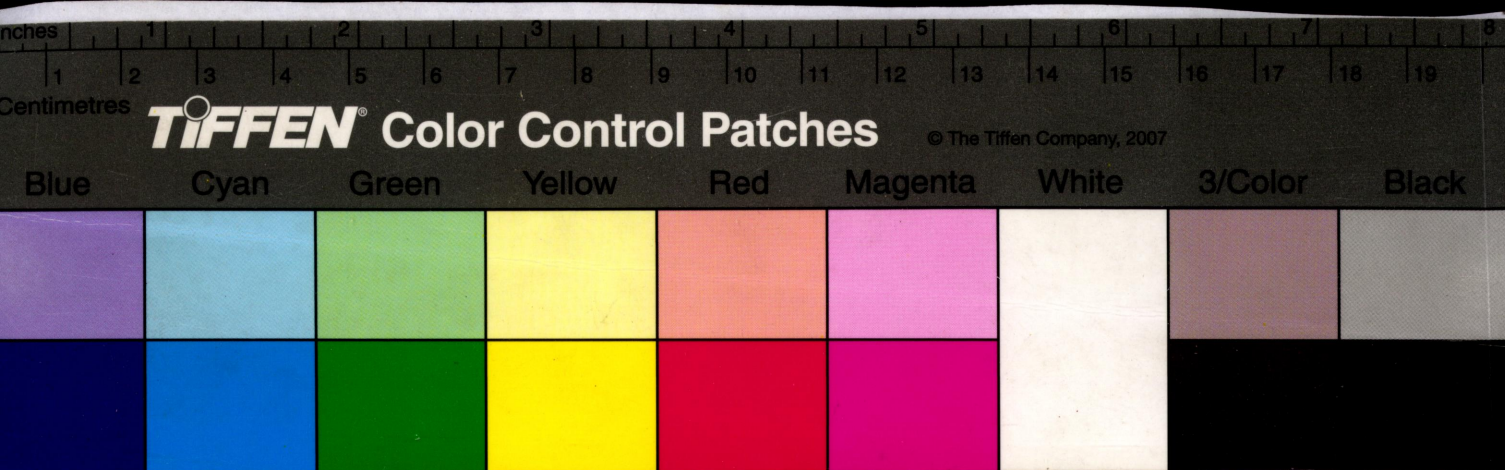
RMH. Qu.

103.

MA

215

AZV TOLSO

üdöben eginenani regnalo bû-
NÓKRÓLVALO PRAEDIKATIOK,
tudni illik, Első az Bűnről. Második az Resegsegről.
Harmadik az Paraznasagról. Negyedik az
Tanczról. Irattatott:

GASTARDECZITOLNAI
Predicator által.

VARADON

Niomtattatott Rodolphus Hoffhalter által
M. D. LXXXIII, Eftendőben.

A Z V T O L S O

üdüben eginetiani regnalo bû=
NÓK R Ó L V A L O P R A E D I K A T I O K,
tudni illik, Elő az Bűnről. Második az Resegsegről.
Harmadik az Paraznasagról. Negyedik az
Tanczról. Irattatot:

G A S P A R D E C Z I T O L N A I
Predicator által.

VARADON

Níomtatott Rodolphus Hoffhalter által
M. D. LXXXIIII, Eüendöben.

1907

A 2

életű emberek között, s mind ennék utánna, világ vegeze-
tiglen meg tartia, mint ű maga mongia az Christus: Nem
haglak titeket aruul, veletek lezek mind világ vegeze-
tiglen. 2. Hogy az embereket Pœnitentia tarrasra intese,
hogy minden Istentelenséget es ez világi gonoz kiüanfa-
gokat megh-tagaduan: meretekletessen, igazan es kegiellé
ellienec ez vilagon. Vifontak mint egy elő tükörben megh
mutassa minemű verkektől kellien embernek magat meg
onni, ha Isten haragiaban es karhoštato bünteteseben nem
akar esni, Mint ezen s. Pal. Gal. 5. mongia: Ne tenelegie-
tek, vgmond mert sem az gilkosok, sem az baluaniozok,
sem az tobzodok, az rešegesek, az paraznak &c. Isten or-
šaganak örökseget nem birhattiak. 3. Hog emlekeštesen
minniaiunkat az vigiazašra, kœniörgešre es az hirben valo
alhatatošsagra, hogi mikor az Vr el ű auagy az mi halalun-
knak oraiara, auagy az itiletnek napiara, talallion minket
io kešületben. Ezekrœl šűkšeg volna mind Prædicatorok-
nac az tanitasnak rendiben giakrakbban šollani, smind e-
gieb rendeknek az bünt meg esmerni es abbol ecczer fel-
ferkenni, hogy az mi hatra volna az ű eletekben, azt ne az
tešt nec gonöz kiüanšagára költenek es vešteget nec, hanē
Isten parantšolattia šerint rendel nec es io moddal vegeze-
nek. De ezen felette igen kel kešergen űnk es bankodnűc,
hogy mind az tanitok kešedelmesbeg es reštebbek az tani-
tasban, feddesben es dorgalasban, hogy nē mint az ű tistek
nec meltosaga es nag volta kiuāna, smind az halgatok tu-
niabbak, engedetlēbek es halaadat lambak hog nē mint az šo
fogadašnac tisti mutatna. Annakokaert, miert hog miis sok
felele czegeres verkekkel az mi Isten űnkert mind ez elœt
megbantottuk, smind mostan šo fogadatlanšagunkal űtet
naponkent kimellet lenűl boššontiuk ű felsegešis sok fele
ostori.

ostoriual meg latogatta es meg niomta ez mi hazankat es
nemzetšeg űnkert. Ennek elœtte valo űdœkben az mi nem-
zet űnk tistab életű volt, enni gilkosšag, fertelmes élet, pa-
raznašag, rešegšeg es egieš sok fele ektelenšeg nem hallœ-
tatot ez mi oršagunkban, mint az mostani űdœben. Ezek-
rœl ez verkekrœl emlekezetnek minket ez kœuetkœzœndœ
prædicationis, es intenek benn űnc, hog houa hamareš le-
het meg teri űnk, šot fogadgiunk, hogy az erdemlet bűnt-
tesek heliet Isten űnk tœl kegyelmet es életet nieri űnk. Ha
mikor az keresztien tanitok intik es feddik az halgatokat
effele czegeres bűnokrœl, es ha mit az tanitasnak rendibē
kemenben šollanak, tehat erette, reaioš ne neheštelliēnek,
ne haragudgianak, hanem magokban šallianak es eleteket s-
erkœlczeket az Isten tœrueniēre es igeiēre vonniak, lassac
es ismeriek meg abbol, hogy az Istennek lelke az tanitok
altal meltan feddi es rettent ű az embereket. Annak okaert
az keresztien halgatoc es oluafok mind ez šűkšeges es ha-
šnos prædicationat io indulāt al es halaadassal vegiek, smind
ez fele hasonlatos inteseket az tanitasnak rendiben io ne-
uen engedelmešsēggel halgassac es šo fogadašokat Istennek
be mutassak. Touabba ez fele hašnos tanitokert es azoknac
eletekert Istennek naponkent kœniœrœgiēnek, hog az Iste-
nē tista es iduœzitœ igeiē nemzet űnkben megh ne šo-
giatkožzœ, es az reghi šœtetšeg oršagunkra vyœ-
nan ne šallion, hogy amaz vtolšo atockal ne
verettešš űnk. A M E N.

G. F. G.

A ; AZ VTOL-

AZ VTOLSO IDÖ BEN

eginehani regnalo bünökröl

VALO PRAEDIKATIOK, TVDNIA IL-
lik, első az Bünröl Második az Refegsegröl. Harmadik az Paraznasagrol. Negyedik az Tanczrol,

Az Bünröl, 1. Ioan. 3.

*Minden az ki bünt tselekedic, vgian azon a tör-
ven ellenis czelekedik: Mert az bün az törven-
nek által bagasa.*

MIKEPPEN hog' az Vr Isten, az ű nagy iö voltate^s
az emberekhez valo szeretetit, ebben niluan ki mutat^a
ta es meg bizonyította, hog' ű ollian sentseges, tista e^s
mindenhato fellegleuen, minket fertelmes, niomorult er-
őlen embereket, kik az bünert halálnak es karhozatnak
fiai valánk, sent Fianak az Christusnak általa, fiaia fogad-
dot, es az ű sent orfaganak öröksegere meltostratot: Ezen-
keppen immar ű mi tölünk ezert ez nag' iö tetemeniert, mel-
tan megkiuahattia s-meg kiuannia, hog' olli eletet elliünk,
az ki illien sentseges Attianak fiahoz illendö, es az ű sent
neuenek diczösegere valo legien. Azert mongia vala az ű
törüenieben: Szenteg legietek mert en sent vagiok ti Vra-
tok Istennek. Leuit: 19. Christus vrunkis Matt: 5. Vg' vi

AZ BVNRÖL.

lagöskodgiek az ti vilagofagtok az emberek elöt, hogy az
zok lassak az ti io czelekedetteket, es diczöiczek az ti Ate-
iatokat, ki menniebben vagion. De az Isten fiahoz illen-
dö életnek köüeteseben es arra valo igieközetben, nag' aka-
dal', az emberi okossagnak a bün felöl valo bolond itéleti.
Mert hog' miniaian termeset ferint bünösök vagiük, czu-
da melli igen hizelkedünk magunknak az bünben:
Innet vagion, hogy sokan bator nem tudom mel'
nag' faruas czegeres bünt czelekedgienekis, csak az
emberi giarlosaggal akariak magokat belöle ki tisztítani.
Mit tehetek vgymond: hog' ha giarlo es erőtelen vagiok,
Nemelliek penig nem segienlik az sentek peldaiualis bün-
nöket palastolni es orczatlanul mentegerni: Mint az refeg-
gesek, az Noe es Loth refegseget vetik. Az paraznac Da-
uidot forgattiak, ki noha paraznalkodot, de azért el nem
karhozot. Vadnak olliakis kik nag' senteknek es artatlan-
noknak tartiak magokat, hog' ű benne amaz faruas es ta-
paszthalato bünök nem talaltatandnak, mellyeket ez vilagis-
vtal. Innet vagyon hog' mikor ezeket az bünröl feddik es
poenitentiara intrik, azt mongiak, lam nem vagiok sem pa-
razna sem gylkos, sem lopo, soha nem tudom ki mi gonosza-
got mondhatna en hozzam. Latode, illien iteleterek vagion
az embereknek a bün felöl, mel' itilet nag' akadaly az sent
életnek köüetesege valo igiekezetben, es az bünből valo ki-
teresben. Annakokaert ez ellen az sent Ianos oruofagor ad
minekünk, mikor ez meg hallot igekben meg mutatia, ho-
gy minden embernek bünseges legien az sent es tista keres-
tieni eltre igiekezni, minekutanna az Istennek fiaia löt-
tenek. Mert meg mondgia, mi legien az bün, es minden bün-
nök felöl minemü itiletünknek kellien lenni. Minekünkis
azert vgyan ezen dologrol kel ez mostani oraban folla-

nunk, csak hog' nílvaiban való értelemnek okaert: Hani fele legien az bűn, es ki legien oka az bűnnek, meg mondgiuk az Istennek segítségé által. Ást mongya azert: Minden valaki bűnt czelekedik vgian azon az törvény ellenis czelekedik mert az bűn az törvények által hagafa. Semmi nehesség ez befedekben nintfen, mert az sent Iános csak ást akaria, hog' meg tudgiuk mi nemű itéletünknek kellien lenni az bűnök felől: Mert ást az emberek ammi az Isten iteleti berint bűn, bűnnec nem tartiak. Innet vagion hogi az sent életre való intefeket fel né akariak venni, mint ha azok ű nalok semmire bűksegesek nem volnanak. Ezek ellen az sent Iános minket arra tanít, hog' soha olli kiczin bűn ne lehessen, kinek el hagiában ne kellien minekünk munkalkodnunk, es ackit naginak, vese delmesnek es karhozatra meltonak ne kellien itilnünk. Hog'penig ez ig' legien meg bizonyittia, mikor meg mondgiá mi legyen az bűn, tudni illik, az Isten törvényének által hagafa. Auag', mind az valamit az ember Isté törvény ellen czelekedik: vag' kiczin az, vag' nag'. Azt akaria azert mondani: Valaki az Isten törvényét által hagiá, auag' annac ellene czelekedik, az ű magat Isten haragiában es atkában eiti. Mert atkozot minden valaki az törvént be nem tölti. Deut: 27. Minden ember pedig az ki vetkezik az törvént által hagiá, mert az a bűn ammi az isten törvény ellen lehen. Azert valaki vetkezik akar mi fele bűnnel, az a törvént által hagiá, es ig' Istennec haragiában es atkában vagion. Ebből pedig senki azt ne gondollia, mint ha sent Iános eg' értelembe volna az Stoicu fokkal, kik est mondotak hogy az bűnök mind egarant valok, es hog' azok kőzöt eggik nem nagioab az masiknal. Nem mondgiá s: Iános ást, mert noha minden bűn enniben egi arant való hog' mindennik

mindenik Isté törvénye ellen vagion, es mindenik halalt es karhozatot erdemel. De ha az bűnök egimással ősue vetiük, eggik az masiknal nagioabnak talaltatik: ha nem sent Iános csak azoknak bolondságokat feddi kic né tartiak vala bűnnek ást, ammit Isten törvénye ellen czelekednek vala, es ez okaert az poenitentia tartastis nem itilik vala magokban bűksegesek lenni. Annit tehen azert ez mint ha ást mondotta volna: Mi hasnat vesitek atiamiai hog' az bűnben magatoknak hizelkettek, es azzal mentegetitek magatokat, hogi az mit ti gonosul czelekedtek nem bűn az, vag' ha bűnis, de nem oll' nag' bűn az ki karhozatot erdemelene. Ha ontalan mentsege ez, mert enis tudom suallom ást, hogi eggik bűn az masiknal nagioab, de azert akar mi nem mienk legienek az ti bűneitek, vgian Isté törvénye ellé vadoanak, es ig' az kiczin bűnis binte vgian halatra es karhozatra melto az Isten iteleti berint, mint az nagy. Iob azert hogy ha ez fele hasontalan mentsegeket hatra hagiuan, bűneteket es azoknak vesedelmes voltokat meg ismeritek, es azokbol megh teruen az iambor es keresztien életre igiekedtek, ha az Isten haragiát es bűntetéseket el akariatok tauostatni. Ez ertelme az s: Iagos bebedinek, kikből mindé ember meg erheti immar mi legien az bűn, tudni illik az Isté törvényének által hagafa. Az az, az bűn semmi né egieb, hanem mind az, valami az Istének igaz, io es sent akarattiaual ellenkezik. Az Isten akarattian penig erced, nem amaz titkos es meg foghatatlan akarattiat, kiuel mindeneket mennien földön igaz iteleti berint czelekedik, es akiról sol s: Pal Rom: 9. Az ű akarattianak ki alhatna ellene? Hanem erced az Isté akarattian az, az kit az ű törvényben ki ielenter, es kihez mi tölünk minden engedelmesseget kiua. Mert ha az ű el rei

tet es titkos akarattiat meg gondolliuk, az ellen soha senki nem alhat, hanem annak mindenek ellen meg kel tellesedni. De az törüenben meg ielent akarattianak sokan ellene alhatnak, selleneis allanak naponkent. Immar ez az Isten meg ielentet akarattianak ellene allasa, es annac altal hagsa, mondati bűnnec lenni. Mint est peldakbol iobban esedben veheted. Az Vristen Adamnak az ő akarattiat meg ielentotte vala, mikor paradiczomba űtet mindē fakon szabad da hāta vala, eggiket penig meg tiltotta vala. Ot az Istē akarātia ez vala, hog' Adam baror szabadō egiek mindenik giūmōlczebē, csak hadiō az eggiknek beket. Immar Adam enec ez meg tiltor fanak giūmōlczebē euek ēlēne iara az Istē akarātianak, es így ol' bōnt czelekedek, kiuel mind magat s mind fiait el veste. Ig' az Istē Saulnak meg parāczolta vala hog' az Amalekitakat, mind le vagia kiczintul fogua nagigla, es hogy meeg az okralā allakornak se kedūēzen, hanē a zokatis le vagia. Saul est ez Istenparanczolatiat altal hagsa, mert sē az kiralt sē az barmoknak šepet iauat meg nē ōlorte, azert ol' bōnt czelekedek, kiuel Istē haragiaban esek, es az kiralisagot el veste. 1. Sam: 25. Az Loth Patriarcha felesegenek az Istē meg paranczolta vala mikor Sodomabol ki hozza vala, hog' hatra ne tekinczē. Est ű altal hagsa, es hatra tekintuen, bōnt czelekedek, kiert mindgiarast sō darabba valtozzek. Ezenkeppen Daidnak az Isten az ő törüeniebē megh parantsolta vala, hogy ne paraznalkodgiek, se embert ne ōllien. Daid ez ellē mindeniker megh czelekede, es így bōnt tōn, kiert az Istent űl megis bűntettetek. Minek űnkis az Isten meg ielentotte az ő akarattiat az tiz paranczolatban, holot azt kiuanonia, hogy mi ű kiūūle mas Istent ne keressünk, faragot kepet magunknak ne csinalliunk, az ű ne

uer

met heaban ne vegyűk, az ő sōmbattiat meg sentelliűk. Atiankat aniankat tistelliűk, ne lopīűk, ne paraznalkodgiűk: &c. Mikor azert ezeket altal hagiuk, es ezeknek ellene valo dolgot czelekesűnk, azonnal bōnt tessűnk, es kōtellezzűk magunkat az Istennek bűntetefere. Így immar im iol erted mi legyen az bűn, tudni illik, mind az ammi elenkezik az Isten igeieuel es törüenieuel. Visontak ismet azert, valami az Istē törüenieinek es igeieinek ellene ninczen, soha ašt bűnec ne tarczad. Estis pedig ezert kel iol megh ertened, mert sokan ammi bűn volna ašt bűnnec nem tartiak. Az mi per nigh bűn nem volna, ašt bűnek mondgiak. Mint pintek nap auagi az negiūē napokban hust enni, halalos bűnnec tartod. Ha penig vgian azon napokban szabadon refegeskedel, paraznalkodol, embert ragalmaz, arulkodol &c. nem tartod ezeket bűnne.

Tanuld meg azert: Honnan kellien te neked az te czelekedetidról itiletet tenned, hogy ha bűne auagy nem, es így az bűnők felől minem ű itiletednek kel lenni: Tudni illik, nem az te bolond okossagodbol, hanem az Istennek törüenieből es igeieiből, mert azert mondatik am az Isten törüenie Sidoul Torahnak, az az, tanito es igazgato tudomañak. Mert valami az Acz Mestereknel es az kűmūueseknel az czerna es az fal igazgato feršam, ki hez az ű miueket igazgattiak, hogy az iol essek: Vgian azon az mi eletűnknek igazgatasaban, az Istennek törüenie. Mert az tanit meg min ket mi legien az io, mi legyē az gonoz. Tehat valamit czelekesűnk, vagy az iduōšlegnek dolgaban, vagy kűlš mas gunknak viseleseben, mind ašt az Isten törüeniere Probalīuk meg, kiuel hanem ellenkezik az mi czelekedetűnk' ionak, ha penig ellenkezik, gonobnak bűnnec mondatik, ha añal seb volna az mi eletűnk ferintis,

De példakból eſtis niluabban meg erheted nag' ſok eme
bereknek ertelmec ez az hitnek dolgaban. Hogy akar minem
mŰ hitet vallyō az ember, es annak valafaban akar minem
modot es rendet tarczyon, az felől vgian kedues lehet az
Iſten előt es iduōzúlhet. Mert vgymond az Iſtē ſiuet kiua.
Azert csak az ember legyen io ſiuel es indulattal az Iſten
hez, vgian kedues az Iſtennek, bator külfő keppen az Iſtē
nek tiſteleriben külömb modot kōueſſenis, hog' nem mint
az melliet az Iſtē az ū igeieben es törüenieben paranczolt.
Ezeknek ertelmec ſerint az Sidoc az Törökök Iſten előt
kedueſek lehetnek az hit felől, csak hogy egiebbeppen le-
gyen helien dolgok. Inner vagion, hog' azok holondnak i-
rilik aſt, aki valakiuel az hitert haborog, auag'azert veret ki
onrattia. De hogy ha ezeknek czelekedeteket az Iſtē törü-
niek es ſent igeiének regulaiara voſond, es arra meg pro-
balod, meg latod hog ezek felől az Iſten ſententiaia maſ le-
ten. Mert az Iſten Moſes által aſt mondgia: Ne nezzetek az
ti ſiuetek vtan, melliek vtan ſokratok paranzalkodni, hanē
inkab meg emlekezzetek az en paranzolatimrol, hog' azo-
kat czelekedgietek, es ſentek leſtec az ti Vratoknak Iſten-
teknek. Num: 15. Az Eſaias Propheta altalis, karhoſtattia
azokat kik az embereknek paranzolatihoz ragafkodnak
vala. Chriſtus vrunkis vgian ezen ſententiat hozza elő, es
azt mondgia az vtan: Minden plantalas valamelliet az en
Artiam nem plantalt, ki ſaggattatik. Matth: 15. Mind ezek-
ből azert meg tēczik, hog' az hitnek dolgaban nē ſabad mi-
nekünk ſemmit ammi ſeünktről ſerzenünk Iſten ſerzeſe es
paranzolattia ellen. Ha nem mindennek aki iduōzúl ni a-
kar, azt az hitet kel tartani es kōuetni, mel' az egy funda-
mentomra az Ieſus Chriſtusra epitetet, es az ſerint kel az
Iſtent

Iſtent tiſtelni ammint az ū igeieben es törüenieben megh
iellentōtte. Ez kiuul valaki az ū ſeienek gondolatit kōueti,
teuelieg, es ū maga meg czalla magat. Ezen keppen nag' bűn
nek mongia az Papa, penteken az huſt meg enni. De ha az
Iſten igeiet meg forgattiu es ez dolog felől abból kezdünk
iteletet tenni, ſokkal külömben talalluik. Mert előſer ſohul
az Iſten igeieben megh nem talalod, hogy az Iſten az huſ es
telt valamel' napon bűnnek mondotta volna, hanem ha az
Papanak maſ Bibliaia vagion, kiben meg tiltatot legient: De
az igaz Bibliaban, az az, az Prophetaknak es Apoſtoloknak
irafaban, ſoha meg nem talalod. Maſodſor ſ. Pal 1. Timo. 4.
aſt mongia: hog' az Iſtennek minden teremtet allattia io, es
abban ſemmit el nem kel verni, hanem mindenickel ſabadō
elhetünk, csak hog' halaadallal elliünk. Vgian ottan, cza-
lard es őrdōgi tudomaniu embereknek mongia azokat, kik
az hazaſſagot es az eledelt meg tilttiak az emberektől. De
ezeknel niluabban ſol 1. Cor. 10. Valamit az meſarſekbē a-
rulnak, ſabadon egietek ſēmit arrol nē kerdeſkeduen &c.
Latode ſemmit az napokrol nē ſol, hog' csak penteken ne
együk, az többin mind meg eggyük, hanem mind pentekē,
mind egieb napokon ſabadda haggia, Ennek pedig okatis
mondgia 1. Cor. 8. Mert az etel nem teſen minket kedueſe-
ke az Iſtennek elōtte &c. Az Romabeliekhez irot leuele-
ben penig azt mongia, hogy az Iſten orſaga ſem etel ſem i-
tal, hanē igaffag, bekeſeg es örōm az ſ. lelek által. Rom. 14.
Immar ha az Iſten igeie eſt gonoznak nem mondgia, miert
mondotte gonoznak? ſőkeppen holot iayt kialt az Prophe-
ta azokra, kik az iot gonoznac, az gonofit penig ionak mon-
gyak. Eſa: 5. ver. 20. Eſſele példakat többekeris ſamlalhat-
nak elő, de ezekből elege meg erhettyük, hogy az hitnek

es az iduösslegnek dolgában, csak az Isten igeiét kellien mī-
nekünk kőuetnünk, nem az emberi okosságnak itilletit 1.
Corinth. 2. Immar az külső es ez világi dolgokbanis, mely
igen az emberi okosságnak itilleti meg czalattaliek, aztis
peldakból megh ismerhettiük. Sokan kiczin bűnnek itilik,
auagy bűnnek sem tartiak az Isten neuének heaban valo ve-
relet. De ha az Isten törueniet megh tekinttiük, abbol meg
lathattunk mely nagy bűn legien. Mert az Isten azt mond-
gia: Az te Vradnak Istenednek neuét heaban ne vegyed es
ne emliczed: Mert az Isten bűnteres nélkül nem hadgia azt,
az ki az ű neuét heaban veendi. Inner vagion, hogy regen
az Isten meg kőuestette azt, az ki az ű neué ellé karomlast
sollot. Leuit. 24. Azert most sem senuedi el, ha valaki az
ű neuét nagy heaban vesi, es mindē oknelkül csak valami
hiuolkodasból, vagy tragarasból emliti, vagy arra hamis-
san eskűsik, auag'penig az Isten neuével varasol es babonals-
kodik, mint nagy sokan czelekešnek.

Az paraznaságot semminek itilik az emberek, nemellic
vgian diczekednek vele. De az Isten töruenie nagy bűnnek
mondgia, mert meg tiltia: Ne paraznalkodgial Exod. 20.
Ismet az Israel leani kőzöt kurua ne talaltassek Deuter. 23.
Sőt megis őlet te Isten az paraznakat Leuit. 20. Szent Pal
penigh azt mondgia, hogy soha az paraznak Isten oršagabā
nemmennek 1. Corinthios. 6. Megh lassak azert mit
czelekešnek azok, kik azt mondgiak: Scottatio est
purgatio naturæ quærentis exitum. Am purgalliak azert
az ű buia, parazna természeteket, de az Istenis ki purgallia
őket az ű oršagabol. Az rešegseg felől is ezent itilik az em-
berek, hogy nem oly nagy bűn az, kiert el kellene karhoz-
ni. De maast mond ez felől az Isten igeie es töruenie: Meg
ne rešeg

ne rešegűlletek az borral, melyben minden mertekletlen-
seg vagion Ephe. 5. Szent Pal penig ezeketis űinte vgian ki-
rekešti az Isten oršagabol, mint az paraznakat 1. Corin. 6.
Né űamlalok tőb peldat elo, mert az ki űot akar űaporitani,
ezekhez kepest eleget talal. Hanē ezekből tanulliuk megh
hogy mi minden czelekedetünket az Isten igeiének es tör-
ueniének regulaiara proballiuk meg, kiuel ha egiez, tehat io
az ammit czelekešünk, de ha ellenkezik tudgiuk, hogy go-
noz. Ackor azert abban magunknak, ne hizelkedgiünk, se
az nagy bűnt ne kissebiczük es ne űepiczük az mi ruth, ha
nem ānak mint rut voltat, mind vesedelmes voltat meg űs-
meruen el tauošassuk, es az űent tišta életre igiekezzünk,
hogy az Isten oršaganak őrók polgar tarsai lehessünk.

Immar masodőor lassuk megh, Hany fele legyen az bűn.
Az Isten aniašentegihazanak kőzőnséges ertelme es valla-
sa az bűn felől ez: hog' az bűn kerfele legiē. Eggik eredet űe-
rint valo bűn, masik, czelekedet űerint valo. Mind az ket-
tőról űolliunk ammenire az idő engedi.

Az eredendő bűn semmi nem egieb, hanē az mi egez ter-
mešetünknek meg romlafa, mel' Adamrol vg mint őrók űe-
gűl űallot mi reank, es ki előőor minket az Istennek haragia
ra kőtet, ānak vtanna mi benünk sok gonoz giűmőlczet
teremt, kiket az iras testnec czelekedetinek neuéz. Azert
az eredet űerint valo bűn sem bešed, űē czelekedet, űē gon-
dolat, hanem betegseg auag' romlas az természetben meliből
oštan minden gonoz bešedek, czelekedetek, gondolatok
šarmaznak: Mert hogy meg erced, az Vrīsten minek vtā-
na Adamot nag' űentšegben, bőlczefegben, artatlanšagban,
halhatatlanšagban, űőt az ű kepere es hasonlatoššagara terē-
tette volna, nē tuda ezzel az bodog allapattal meg elegend-
ni, ha

ni, hanem nagióbra igiekezik vala az Satannak tanacz adása által, es így Istennek akar vala lenni. Annak okaért mikor az Isten paranczolatiahoz engedetlen leuen, az meg tiltottanak gümöltseben harapot volna, minden bodogságból kifelék, es az Istennek minden aiandekitul meg főtatek, czu-pamezei telenül marada. Meg romlanak ű benne mindē erzekeisegek, es az ű lelkenek testenek minden resei, annira meg bomlanak, hogy efség semmi ű benne nem talaltathatneiek. Az bölczeség heliet, mely ű benne vala, es melliel az Istent es az ű akarattiat tökelletesen erti vala, tudatlanfag bolondfag köuertközök, hog' immar soha ű maga ereieuel meg né erthetneie azokat, melliek az Istē lelkeie. 1. Cor. 2. Sőt meg sem gondolhatnaia aſt ammi io, 2. Cor. 3. Ezen keppen az Istenhez valo engedelmesleg farmazek, hog' immar vgian nem engedhet az Istennek, hanē ha eršuel vonſa rea. Innet vagion hogy az embernek minden gondolattia, giermek segetül fogua csak az gonofra vagiō, Gen:8. Es hog' az iot melliet karna, meg nem czelekedeti Rom. 7. Így azert mind elmeieben, mind akarattianban annira megh romla, hogy egy feg Istennek valo ű benne nem talaltathatik vala. Immar mikeppen hogy Adam az Isten kepet, az az, az aratatlanságot, meliben teremtetet vala, nem csak maganak vőtte volt, hanem az maradékoknakis: Ezenkeppen mikor azt el vőrtötte, nem csak magatul vőrtette el, hanem fiaitulis, az az, az egez emberi nemzettőlis. Azert, mint hogy ű egez természetben romlot vala, hogy sēmi io benne ne talaltathatneiek: Ezenkeppē mies kik az esetek ideien Adamnak agiekaban voltunk be rekeſtetuen. Azert mongia Moses, hog' Adam az eset vran, minden fiait az ű kepere es hasonlatosságará űlte, az az hog' ollian romlot természetű bűnös fiakat

fiakat űlt, mint fiote ű maga, Gen. 5. Ez illien rōlas auag' be regleg, az emberi természetben neueztetit, eredet ferint valo bűnnek, vgy mint kinek eredeti Adamul vagion kibem minniaian vetkeſtünk. Rom. 5. Ismertek est az romlast magokban eleitül fogua az Istēnek ſēt emberi, mint az nieluek vallasa meg bizonyittia. S: Iob azt mongia vala regen: Ki ſulhetne tiſtat az tiſtatalantul? Iob 14. 15. 25. Az ſent Iob ſententiat iauallia vgyan ottan Eliphazis, mert ſelett aſt mongya: Miczoda az ember hogy az ki bűntül tiſta lehetne, auagy hogy az aſſoniatnak bűlőtte igaz legyen? Sz: Dauid penig ű maga ſelől azt mōgya: Imē bűnbē fogātātā ez bűnbē foggadot ēgemet az en aniā az ű mehebē. Ezt bizonyittia ſ: Palis mikor aſt mōgia, hogy természet ſerint haragnak fiaivagiūk. Ha természet ſerint haragnā fiaivagiūk, mert az Istē bűnert ſokot haragūni Eph. 2. S: miért kel est minekünk meg tanulnūk? Előfő ezert tanūliuk meg, 'hog' megher czūk honnan vagyon az mi iduőſſegünk, tudni illik, nem az mi erdemünköl auagy iamborſagunkból, hanē az Istennek ingien valo kegyelméből, es így magunkat az Istennek előtte megh allazzuk, es vgy kerūk ű tūle bűneinknek bo- czanattiat, hogy vgy ne iariunk mint amaz keueliſegben eset Pharifaus, ki ſelől Christus vrunk mongia, hogy azert nem igazult volt megh az ű bűneiből, hogy az ű emberi iagallagban ſel ſualkoduan, nem ſoliamot volt az Istennek irgalmallagához, mint amaz alazatos niluan valo bűnös.

Masodfő az mi természetünk nec illien romlot es bűnös voltat azert kel iol eſünkben tartanūk hog' az mi magzatinkat ſorgalmatoſſon taniczuk, es azokat kiczinſegektül foguan, iamborſagban ez io erkölcziben igiekezzünk ſel ne uelni, hog' az bűnös es romlot természet, melliet mi tūlünk vőttenek,

vőttének, ű raitok mindenestűl fogua el ne hatalmazzek.
Mert hog'ha azok ackik vadat megh akarnak űldeiteni, nē
űanniak űēmi faratűagokat, sőt ha eginehanűor az kezet meg
harapiais el űenuedi, csak hogy az ű vad termēűetiből űtē
ki vehesse, es arra űoktathassa ammire ű akaria. Szemerē ű
bűnis volna minekűnc hogi ha az mi magzatinknak tanitas
űabā restelkednenk, es nem űgiekeznēk ű belőlők az farkas,
oroűlan, roka termēűetet ki tīűtitani, hog' giermek űegetűl
fogua tudgianak engedni az Isten akarattianak es ellene al-
lani az ű gonoz kiuanűaginak. De lasd it ez mostani attiak-
nak es aniaknak tuniasagokat, kiknek űockal nagioű gond-
giok vagion, ebeknek, louoknak tanitasaban, hogy űē mint
magzattioknak, De menniűnk az czelekedet űerint valo
bűnre.

Az czelekedet űerint valo bűn űēmi nē egieű hanē az ere-
det űerint valo bűnnek giűmőlce, az az, valamit czeleke-
űűnk Isten tőruenie ellē, vag' beűedűnkel vag' gondolatun-
kal, vag' egieű ragainkal es erzekeűűeginkel, mint ā czele-
kedet űerint valo bűnek neueűtetik. Mert az mi termēűetbē
valo rőmlas, űoha nem niűgűk, hanē mindenkor kűlőmb kű
lőmb giűmőlceket teremt, kiket ű. Pal testnek czelekedeti
nek neuez Gal: 5. S;inte vgian vagiō dolga mint az egō ke-
menczenek, ki mindēkor langot, űikrat hani ki, auagy mint
az kut űőnek, kiből űűntelen foly az viz. De mint hogy az
bűdős kut űőből, io izű viz nem űarmazhatik, hanem meg ol-
liā bűdős: Igy az mi termēűetűnk bőlis io es dicziretes czele-
kedetek nem űarmazhatnak, hanem mind gonozők es az I-
stennel ellenkezők. Rom: 8. Effeliek mind azok, kiket űent
Pal elō űamlal Gal. 5. mikor aűt mondgia: Niluan vadnak, v-
gymond az testnek czelekedeti mellick ezek. Hazafag tő-
res,

res, paraznasag, tīűtatalanűag, ektelenűeg, baluani madas, em-
beretetes ellenkezes, versenges, irigiseg, harag, vetelkede-
űek, viűűa vőiasok, eretnekűeg, gilkoűűag, rēűegűeg, robzo-
das, es ezekhez hasonlok &c. Ezek mind az gonoz űanak go-
noz giűmőlci, mellickben valaki igen eiendik, igen meg-
czōmőrlik. Mert valaki ezekben az bűnőkben vakmerő-
keppen elend, csak eggikbenis űoha az Isten orűagat nē bir-
hattia, mint ű. Pal mingiart vgian ottā meg mondgia. Mierte
mert az testnek czelekedeti ezek. Immar hogy ha az test es
az veer az Isten orűaganak őrdőkűegyet nem veheti. 1. Cor. 15.
űockal inkab azok kik magokat az testnek kiuanűaginak ad-
uan, csak annak keduet keresik, es űoha poenitentiat tartani
nē akarnak &c. Ennek az czelekedet űerint valo bűnek űok
agai volnanak, kikről hogy ha mind rēdel akarnek űollani,
tudom hog' magamat igē meg vntatnam az kerēűtieneckel,
miert hog' talam megis vntattam. Hanē mind ezeket megh-
ertuen, lassuk immar az harmadik dolgot, Kiczoda legien o-
ka az bűnnek.

Ez kerdes mint hog' nehez az emberi elmenek niűghata-
lanűagat miat, es abbol űarmazot űok hasonlalan disputala-
űok miat, kiuel az niluan valo tudomanis giakorta meg ho-
malioűitattik: Ezenkeppen űűkűegis azoknak meg czuűo-
lafaert ackik nag' őrdőmeűt ā bűnt maűra haritanaiak, nē ked-
uezuen meeg az Istennekis. Innet vagion, hogy nemellick
az czillagokra vetnek, s' azt mondgiak, hog' azért nem le-
hetnek iamborra mert gonoz czillag alat űűlētēnek. Nemel-
liek az őrdőgre vetnek, az őrdög czelekōttete, vgimond,
velem. Nemellick pedig az Istent keuerik bele: Isten akarat-
tia volt, vgimond, mert ha ű nem akarta volna, en nem cze-
lekedhettem volna, Igi azért csak ebbőlis meg mutattiak
C 2 mago.

magokt, Adáfiainak leaniak lenni, mert azis mikor az Isténül vadoltator volna né hadgia magát bűnösse, hané mingia-
 raft Isten reharita: Az affoniat, melliet en nekem tarsul
 adal, az monda hog' egyem, s' euem vgimond. Mint ha aſt
 mondotta volna: Bezzeg ha the azt en mellem nem adot va-
 la, en most igien nem iartam volna. Az affonis az ördög-
 vet: A kigio monda hog' egiem s' euem. Ig' az mit magok-
 nak kel vala tulaidonitaniok, vag' az Istennek, vag' az ör-
 dögnek, vagh' valami egieb allatnak tulaidonittiak. Szük-
 seg azert iol meg ertenünk, ki legien oka az bűnnek, ' hogy
 megh tessék, hog' az Isten igaz, minden ember penig ha-
 zug. Rom: 3. Es hog' miis az bűnnek igaz okait meg talál-
 uan, aſt iobban el tudgiuk tauofratni, auag' ha bele esünk, ha
 mareb es künnieben ki tudgiunk belöle terni.

Először penig hog' az Isten nem oka az bűnnek, fok erős
 bizonfagokból meg teczik. Először mert az egez derek ſent
 iras bizonittia, hog' az Isten termetet ſerint io annira hog'
 ſemmi teremtet allat termetet ſerint io, annira hog' ſemmi
 teremtet allat termetet ſerint valo ionak né mondathatik,
 hanem csak az Isten Mar: 10. Nem lehet azert oka az bűn-
 nek auag az gonofnak mert az io ſa gonoz giümölczet né
 teremthet. Masodszor. Mert az ű törüenieben tiltia az bűnt.
 Nem lehet oka azert az bűnnek. Harmadszor. Mert ű ez vi-
 lagnaak itilö biraia. Azert az bűnnek oka nem lehet, mert
 ig' az itilö bironak meltoſagat el veſteneie, es alkolmatlan-
 na teſeie magat ez vilagnak meg itileſere. Rom. 3. Ne mōd
 azert hog' Iſtē oka az te bűnednek. Hogy penig azt veted,
 hogy te nem czelekedhetned ha Iſten nem akarnaia. Es igen
 ortzatlan, ſőt igen vakmerő beſed az Iſtennek ellene. Mert
 hogy hogy mered Iſten akarattianak mondani azt ammit
 latod

latod hogy meg tilt az ő törüenieben? Auag' honnan tudod
 te hogy Iſten akarattia legien ammit gonoful czelekeſel?
 Mert az Iſten akarattiat az törüenből tudhatod megh. Az
 törüenben penig az Iſten ſoha nem mondotta, hogy embert
 öly, paraznalkodgial reſegeskedgial &c. hané inkab ezek-
 nek ot tilalmat vetötte. Hat nem mondhatod igazan Iſten
 akarattianak, ſem azzal magadat nem me ntheted, mikor e-
 zeket meg czelekeſed.

Masodszor az czillagokis nem lehetnek okai az bűnnek.
 Mert egy az, hog' azok mi velünk ſem iot né tehetnek: ſem
 arrafunkra nem lehetnek, es ig' ſem iamborſagot ſem gonof-
 ſagot belenk nem adhatnak: Mas az penig hog' ha igaz vol-
 na az, hog' az czillagok ereietül legien az embernek, vag' io
 vag' gonoz erkölcze. Tehat bizöiara ackik ecczerſmind e-
 gy czillag alat fogantatnak es ſülettetnek, azok egyarant
 valo erkölczüek volnanak. De külömben lattiuk lenni. A-
 zert ezis nem igaz, hogy azert volna valaki vag' iambor
 vag' nem iambor, hog' nemel' io nemel' gonoz czillag alat
 ſülettetik. Harmadszor. Az ördögis ű maga az bűnnek oka
 nem lehet vgy hog' az mel' bűnt meg czelekeſünc, csak ű
 czelekeſe aſt né mi. Mert iollehet ű az bűnt az embernek i-
 gen comendallia azert, es igen meſterkedik azon mikeppen
 üt az bűnre rea birhaſta: de eröuel ſenkit rea né haithat az
 Iſtennek engedelme nélkül meſt Iſten üt meg lanczoſta,
 hog, amit akarna aſt ne teheſſe. Innét vagiö, hog' az diſnok-
 ba ſem mehet addig mig az Chriſtuſtul ki nem köveſte Soc-
 kal inkab az embereknek nem hatalmaskodhatik az Vrnak
 engedelme nélkül. Heaban valo azert mindē meſteged mi-
 kor ördög- vetz.

Hat kiczoda az bűnnek oka? Ha meg akarod ertenı, az
 C 3 bűnnek

bűnnek oka senki né egiéb, hané az ördög: az éber mert az ördök gilkos volt eleitül fogva. Mikor hazugfagot szól a ű tulajdonat állia, mert ű hazug es az hazugsagnac átia. Ioan: 8. Az éberis penig a ű meg rőlot termeseti ferint, fereti a bűnt es gőniörkődik abbá. Mikor azért az ördög űtet ostrőlia es az bűnre ingerli, neki haiol, es kéten őšue lesnek okai a bűnnek. Mint ezt az első embereknek peldaia niluā meg bizonyittia, sőt naponkét való példakbolis esedben veheted, csak iol rea gondol. Tanullund meg azért mind ezekből, hogy az bűnnek igaz okat meg tudgyuk ismerni, ne te regesűk se az Istenre se az czillagokra, se csak az ördögre, mert bator ördög legien fellaitar benne de nem tagadhatod, hogy te is akaratos nem volnal hozzá. Magadnak tulajdoniczad azért ne senkinec, mind bűnődet mind annak bűnteretet. Azért mőngia vala az Isten: Israēl te magadtul vagion teneked az te vesedelmed Hos: 13. Christus vrunkis az Ierusalē varosanak azt mőngia vala: Menniser akartalak en tegedet őšue gűitēni, mint az fias tyuk az ű czibeit, de te né akarad. Sőt minden nemzetseget hatra hagiuan, az Dauiddal egietemben azt mőngiuk: Te neked verkestem vristen, es te előttd alnokul czelekettem. Psal. 51. Ismet az Daniel Prophetaul egietēben: Verkestűnk, alnokfagot czeleketűnk, Istentelenek voltunk, el tauostunk az te paranczolatidtul &c. Tied Vram az igassag, mienk az pironfag. Daniel. 9. Ilienkeppen az Isten tistessegeis helien marad, mies penig az bűnnek okat magunkban meg talaluan, magunkat meg allazuk, es igaz poenitentia tartasra indittatunk. Vegezetre az Istēt az mi bűneinknek meg boczattasra hailandour tesűk: Mert ha mi meg valliuk az mi bűneinket az Istēnek előtte, hiű es igaz az Istē, hogy meg boczasa minekűnk az mi bűneink

mi bűneinket. 1. Ioh. 1. es meg tisticzon minket mindē alnokfaginkbol Iesus Christusnak általa; kinek legien dicősege mind öröcke A M E N.

Az Reszegsegről.

Habacuc I I.

Fay annak az ki inmia aad az ű felebarat tianak, boza aduan az te buzgosagodat, es meg rezegited űted, hogy lassad az ű vndoksagot (nagy mezeiellenfeger vagy ssemeren testet) Meg elegešelteis gyalazattal inkab hogy sem mint tistesseggel. Igial te is es mezeitelenedgiel meg. Ki ontatik te read az URNAC iob kezenek pohara, es gyalazatos okadas az te dicősegedre.

AZ mi Vruk Iesus Christus Matth: 24. mikor az ű vtol első el iőuetelinek iegieit samlallia elő, az többi közöt estis ielenek mődgia, hogy az emberek finte ollian erkőlcűűuek lesnek, mint az Noé es Loth ideieben voltak. Mert hog' mint akkor esnek isnak vala, az az, csak az nagy tobzodasban es reszegsegeben mulattiak vala ideieket: Ezenkeppen lesen, vgymond, az embernek fianak el iőuetelibenis. Hogy penig est nem valami feledékenységből auag' oknelkül mon-

kül mondotta legien ű felsege, minden ember meg itilheti, csak ez mostani vtolsó időbeli ēbereknek erkölczőket iol meg tekincze. Mert lattiuk est naponkent, mel' igen az Resegseg mindē rendbeli emberek közöt ki aradot legien annira hog' ettől az vndoksaktól, nem űressék es nem tisták, még azokis, ackiknek az iozan életre egiebeknek tükörinek es io pelda adoinak kel vala lenniük. Szolok az feiedelmekről es az kősség életiáro gondúfelőkről, az egihazai emberekrol: kik közül neha sok Isten felők es tistességes erkölczűvek vannak, de azért ismet sokā talaltatnak, kiknek minden giōniōrusegek az bor italban vagiōn, es kik el vestue tartiac aſt az napot, mellien kellettinel többet nem ihatnak. Ezekről sōl Esaias cap. 5. 56. Eccl. 10. Azonközben pedig nag' czuda dolog ez, hogy effele emberek fantalanfor halliak az Istennek feniegeteset, melliel akaria űket az resegsegtől el rettenteni: sōt lattiak sok embereken az Istennek sōrniū bñntetset, mind az által annira megh bolondultanak es megh kemeniettenek az bñnben, hogy semmit az Istennek sem haragus feniegeteseuel, sem Attiai kegies inteſeuel, sem naponkent valo bñnteteseinek peldaiual nem gondolnak, hanem inkab vgyan diczekednek az ű gonossagokkal, es az io intesekeknek ellene bossu es tragar besedeket solnak. Miert pedig hogy ezek az gyenge hitű emberek közül sokat meg botrankoſtatnak, es az egyigiu keresztieneknek, gonoz pelda adasokkal nagy kart tesnek, sōt az Istennek neueis ű tölők sīdalmasztatik: Ezokaert igen sūkség minenkünk az Isten igeiere foliamnunk, es abbol ertelmet vennünk az Resegseg felől es annak kōuerői felől. Hogy ekeppen annak vtalatos es vesedelmes voltat megh ertuen, el tauoztathassuk, es az iozan es mertekletes életnek kōueresebē

tēseben lehelsünk foglalatofok, kiből oſtan az Istennek neueis diczirtessek, az mi keresztien fele barátinkis eppūletet vehessenek.

Ez dolog felől pedig igē vilagos es niluan valo ez az Habakuc Propheta tanitasa, melliet az ű irasanak masodik reséből meg hallanak az keresztienek. Mert az ű ideiben valo embereknek, főkeppen pedig az Chaldeusoknak auagy az Babilonbelieknek resegsegeket ol' modon iria meg, hogy abbol minden időbeli resegesek magokat esekbē vehetik, hogha sīnte mindenestől az Istennek igaz itileti űket megh nem vakitotta leend. Ketrese vagion pedig ez Propheta tanitasanak. Az első resébē az resegseget vadollia es karhoſtattia, az masodikban bñntetset mongia meg. Ezen rendē kel azért minekünkis el mēnünk ez Propheta besedenek magiara zattiban. Igi kezdi azért el: Iai annak acki innia aad az ű felebarattianak, hozza aduan az te buzgosagodat, es meg resegited űted, hog lassad az ű vndoksagat.

Először layt mond annak ā ki innia aad auagy itattia az ű felebarattiat. Est pedig nem vgy erczed, mint ha bñn volna innia adni az te felebratodnak mikor latod hogy somiuhozik, auagy hogy bñn volna itallal kinalni azt az the felebratodat az ki hazadhoz megien, nem aſt mongya: hanem az resegősekről es korczoman heuerőkről sol, ackik nē elegesnek az ű magok resegsegeuel, hanem tarsokat keresnek melleiek, ackikre oſtan ā bort nag' bōuē kōſōnik, tsak azért hogy azokat is meg resegithessek. Azert mōgia: Hozza aduā vgimōd te buzgosagodat, es meg resegitōd űted. Mert az buzgosagō erti azt az sōrgalmatossagot es igiekezetet, melliel effeliek akarnak nagi sok ēbereket az ű gonossagoknak tarsasagara vōni. Mi vegre czelekegiek pedig est, aſtis meg

D

mongia:

mongia: Hogy lassak azoknak vndokságokat, kiket immar az borral el bolondítottanak. Így azért ez eginihani igebé, az reszegeseknek erkölcsöket nagy sepen meg írja, és hogy meg tudjuk, mely nag' bűn legien az te reszegség, az filelek igen forgalmatoson és bűnségelből affelől, ammit ez világ csak neuerségel sokot el mulatni. Először azért az reszegeseknek tulajdonságok ez, hog' űk tarsaságot kiűnnek maga egyéb fele bűn az tarsaságot nem szereti, mint az paraszaság. Az reszegségből pedig ol'kedves az tarsaság, hogy ha az reszeges ember tarsót melleie né kaphat, io izút ű maga nem ihatik. Touabba mikor ol' tarsókra akadhatnak, ackik igen ihatnak, azokban igé gionörködnek ezekre az az bort nag' kánackal kösönik, kikből czordulatlan czöppenetlen kel-
lié hippetieniek. Auag' ha ann' binte né lehet, tehát hol kis-
lencz, hol riz, hol huz kortiaual kösöni rea. Miért pedig hog'
termeset ellen vagion, valakit itatra erőltetni, holot immar
eleget iuot, ezokaert őtis az ű buzgóságokat, kiről it az Pro-
pheta emlekezik, igen ki teriesztik, az az, mindé Istentelen
segeket akkor niluan ki mutattiak, mikor lattiak hogy né
ihatik. Mert nemel nagion hizelkedik, kőniörög, hanna ves-
ti baratságot, csak hog' többet igyel hogy né ammeniet ter-
meseted kiűanna. Nemelliek az bornak el kösönesebél, czos-
da mestersegeket gondolnak, ki kirali egessegeiert, ki beű-
bor, buza feiebél, ki mindé io szeréze feieben kösöni. Nemela-
lic ismet feleségeikkel mondatnak io bort Iános vramnak.
Azt pedig vgy nem innaia meg, ha vgiá semikeppen beleie
né ferne. Vannak olliakis kik eg' kösönessel egesz ástál nepet
az duska itatra be foglalnak: mert ki io bor lato, kinek esz-
ter heiabá űtközik, ki ottá iszik, kinek ora allat mulik, kinek föl-
galattiaert iut. Latunk olliakatis kik czoda iuo szeresamokat
találnak, mellicet az ű tarsókat né csak az itatra ingelrik,

hanem megis czalliak, hog' többet igianak, hog' sem amme-
nit ű reaiok kösöntenek vala. Vannak ol' atkozot emberek
kis, kik az borban valami maslagoth vetnek, hog' az embert
hamareb megh reszegiczek, auagy az bort veleki vetessék.
Nemelliek nagy külsébségnek és bősűságnak tartiak: ha an-
nit nem iszol ammenit read kösöntenek vala, sőt ebből gia-
korta űstök voniasra, giakorta fegiuerreis kelnek. Neha pe-
nig ha meg nem isod, vag' niakadban vagy kebeledben töl-
tik. Nem gionnem mind elő famlalni ezeknek ektelensege-
ket, főkeppen holot naponkent többet többet gondolnak és
találnak, mint őrdögnek illien Scholaiában. Hanem lassuk
meg immar, mi vegre czelekesik mind ezeket. Bizoniara
ha őket meg kerded, és űkis igazan megh akariak vallani,
csak azért czelekesik, hog' az ő tarsóknak vndokságot las-
sak, mint it az Prophetais bizonittia: Meg reszegited, vgy-
mód, űket hogy lassad az ű vndokságokat. Mert czuda mel'
igen örülik mikor lattiak, hog' az ű tarsók az bortul meg bo-
londuluan előttök vag' heuer, vag' rokat niuz, vagy maiom
modra iaczodozik, vagy tragar és vndok befedeket föl, va-
gy pedig valami ol' ekteléseget czelekesik, kiuel magad czu-
foltattia és neuetteti, est mondom igé örülik, és maas ember
előt őstan vgyā diczikednekis vele, hogy az ű barattiokat
illyen igen meg itathattak. Hogy pedig ez igaz legien nem
sűksek messűnnen hozot peldackal bizonítani, mert csak v-
gyan ithon valokbelis naponkent megh ismerheted, ha iol
rea vigiazandaz. Mert mi inkább itth ást vegiük iol esűnkbe,
hog' az Propheta az Babillon vesedelmének egyk okat,
az reszegséget mondgya. Ammi pedig az Babillon vesedel-
menek oka volt, azon az töb országoknak varasóknak, faluk
nak embereknek is vesedelmének elég oka lehet, lefenis.

26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

AZ RESZEGSEGRŐL

Azert mőngia Salomon: Eccle: 10. Iay ānak az földnek, ki-
nek kirallia gyermek es kinek feiedelmi io reggel el kezdik
az reszegeskedest, es tobzodast. Meczen tehad az ā föld, ahol
az egeš nep az feiedelmeckel, birackal, polgarockal egyetēs
ben reszegeskedik? Bizoniara sockal niaualiasbul vagyō an-
nak dolga. Esaiaš mikor az ű ideieiben valo reszegesőknek er-
kölczioket nag' kemeni befeddel vadolta es feddōtte volna
Esaiaš 5. Vegre azt mongya: Ezert vitetik vgy mond, az en
nepem fogfagra. Ioel Prophetais legh előšer az reszegeseket
intī az gıafolasra, es az Istē haragianak megh engeštelelere.
Miert? Mert lattia vala hogy ezek volnanak fő okai az rea-
iok kōuerkōzō es mind az raitok valo vefedelemnek. Ioel. 1.
Hogy penig az Istē emberi ezeket nem hamissan sē oknel-
kül mondottak legien, az peldak niluan meg bizonyittiak.
Mert az Babillon varosa finte akkor vese, mikor az borban
es az alombā el merült volna, mint az Troiarolis iria az po-
gan' bōlczi:

Inuadunt urbem somno vinoq, sepultam.

Sőt az mi idōnkbenis sok varafokat, nag' roppant seregeket
latunk az ellēsegtől meg rōtatni, es megh verettetni ā borbā
valo el merülésnek ideien. Annira hog' az reszegesek ezek
bōl elege magokat effēkbē vehetniek, ha az bor sez elme-
ieket el nē borította es meg nē bolondította volna. De nem
hog' effele Istēnek itéletiuel es bünteteseuel valamit iobul-
nanak, de inkab gonozbacka lesnek es ha az Istē igeieiből
feddetetnek, tehat fel fualkodnak, es az ű reszegsegeket lelki
ismeretek ellen nag' orczatlanul bōktak mēteni es oltalmaz-
ni. Mert előšör ašt vetic. Hisem azert teremttette, vgy mōd,
Istē az bort hog' meg igyak. Mint ha erre nem volna mit
felelni, csak egy gyermeknekis, Mert igaz hog' az bor Istē-
nek

AZ RESZEGSEGRŐL

nek tetemtet allattia, az mi testünknek taplalafara, de mas
meg innia az bort, maas ismet az borral meg reszegulni. Az
bor italtul senkit az Istē nē tilt, de az borral valo meg rese-
gülestől tilt mindeneket Eph. 5. Touabba az bort meg innia
nem reszeg, de az borban feletteb dīšno modra bele sabas-
lodni mōdatik reszegsegnek, sēst tiltia az Istē mint ez vtā
ioban meg halliuk. Masodšor ezt bōktac mondani: En ha išo
mīs lam senkit nem bantok, sem bīdok, sem verek, sē vagok,
sem penig az vczan sarban nem heuerek. Azert nem melto
hog' fedderessem. Ezekis heaban hīzelkednek magoknak il-
lien modon mert az reszegseg vgian csak ű magabanis bűn
az Istēnek előtte, bator senkit akkor megh ne banczis. Sőt
meg azis nē igaz, hog' senkit nem bantanak, mert noha sen-
kinek agiat, feiet be nem tōrōd, de eleg bantas mikor Istēne-
det bantod es haragra geriešted. Masodšor mikor lelkedet
bantod, hog' semmi Istēni dologban, prādicatio halgatasbā,
halaadasban, imatšagban magat ne foglalhassa, es vegre az ō
rōk karhozatnak rabsagaban essek, hōua lehet nagıob ban-
tas ennelt? Vegezetre bantod kereštien felebaratodatis, mī-
kor gonos' pelda adasoddal meg botrankoštatod, es az te gō-
nos' sagodnak tarsasagara ingerled. Így latode, hogy sē Istē
sem az emberek miattad meg nem menekedhetnek, hogy
mindeniknek bantafara nem volnal. Holot penig ašt veted,
hog' senki teged, nē latod hog' az vczakon heuertel volna,
vag' hog' ket felőlől fogua vittének volna haza. Ez is sēmi,
mert nem csak az mondatik reszegnek, az kit az laba el nem
bir, hanem az ki az borban tōbbet išik, hogy semmint az ter-
mešet kiuanıia. Bator azert mind nielued, mind kezed, la-
bod tīstiben el iarthasson, de ha tōbbet ittal kellettinel, vgiā
reszeg voltal, es ig' Istēn elōt mentheretlen.

Eftis foktak mondani: Ha ifsomis nem ifom fenkiet, hané az en kerestemet ifom. Ez ez ellé vetes vg' volna erős, hog' ha az reszeges embernek csak az embereckel volna igie, es csak azoktul karhoztatneiek. De hog' te bor-czifar battia meg erced, né emberrel vagion am teneked főkeppen pöröd, hanem az Istennel, ű fedd ű karhoztat tegedet az reszegert. Immar hisem nem mondhatod az Istennek aſt hog' né az őuet ifod, holot teneked te magadtul ſáz te erődtül soha csak egy penzed sem lehetne, ha az Isten né adna. Az Isten pedig nem azért adgia, hog' reszegsegre es tobzodasra kölczed az ű adomaniat, hanem hogy iamborul, iozanon es keresztienül ely azzal, az te eletednek, hazadnepenek taplalaſara, es az űkölködőknek segitsegere. Azert az Istennek aiandekát veſtegeted, halaadatlan, Istentelen vag' valaki reszegeskedel, hanem tudom ki volnalis.

Nemelliek az ſenteknek peldaiualis akarnak előt venni, mert azt mongiak: Lam Noé, Loth Patriarchakis meg reszegűtek volt, tehad ſabad nekemis. Ez immar az igen űült czupa goromba halaadatlanſagbol ſarmazot ellen vetes. Mert nem tudgiak ezek hogy minekűnk az mi eletőnknek io módó valo rendeleſeben, nem az embereknek peldaiokat, hané az Isten törueniet kellien köuetnűnk. Mert az ſentekis emberek voltanak, űkis giakorta el eſtenec mint ez é ket Patriarchais, Mondom azért, hog' ezekis mikor meg reszegűltek volt, bűnt vallottanak benne. Mert az reszegseg mindē emberben bűn, ha annal ſenteb volnais, Azert teis bűnt valaſ benne mint azok. Rouabba igen nag' külömbſeg vagion te közötted, es ez ket Patriarcha közöt. Mert nem oluaffuk, hog' ezek eletekben eczernel többſer reszegűltek volna meg. Te pedig csak nem mindennap fel teſed az Orban űueget, meeg

meeg pedig ketſer háromſoris. Latode azért hog' ſohōnan el nem ſaladhac' es ſemmi magad mentſege nem lehet. De en az Istennek egeiből niluan meg bizonitom, mel' vtalaſatos bűn legien az reszegseg az Istennec előtt. Mert legelőſſer Eſa: 5. azt mongia: Iay azoknak kic reggel fel kelnek az bor italra, es azt mind eſtueig niuittiak fel giuladuan az bortul: kiknek lakodalmokban hegedű, lant, ſip, dob, vagiō, az Vrnak dolgat penigh meg nem tekintik, ſem az ű kezűinek czelekedetit meg nem gondolliak. Vgian ottan: Iay vgymond, azoknak kic io vitezek az bor italra, es giorſak az pohar töltrefre. Salomon pedig Prouerb: 23. azt mongya: Ne czudald az bort, es ne ſömlellig mikor ſenlik es rűndöklik. Vinum de Baronia, ſicut Iſten arania. Mert vegre eſedben ſem veſed, hogy meg mar mint az kígio. Ig Amos Propheſais Iayt kiált azokra, kik az bort nag' kupackal es poharockal iſſak vala, az az, kik duskát es eggieſt iſnak vala Amos 6. Chriſtus vrunkis pedig mikor az vtolſo időbeli embereknek erkölczeket az Viz őzön előt valoknak erkölcziekhez haſonlitotta volna, aſt mongia vala Matthæi 24: Luca 21. Meg oltalmaztatok magatokat hog' valamikor az ti ſiuetek meg ne nehezittetſenek tobzodasat es reszegſéget. Sz. Palis Eph: 5. Meg ne reszegűlletek borral, meliben minden mertekletlenſeg vagion, hanem tellietek be ſent lelekkel ſoluan egymafnak Pfalmuſockal es dicziret mondaſokkal. Latode azt mongia hogy nem borral, hanem ſent lelekkel telliűnk meg, mert hog' eccerſmind ſent lelecekis borralis tellieſek legiűnc az lehetetlen. Mert ez fok bor ki űzi be lőlűnk, es meg ſomorittia az ſent lelket.

Valaki azért ſ: lelekkel meg akar aiandekoſtatni, annak az reszegſéget el kel tauoſtatni, Sőt azon ſ. Pal az Iſté aniaſ ſente-

Betegihazabol ki tiltia a reszegeseket, mikor azok közze sam
lallia űket akickel nē fabad egy talbol ēnűnk es egy pohar
bol innunk 1. Cor: 5. Mikenazert illien niluā valo irasink
vannak, az reszegnek vesedelmes es vtalatos voltarol, mi
czoda orczatlanag megis Isten ellen embernek rugodoz
ni, es azt menteni ammit az egez derek sejt iras illien igen
karhoztat! De hogy ez dolog niluabban valo legien, es ho
gy az Prophetaknak es az Iesus Christusnak az reszegseg fe
lől valo mondasai oknelkül valoknak ne lattasanak lenni, mi
it lassuk meg mi legien az reszegseg. Minemű gyűmölcszi le
gienek az reszegsegnek.

Az Reszegseg semmi nē egiebb, hanē az felettebb valo itala
bol farmazot bolondsag. Mert mikor az ember többet isik
hog' sem mint kellene, akkor elmeie efe, ű tūle el tauozic es
vgian meg bōlōdul. Immar miert hog', a bor Istēnec kiua
keppen valo aiandeka, es draga teremtet alattia, ezokaert a
ki ű benne kelleitinel többet isic, az Istennek io teremtet ala
latiual gonoful eel es aſt megh fōrtōzteti. Azert csak ez is
elegg nag' bűn, bator sēmi egiebb mellete ne legienis. De ha
ennek giōmolczit meg tekinted, meg talalod hog' az resze
seg nem csak bűn, hanem vgian nag' Istentelenseg es keſ le
lek vesedelem, es meg bōczūlhetetlen kart tēsen embernek
ming lelkeben smind testeben Mert előfōr az embernek e
gessēget meg rontia, annira hog' maid soha semmiuel az test
meg nem romlol, es az ű ereie semmiuel inkab el nem fogyat
zik, mint az reszegseggel: Mert giomrodatt el erōtleniti es
meg hidegiti, hog' az ettelt meg nem emestheti vō mint kel
lene, sinnet vagion hog' ez reszegessek igē keueset elhetnek,
de sokat ihatnak. Tūdōiet maia az embernek meg rothas
tia, kiből kōuetkōzik az giakorta valo ver pōkes es az ve
res feiek

res feieknek ki aniafa. Az egeſ testet reskettegessē tēſi, hog'
míg nem ihatnak addig inai lantolnac, kezei reskternek, feie
tis bedelgōue tēſi, kiből ostan giakorta gutta űtes, kōsfag es
hirtelen valo halalis kōuetkōzik. Sōt ennek kōſōnniek az
reszegesek, hog' semec czipas, peczenies, ſaiok būdōs mint e
gi peruata. Ennek kōſōnniek touabba hog' meg kōſueniesed
nek, meg dagadoznak mint ha fel fūttak volna minden, tes
tēket. Ennek kōſōnniek hog' giakorta vō esnek hog' mint
semek ſaiok, orrok el tōrik, kezek labok meg fegik es meg
tōrik, hogy sokfōr az ű reszeges tarsoktul meg sebesittetnek
es niha megis ōlettetnek. Mind az reszegseg giūmōlczi ezek.
Azert mongia az Salamon: Hol az Iay? hol az ſaidalom? hol
az űſtōk vonias, hol egymas rutolas es ſidalmazas, hol az ok
nelkül valo seb, hol az vōrōs peczenies sem? Azoknak vgi
mōnd, az kik az reszegseget űzik, es ackik giakorta kerde
zik hol arulliak az io bort Prouer 23.

Masodfōr ha az ēbernek elmeiere es okoflagara megīunk,
meg lattiuk mel' nag' kart tēsen ebbenis az reszegseg. Mert
vgian ki mōſſa ſeiedbōl az mi eſed elmed volna is, es ig' ſinte
bolonda tudatlanna es igen ſeledekenne tēsen, hogy ammit
ſūkſegkeppen tudnod kellene ne tudhassad, ammiről meg
kellene emlekezned, meg ne emlekezhessel.

Tudatlan bolond az reszeges ember, hog' bator tanaczot
atiul giakorta ne kery, ſeledekenis, hog' bator az kōrczomā
igen meg loholliakis mas nap ſeſeben nem iut, hanē ha mas
mongia meg neki, vagy teste ſaiasabol ismeri meg. Sōt gōd
uifeletlensēgis nagy vagion ű benne, hoy ű sem varasanak
ſaluianak sem haza nepenek, elōmenetire es eletire nē gon
dol, hanem czāk arra vagion minden gondgia, hog' hog' tor
tak be tōlthesse. De mind ennel nagiob dolog, hog' lelke id
E uōſſe.

AZ RESZEGSEGRŐL.

uőllegeris semmi gondgia ninczen, mint az baromnak. Mert az bor embernek őüet el fordittia. Hos: 4. az az, an nira el bolondittia az reszegseg az ő elmeiet, hog az Istének dolgairol es lelkenek iduőllegeről semmit nem gondolkod hatik Esa: 5. Touabba az elmenek meg bolondulasabol kőuetkőznek mind valamit az bolondoc foktak czelekedni. Mert nemelliek akar mi kiczin dolgon azzonnal fel indul uan fegiuert fognak, es giakorta attiokfia, ferelmes baratiokatis meg őlik. Mint Alexander az Clytuft, kinec hiűseget es vitezseget, nag fok dolgaiban, hadakozasiban meg ke fertőtte vala. Nemelliek minden semermet hatra hagyuan, vagy el dőlnek el esnek, es ektelenül mezitelenül fekűsnek, vagy paraznafagban esnek, mint est az regi senteknek peldais meg mutattia. Mert tudgiuk az Noénak es az Loth Patriarchanak mint lőt vala dolgok mikor az borbā iol kőp pentőttenek vala, kiknek mikor ez esekben iutor nē keuellsēgien lőttek es kesergettekis. Iol lehet penig nem minden reszegesnek esik igien dolga, de az ert soha nincz hog valamit olliāt nem czelekednenek, kit iőzan korokban nem se giennűnenek. Mert lattiak hog mindenektől czufoltatnak. Innet vagion hog az Lacedæmon varosbeliek az reszeg embert mint eg Maimot az iffiac eleiben ki visik vala, hog azoknak vndokfagokat latuan, az reszegsegtől meg ifsoniōgianak. Ez volt oka hog az Romaiakis az assonnepektől az bort meg tiltottak volt, mert mikor az assoniallat meg ressegtől, vgimond, iamborsagarol ackor el feletkőzik. Ez mas sodik giūmōlcze az reszegsegnek.

Harmadic penig ez, hog embernek ez vilagi eletinek es iofaganak semmi olliā igen romlasara es fogiatkozasara ninczen, mint az reszegseg. Mert ammit fok időtől fogua kereset,

AZ RESZEGSEGRŐL.

fet, es amiel eginehan, hetig es holnapig egez haza nepe megherneie, azt mind eg' nap es egy hetig az reszeges ember fel sipollia es el vestegeti. Nem csak penzet vesti penig el hanem meeg az időbennis kart vall, mellyet ő neki az Isten az munkara engedet vala, azt az időtis heiaban el mulattia, es így mikor hazanepere gondot nem visel, felesseget, giermeket, ehel, higeggel őli megh, annira, hogy semmi rendbe li emberre iobban nem illik az sent Pal mondasā, mint effele reszegesekre: Az ki, vgymond, haza nepere gondot nem visel, hitit megh tagatta, s, az Pogannal alab valo 1. Tim. 5. De meegh ez is vagion benne, hogy az reszegseghaz haz biro embert, boczületlenne tesi az őuei kőzöt, hog se felessegetől, se giermekitől semmi tistesege ne legien, es vgyan megh vtaltassek. Ebből kőuetkőzik ismet, hogy ostan semmit ő rőle nem felnek, sauauat semmit nem gondolnac, hanem ők is az ő attioknac annioknac peldaiat kőuetuen, ammit kaphatnak fel esik iffiak &c. Erről fol az bōlcz Salomō Prouerb: 21. 23. Az ki az bort es az iol lakast fereti megh nē gazdagul. Ismet ast mongia. Ne adgiad magadat az nag ehető es nag iható emberekhez, mert az torkos es reszeges ember segensegre iut, es hituan czuhar visel az ki meg fokta az delig valo aluast. Hogy penig ez igaz legien naponkent valo peldakbol esűnkben vehettiük, csak iol rea figyelmez zűnk &c. De lassuk meghhogya csak magoknac tesneke kart vagy masnakis. Ha csak magoknac artanak effele Istē telen emberek, tehat meegis azert valamint tūrhető volna, de nem keuesbe artanak egyeb rendbeli embereknekis. Előfő nagy kart tesnek azoknak az kiker gonőz pelda adasokkal hozzaik vonfnac es auag' hog magokhoz hasonlatos locka tesik, auagy penig igen meg botrákōfrattiak az kar,

akiknek az hitben való eppületekre kel való igiekezniek. Innet vagion hog' sokan ackik keresztienne akarnac vala lenni, latuan az hamis keresztieneknek ektelen erkölczeket reszegsegeket es tobzodasokat, meg ifoniodnak es az iora való igiekezetet hatra hadgiak. Iay penig anak az ki miat ez esik Matth: 18. Touabba kart tesnek azoknak is, az kiktül penzt vesnek fel, mert minekutanna est meg issak, nē lešen miből meg fizetniek, es így sē ű nekik sem azoknak nem lešē. Vegezetre kart tesnek az egeš emberi tarsasagnak is, mikor ebben bűkfeget es dragasagot tesnek. Merr giakorta a menit eg hituan reszeges ember eg' nap el vesteget, iamborul költenē, tiz ember meg erneie vele. Azert menit reszeges anni el lensege es toluai az varosnak faluknak es az egez tarsagának. Főkeppen penig ha effele emberek vagy prädicator sagra, vagy kőssleg kőzöt való gondufelelre valastatnak, meg bōczūlhetetlen kart tesnek. Mert valamit ű tülők az kőssleg lat, ašt šabadon es bizuast űis meg czelekešē. Ot las oštan sok zur zauart, minden io törüeniek, io rend tartasoknak fel bomlasat, az iaboroknak tistetletlēsegeket, az latroknak elōmeneteket. Ot latod giakorta vegezetre az varosnak az oršagnac fenekueul való fel fordulasat es vesedelmet. Nē czuda azert, hog' az Sölön neuū bōlcz Athenas varosban il lien törüent šörzöt vala, hogy valamel feiedelem es gond uiselő ember resgegen talatatnek, azōnal meg őletessek. Mel törüet hog' ha most az emberek meg tartananak, sockal ioba ban volna dolga az emberi tarsasagnak. Vesedelmes dolog azert az Feiedelmenek resgegesnek lenni, de az Prädicator nak annalis vesedelmesb. Mert űtet az Isten ōr alloua törtē minden rendbeli emberekē, mind feiedelmeken s mind kőz nepeken Ezech: 3, 33. Hog' ha azert ű reszeges leend, amēni nepnek

nepnek hasznaloi kel vala, anninak tešen kart. Nem fedhet senkit, meg az reszegsegről es egie bűnokről is. Ha feddis penig heaban. Nem lešen penig semmi bōczūleti es fogonātia intesenek es tanitasanak, mert ammit egik kezeuel eppe it, az masikal el rontia, es így lassan lassan az bűnben el vesnek azok, kiknek az bűnből ű altalok ki kel vala šabadulniok. Ezech: 33. Innet vagion, hogy az Isten az oh törüenbeli papoknak meg paranczolta volt, hogy mikor az templomban be akartak mēni, bort ne igianak. Leuit: 10. Most addig nem issik mig az templomban megien, de ha onnā ki ű alig varia, hogy az korcziomara šaladhasson. Šót vannak kik az veczerniere mikor be mennek kōrōštül al az semek es goliobis az nieluec alat. Nem oknek űl vagion azert hog' š; Pal az Taneitokban est ki uannia, hog' bor issak, korczoman heuerők ne legienek. 1. Timo: 3. Ešaias penig az hamis Prophetaknak es az nema ebeknek tulaidonittia az resseget Eša. 56. Mert bator ezeknek igaz tudomaniok legienis, de miert hogy ressegegeckel es egieb faitalan eleteckel magokat bōczūletlenne es vlatatosocka tettek, senkit bator saggal meg nem fegi hetnek az bűnről. Šót vgian nem ertē mis czoda orczaual fedd meg valakit arról amibe ű magais tor kik űš. Azert meltan hamis taneitoknak es nema ebeknek mondhatnak. Így azert soha ol' rendbeli embert nem mutathacz, hogy kibē az ressegegh nag' kart nem tenne, mind maganak s mind masnac. Ez ez az okais, hogy az ressegegről mies illien be ű bešeddel emlekezenk, hog' ezekből meg tessék hog' nem oknelkül karhoztattia az šent iras az resseget, noha ez vilag ezt ingien bűnnek sem itili lenni.

Lassuk meg azert immar Minem ű bűntetēst hirdett az Isten az Babyloniaiaknak az ressegegrert: Meg elegezze,

vgy mond, gialazattal inkább hogy sem mint diczöfeggel. Azt akaria mondani, hogy az Babyloniaiak, kik az rebege-
segből diczöföget keresnek vala, gialazatot találnak az dic-
zöfögheliet. Mert az gonoz fanak gonoz giümölczé va-
gion. Azert mongia mingiarast: Igial te is ez meztelen-
giel meg. Mint ha azt mondanaia: Miért hogy vgy akarod,
es miért hog giöniörködöl azoknak vndokfagaban, kiket
meg rebegetötöl, noha te is immar vag' akarod vag' nem, i-
gial, hogy az te rutlagodis ki tessék, mikor minden ekese-
gedtül es ekességtül megh fostatandol. Ezt pedig mi legien
meg magiarazza: Ki ontatik, vgy mond, te read az V R iob
kezenek pohara, es gialazatos okadas az te diczöfögedre.
Az poharon erti az bünteret, melliet az Isten reaiok bocza-
tando vala. Az okadason pedig erti az nag gialazatot, meli-
liel ű nekiek minden diczöfögeknek el kel vala buritanni es
temétetni. Ezek pedig az Babyloniaiakō mind megh telliese
dnec es mostis megh telliesiri Isten azokō, kic az ű io intesuel
es haragus feniegetesuel nē gödolnak, hogi az rebege-
seget el hagiuan iozanfagra es tistefeges életre igiekezzenek. Ez
vilag berintis giakorta meg sege niülnek, de az itiletnek na-
pian mind ez vilag elöt begient valnak, kiből soha ki nē tist-
tulnak, mert pokolra vettetnek, kinek tűzeben kiuannak
hogy ha valaki egy czöp vizet boczatana az ű torkaban
azt meg hiuösiteneie, miért most az vizet illien igen vial-
liak Luc. 16. Mi azert ezektül megh rettenuen, semmire ne
vegiük az Istennek igeienek intesit es enni bantalan feniege-
tesit, hanem inkább ezekre fel serkenniünk, az rebege-
seget mind az tob faruas bündöckel egietemben hatra hadgiuk,
hog az itiletnek napian mind ez vilag elöt tistelkedhes-
sünk az Iesus Christusnak iob keze felöl aluan, kinek legien
diczöföge mind öröcke Amen. A Z

1. Cor. 6.

Nem tudgiatoke hogy az ti testetec tagia az
Christusnak? Annakokaert el vegieme az Christusnak
tagiat es az paraznaknac tagiaua tegiem? Tauol le-
gien az. Auagi nem tugiatoke hogy acki az parazna
hoz ragazkodic, egy teste lessen ű vele? Acki pedig ra-
gazkodic az Urhoz, egy lelek ű vele. Fussatoc az pa-
raznasagtul. Minden bün, melliet az ember czeleke-
zik az test kiüül vagion, de acki paraznalkodic az
ünnen teste ellen vetkezic. Nem tudgiatokē hogy az
ti testetec temploma az sent leleknec, meli ti bennetec
vagian, melliet vöttetec az Istentül? Es nem vattoc
sabadoc magatockal, mert arron vetettetec. Diczö-
iczetek azert az Istent az ti testetekben es lelketek
ben melliec az Istene.

MIKEPPEN az beteg embernek ki az ű betegsegenek
vesedelmes voltat nem ismeri, búkfeg hog az oruos for-
galmatosson eleiben adgia es meg mutassa az betegsege-
nek nag es vesedelmes voltat, hog oñan az oruosagot in-
kab fel vehesse es elis fenuedhesse, Ezenkeppen az bündös em-
berek

AZ PARAZNASAGROL

bereknek, kik az bűnnek náges artalmas voltat né lattiak, hanem inkább abban magoknak hizelkednek es giőniörködnek, fűkfegetes az giakorta es kemenfeggel valo meg intes, hogy az bűnnek veszedelmes voltat meg ismeruen, hamarab es könnyebben Poenitentia tartasra igiekezzenek, es iduősegekre gondot visellienek. Innet vagion hog, az Prophetak az emberek bűneinek meg feddeseben es karhoztatásban nag' forgalmatosak voltak, mint az ű irasoc mindenit meg bizonyittia. Az Prophetak peldaiokat köuettek ostan az Apostolokis, fűkeppen penig s. Pal minden leueliben es prädikacioiban, de kiualtképpen itt ebben ez paraznasag ellen valo tanitasaban. Mert az Corinthus varosbeliek közöt, miért hogy igen el aradot vala az paraznasag annira hog ezt bűnnek sem itilik vala, ezokaert nem elegetik azzal, hogy az paraznasagot az Isten orsagabol ki rekestő bűnök köziben samlallia, hanem ennek mindē vndok es veszedelmes voltat sok befeddel meg mutattia es eleikbē rakia az Corinthusbeli keresztieneknek. Miert penig hog az paraznasag most minden rendbeli emberek közöt el aradot, ezokaert minékünkis finte ollian fűkfegetes es ē s. Pal tanitasa mint regē volt az Corinthusbelieknek. Lassuk megjert az Istennek segitsege, velünk leuen, minemű dolgoctal akaria s. Pal el vonni az keresztieneket az Paraznasagtul.

Leg előőr ast mongia: Fussatok az paraznasagtul. Fugite Scortationem. Nem olnektul vagion penig, hog s. Pal nem sol igy: El tauostallatok az paraznasagot, auagy attul magatokat meg oltalmaztatok, hanem ast mongia: Fussatok az paraznasagtul. Iol tudgiuk azt hog ammit az ember siue serint vtal, el fut az elöt, es semeiueil sem akaria latni azt. Vissfontag ammi elöt ember el fut, iele az, hogy csak illetni sem

AZ PARAZNASAGROL

sem akaria ast. Igi azert az s. Pal, nagi siuunk serint valo igiekezetet es forgalmatosagot kiuan mi tulunkaz paraznasagnak el tauoztatásban. Mert hogi meg erced az paraznasag igen ragado bűn, az ki az embert felette igen hozzaia vonsa, ű neki hizelkedik, es ha az ember elötte el fut-is vtanna megien, es magat az ember vgyan reatollya. Ezt peldastak regenten az Poetak, az Siciliai tengerben valo czigakon, kiket Sireneseknec neueznek vala, kik ouigh leani kepűuek, azon alol hal moduak voltak Ezek az tengerben oli sepen eneklötenek, hogi az ű eneklefeckel az haiofokat hozzaiook vontak es el alutottak, vegre penig az tengerben buritottak, es meg öttek. Ezzel az parazna asoniallatoknak es leanzoknak erkölczöket peldastak, kik az ű hizelkedeseckel, vigiorgasockal, es semek hyniorgatasual az ferfiakat hozzaiook vonsak es meg czalliak, es minden marhaiokbol ki fordittiak, s-meg emestik. Azert mongia az bölcz Salamon Proverb.5. Az parazna asoniallatnak ayaka ollian mint az czpögö lepes mez tun dōklōb az ű niaka az olainal, de az ű utolsó dolgai keserűuek mint az űröm. Annial hamareb el ragad pedig az paraznasag az emberekre, menniuel az embereknek nagob rese hailando az buiasagra. Innet vagion hogi akar mi kiczin okbol-is meg fogatatnak, ugian finte azokis, kic nagi bölczeknek es tökelleteseknek latatnak vala lenni, mint Daidnak Salomonnak es töb ieles embereknek peldaya meg mutattia. Mondhatnad. Tehat medgiek hogi magamat ettul mag ohaslam, es vtannam futnais ream ne ragadhasson. Iol lehet ez ellen soha künnieb es iob oruossag né lehet, mint az Istennek felelme, mert az meli ember az Istent feli valoban, mind ettul mind az töb bűnōktul magat igen meg tartoztatia: mind az által vannak valami külső dolgog-is, kiket ha meg tartandaf, nem hamar fog raitad

AZ PARAZNASAG

az parznasag: Legh előbb azert semeidre nagj gōdod legien, es meg latsad hogi azokat fenitekbē tarczad, ne legel tessed semeidet az mas ember felesége sepsēgenek nezelesen, meliből buiasagra inditassal, es parznasagtul meg fogattassal. Mert az sem vezetli az embert az gonoz seretetre es kiuansagra. Ha azert erre gondot nem visels, hanem sellet hagiod sūguldni, esedben sem vesed, hogi ōrdōg tō reben esel. Mint Dauid, ki mikor egi delliest palotaiabol ala kezdet vala kakuczolni az mas ember vduarara, es az Vrias felesēget meg latta volna, meg fogattatek az gonoz kiuansagtul es parznalkodek. Es miert hogi az kala fāiat meg egette uala, oſtā az vtan mastis arra int uala: Fordicz el, ugimōd, semeidet hog hirsagot nenezzenek. Psal. 119. 8. Ianosis penig az semnek kiuasagat azok kōziben samlalliak, kik nē az Istentul, hanem ez vilagtul vānak. 1. Ioan. 2. Misodōr sūleidreis gondod legien, hogi azockalis gonoz kiuansagra indito enekōket auagi Parazna vndok besedeket ne halgas. Mert ammit az embeer nagj edesdeden halgat, czuda meli igen az ū siuere be hat. Mikor az ert teis az sereterről valo eneket auag besedet ōrōmest halgatod, ast esedben vesed, elmedben forgatod, es oſtan abbol fok gonoz gondolatokat gōdolš, kik mind arra ingerlenek, hogi gondolatodat megis telliesiczed. Hmadōr, Ruhazatod es minden ōlōzeted tistefleges es keresztien modra valo legien. Az etelben italban ualo tobzodast es mertekletelēseget el tanoztassad. Mert az testnek buiasagara meli igen ezekkel fel geriedgiē, nagj fok peldak meg bizonittiak sōt minden ember magaban meg ōsmerheti. Ezech. 16. Vegezetre el tanoztassad az hetolkodast, kinel sem ekteleneb sem artalmasb dolog az embernek nē lehet. Mert az heuolkodas ōrdōg barannia, meliē valaki ūl, min-

den

AZ PARAZNASAGR OL

d eñ felől parznasagra es egieb gonosagra valo okot talal Mert az embernek elmeie soha nem nyughatik hanem mindenkor kūlōmb kūlōmb dondolatokban foglallia magat ezokaert ha ualami tistefleges es io dolga nem lesen, tehat vndok es vesedelmes grnōš dologra hāiol. Mint az Dauid peldaia meg mutattia, ki mikor heuolkodasra boczatta volna magat, ackor mikor az ō nepe Raba varost vya nala, parznasagbā esek. mostis penig sēmi fele ēber, hamareb ebbē az ōrdōg haloiban nem esik, mint az hetolkodo. Azert mongia vala meeg az pogan Ouidiusis:

Otia si tollas petire Cupidinis arcus,

Contemtoque iacent & sine luce faces.

Quæritur Aegyptus quare sit factus adulter,

In promptu causa est desidiosus erat.

De immar menniunk az s. Pal besedinek magiarazattiaraz, es lassuk meg minem ū erősegōkkel akaria az keresztieneket az parznasagtul el rettenteni es annak vesedelmes vōltat meg bizonitani. Elōbb ast mongia, hog az Iesus Christus ellen vetkezunk es annak nagj bosusagot tesen az ki parznalkodik. Nem tudgiatoke hogi az ti testetek Christusnak tagia azt akaria penig mondani. Valaki ū magat Christus tagiabol, parznanak tagiaua tēsi. Christus ellen vetkezik az: acki penig parznalkodik, az ō magat Christus tagiabol, parznanak tagiaua tēsi. Mert minden acki parznalkodik az Iesus Christus ellen vetkezik. Hogi penig ez bizonfagnak nagj ob erőflege lehessen, vgian kerdesel sol s-ast mongia: Nem tudgiatoke, vgi mond: Mint ha ast mondanaia: Nagj czuda lesen es az Istennek elōtte, nem tudom miuel vestek magatoknak mentseget, ha ast nem tudgiatok ammit mindē keresztien embernek sūksēg keppen tudni kel. S-miczoda az: Ez, hogi az mi testunk Christus Iesusnak tagia. Nem illik tahat parznanak tagiaua lenni.

F A 2

Annak

Annak vtanna hogi ne lattassek, csak reaiok ualo bossusa
gbol sollani, ez dolognak meltatlan uoltat az unnen seme
lieben mutattia meg, es ismet kerdesse eluen ast mongia:
Ezokaert ugi mond el vegieme az Christusnak tagiat, es
az paraznanak tagiaua tegieme: Ast akaria ezert, hogi
o henne esmeriek meg az bunnek ektelē uoltat, ha immar
magokban nem akaria meg osmerni. Annit tessen penig
mint ha ast modotta uolna. Io es illendō dolog volnae ug
mond ez, hogi en az ki Iesus Christusnak folgaia vagiok,
for ualami uagiok mind one vagiok, ammi az one ast o tu
le el vennem, es az paraznanak tagiaua es folgaiaua tennē.
Bezzeg nē volna io. Ti penig est czelekesitek mikor pa-
raznalkottok. Azert nem iol czelekesitek. Igi s. Pal osue
ueti az Christust az paraznaual, hogi meg mutassa meli igē
lehetetlen dolog legien az, hogi valaki eczerfmind Chris-
tusnak is paraznanak is tagia legien. Mert az Christus tok-
elletes sentseg tisztasag, az Parazna penig vndok fertelmes
minden tisztatalansagnak sot az ordognek peruataia. Le-
hetetlen azert, hogi az Iesus Christustul el ne szakadjon
az, acki az paraznaual eggiesul es az paraznasagnak bune
ben heuer. Hogi penig minden parazna az u parazna tar-
sának tagiaua legien, irassal meg bizonittia. Es itt is kerdes
fel foluan ast mongia. Auagi nem tudgiatoke hog az ki az
Paraznahoz ragazkodik, egi teste lefen u vele: Mert azt
mongia. Lesnek kic ketten ualanak egi teste. Ez meg va-
gio iruan. Gene: 2. Holot az Adam, mikor latta volna E-
uat, kit az Isten az u oldala czontabol teremtet vala, fel ki
ala. Ez czont az en czontombol valo, es az hus en husom-
bol valo: Ezokaert hirattatik Viragonak, mert ferfiubol
veteret. Ezert el hagdgia ember attyat annyat es ragazko-
dik az u felesegehez es ketten lesnek egi teste. Ammit pe-
nig Adam az torueni berint valo hazafoknak egi teste va-
lo letek-

To letekröl fol, ast s. Pal nem gonosul magiarazza az paraz-
naknak egi teste valo letelekre. Mert mind ket rendben
ha az testeknek egi massal valo kozleset meg goudolliuk,
quo ad carnis mixtionem, anniban semmi kulombseg az i-
gaz hazafok kozot es az hamis paraznak kozot nem talal-
tatik. Hanem az kulombseg kozottek ez, hog az igaz
hazafok testenek egi massal valo kozlese szabad az Isten so-
rzeset berint, es igi ferdelem nelkul valo. Heb. 13. Az paraz-
nake penig nē szabad, es ezokaert vndok fertelmes. Mert
az paraznasagban az meli semelnek az Isten berzese berin-
t tulaidon felesegeuel kel vala egi teste lenni, az az, ord-
ognek es az boiasagnak inditafabol, az masenal lefen egie.
Igi azert az paraznak kerkeppen vetkeznek. Elsofor hog
az hazasagnak torueniet meg segik, es az Istennek sorze-
set es aiandekat az igaz hazasagot meg feresztetik. Masod-
for az Christusnak bossusagot tesnek kitul magokat el sa-
kastiak es meg tagadgiak. De megis hogi az paraznasag-
nak vndok uolta nilnabban ki tessék, ast mongya. Az ki
paraznahoz ragazkodik azzal egi teste lefen, a ki penig
az Vrhoz ragazkodik egi lelek lefen. Mert ez illien em-
ber az Isten lelkenek ereie altal az Istennek igiebol uyō
nan suletetuen, mindeneftul lelki emberre lefen es az vtan-
ostan az gonos kiuasagot nem hadgia regnalni az u teste
ben, hanem inkab meg foittia, es az u testet minden kiuan-
sagiual egieremben meg fizetuen, az sent lelekhez valo
engedelemre foktattia. Summaia azert mindennek ez s.
Pal Argumentomanak ez. Nagi bun ugi mond azokat egi
mastul el szakasztani ackik az Istennek berzese berint egi te-
ste lottenek. Tahat az kik az Iesus Christustal az s. lelek
altal eggiesulnek es hit altal u tagiaua lesnek azokat u to-
le el sakastani, sockal nagio bün. Az paraznak penig est
czelekesik. Azert nagio bunt czelekesnek es magoknak
örök

örök veszedelmet szereznek, mert az Christushnak kiüüle ni-
nczen iduósség. De lassuk az második dolgot, kiuel s. Pal-
az paraznaságnak vndok uoltat meg bizonyittia, es kiből en-
nek meltatlan voltat esekbē vehetik, meeg az kik az Chri-
stustul valo el sakadassalis, semmit nem gondolnak. Mert
ast mongia: Minden bűn melliet az ember czelekedik, az
test kiüül vagion, de az ki paraznalkodik az őnnen teste el-
len verkezik. Azt akaria mondani, hogi ha immar azzal
nem gondoltok hogi az paraznaság által, Christustul az ő-
tagiat el vesitek es attul ötet meg fosztjatok, akar csak gő-
dolliatok az tennen gyalazatotokat, meli ebből az ti teste-
tekre szarmazik. Mert noha minden bűn eleg vndok es gia-
lazatos, de az tőb bűnek megis az test kiüül vannak, az az,
az tőb bűnöknek czelekedeti az mi testünk kiüül valo dol-
gokon es allatokon esnek, es mi tőlünk masra mennek,
de az ki paraznalkodik, az őnnen maga teste ellen, auagi
testere, verkezik, mert az fertősteti meg, es ast fosztia meg
mind sentsegetül mind meltosagatul, es ezokaert az paraz-
na ember oli kart testē maganak meli soha heliere nem ho-
zathatik. Hogi penig ez mind igaz legien, meg itelhettük
csak hogi az tőb bűnöknek allapattiokat meg tekinczük.
Az telhetetlen fősueniség, auaritia, nagi bűn, meli az em-
bernek sineben vagion azert, es abban buzog, griedez,
de annak czelekedeti ki hat az ez vilagi iósagra, es ostan
az ellen uetkezik főkeppen. Igi az harag es az bosu allas-
nak kiuanfaga bűn az embernek sineben, de ezek masnak
foktanak artani. Az reségsegis bűn, de az reseges ember az
Istennek ayandeka ellen verkezik mert az nem iamborul
eel. Igi vagion az tőb bűnökbenis: Mert iolleshet ezektül
az mi testünk-re-is valami kar szarmazik, nem csak testünk
kiüül valokra, de sockal inkab az paraznasagtul, kinek vg
mint tulaidona ez, hogi az testre el törölhetetlen vndoksa-
got hoz, sőt az eges embert meg ferteszteti es

le

le veti abbol az meltosagbol, kiuel az Christustul meg eke-
sitetet vala. Mert ha az Nemes ember nemesege ellen vet-
kezik, hanem siute iambor assont vesen feleségül maga-
nak, sockal inkab az, a ki az niluan valo czupa paraznaul
egi teste verre leßen. Sőt hogi ne verkeznek az őnnē teste
ellen, az ki az ő testet az vndok fertelmes paraznanak vg
mint, rabiaua testi, annira hog meeg ebeis el ves, meg bol-
dul, hogi ostan sem öduósségeul sem tistesegeuel nem gő-
dol. Dauid mikor paraznalkodot uala, nem csak testet ha-
nem kirali meltosagatis meg rutita. Salomonis meli nagi
gyalazatot szerzet legien maganak, mikor Isten törüenie el-
len, az idegen assoniallatokat hazabā be vitte volna, min-
niaian iol rugiu, anira, hogi mind ez mai napig ketleg va-
gion felöte ha üdnözülte anagi nem. Ez penig az bolond-
sag anniuul veszedelmesb, hogi mikor az parazna magat el-
vesti, az mas iabor feleségeul gonosul el, es aztis meg vn-
dogittia, es az kik egi mast buzgosaggal lattatnak uala se-
retni, egi mast el vestik. Ennel penig soha nagiob bolond-
sag embertül né lehet, mint mikor magat seni latomast es
sabad akarattia serint el vesti, es az kit seret aztis karhozat
bā es vesedelembe visi. Nm oknekül mongia tahat Ose-
as Propheta, hogi az bor es az paraznasag az ébernek siuet
el vesti, az az, bolonda testi az embert. Ose. 4. Köuetkezik
az harmadik Argumētum, az penig ez: Hogi az parznak
az s. Leleknekis ellene verkeznek. Nem sol penig amaz
sent lelek ellen valo bűnről, kinek soha boczanattia niczē
hanem csak ast akaria mondani, hogi az parznak az Istē
sent Lelket sinekből ki üzik, hogi ű benne ne vralkod-
hassék es attul ne vezeretressenek. Azert mongia vala
Ephes. 4. Meg ne somoriczatok az Istennek sent lelket,
melliel meg vattok iegizetuen az valtságnak napiara.

Ismet

Ismet azért kerdeste teben. Ű tölök s-ast mongia. Nem tugia toke hogi az ti testetek az sēnt leleknek temploma, meli s. lelek ti bennetek vagion, es kit vōttetek az Istentől, az ki titeket illyen tistessēgre meltoztatot. Ez annit teben mint ha ast mōdanaia. Ha keresztiének vattok tehat az Christus lelket vōttetők, az ki miért hogi fiua valo fogadafnak lelke, az hiuekben lakozik, ez vegre, hogi mind az Istent Attioknak kialczak lenni, mind penig magokat mindenesztől ennek engedelme ala boczassak. Mi dolog tehat hogi ti erről el feletkezuen, az ti testeteket az paraznaságnak adgiatok, az sēnt leleknek nagi bōsufagara, kit illien módon meg somoritotok es belōletek ki űztők. Ebből niluā meg teczik, hogi az paraznasag eggūt iar az Sacrilegi ommal, sőt hogi annalis vtalatosb. Mert ha nagi bűn az kűből rakot Templomot el rontani, auag valamikeppen meg rutitani, sockal inkab az ki az Istent elō templomat vagi el rontia, uagi meg vndokittia, es az sēnt leleknek templombol, parazna hazat es bordelt cznal, mondhatatlan keppen vetkezik. Es az Istentől meg rontatik, mint 1. Cor. 3 mongia. Immar mi tanulluk it meg. Mi legien az oka, hogi az paraznak ollian orczatlanok, es hogi sem tistessēgeket nē sanniak, csak hogi testek kiuanfaganak eleget tehessenek. Ennek oka semmi nem egieb, hanem hogi az Istennek s. lelket siuekből lelkekből ki űztek. Mert mikeppen hogi ahol s. lelek lakozik, ot az testnek gonos kiuanfagit meg ōli, auagi ha sēnte meg nem ōli-is de meg zabolazza hogi az hiueket el ne ragadhassa, es az paraznaságnak bűneben ne eithesse. Ezenkeppen ahol az sēnt lelek nem leend, ot az emberek haniat homlok mennek mind az paraznasagra, s- mind az tōb bűnōkre. Nem ok nekűl vagion azért, hogi David mikor Nathan Prophetatul az paraznaságart meg feddetet volna. Az tōb bešedi kōzōt, az Istennek az sēnt le-

lelekert kōniōrōg nala: Vrīsten teremcz uy siuet en benem, es az te sēnt lelket uycz meg az en siuemben. Ne ves el engemet az te orczadniak elōle, es az te sēnt lelket ne ued el tōlem. Latode: Nincz tahat az Istent lelke azokban, kie sem latomast es uakmerōkeppen elnek az paraznasagban, minden pēnitentia tartasra valo sādok nekűl &c. Es igi soha az Istennek siuet nem lathattiak. Mēniunc az negiedik bizonfagara, meliben hamisaknak mongia az paraznakat, ezért hog maseual birolkodnak es azal annak vra ellen gonos elnek. Az penig az űnnen tistek mindē tagiaual egietemben. Nem vattok ugi mond sādok magatockal. Azt akaria mondani: Acki magauual nem sād, az űnnen magat mas idegen vrnak solgalattara nem adhattia, ti nem vattok sādok magatockal. Azert &c. Hogi penig az keresztiének magockal sādok ne legenek, meg bizonittia: Mert arron vetettetők. Ez penig mi legiē meg mongia s. Peter 1. Pet. 1. Meg valtattatok, vgi mond, nem arannial, sem ezűstel, hanem az artalan barannak az Iesus Christusnak dragalatos vereuel. Ebből ezért kōuetkōzik hogi az paraznak az Christuson gialazatot tesnek, mikor az ō veret es annak erdemet ugi mint labok ala tapodgiak. Azert mondgia: Annak okaert diczōiczetek az Istent az ti testetekben es lelketekben mellic az Istene. Mint ha ast mōdana: Az solgaknak tistek ez, hogi az ō vroknak tistefesegē ōrizek, es annak elōmenetire igiekezzenek. Ti az Istennek solgai vattok, minek vtanna az ű Fianak vereuel meg valtatuā ű nepeue lōttetek. Azert est diczōiczetek es ennek tistefegere mind testel lelecekkel igiekezzetek. Ez penig vgi lešen, hogi ha magunkat mindenesztől fogua ű neki sēntelliük, es nem csak kűlő czelekedetinket, hanē elmōnketis minden ereienel egietemben az ű akarattiaho; sādiki es rendelliük, Azert mongia az ō tōruenbenis: Az

te vradat Istenedet szeressed tellies siuedből, minden erőd
ből. Sőt paranczollia hogi sentek legienek mint ű hogi.
Deut. 6. Leuit: 19. Christus vrunkis penig aſt mongia:
hogi az mi czelekedetünk vilagofkogianak az emberek e-
lőt, azokat latná diczõiczek az mi attiankat. Ezt penig an-
nial inkab kel minekünk czelekednünk, hogi az Iſtē mi
rúlunk diczõitetni akar, kinek diczõſſege az egeket felül
haladgia Pſal. 113. Immar azert mind ezekbõl meg teczik,
hogi az paraznaſag nem oknelkül ſamlalratik azok az bű-
nök köziben, kic az embert ki rekeſtik az Iſtennek orſa-
gabol. mert lehetetlen hogi annak örökõſi legienek azok
kik az Iſten ſiaia valo ſo gadafnak lelke nelkül vadnak, es
attul vakmerõkeppen magokat el idegenitik. Azert mon-
gia maſutis: Valakiben az Christus lelke ninczē, nem Chri-
ſtufe az. Es hogi azok az Iſtennek ſiai kik Iſten lelkerül vi-
ſelitetnek Rom: 8. Ez oka hogi az Iſten a törüenben kemē
nien meg paranczolta valo, hogi az parazna az Izraelben
ne legien Deuter: 23. Es hogi az ſeiedelmek az paraznakat
meg õliek. Sõt ennek vndok voltat ezis meg muattia, hogi
az baluan imadaſt, melnel az Iſten elõt vtalatoſb nem lehet
giakor hellien az iras paraznaſagnak mongia. Tudgiuk az
t-is meli ſõrnien az paraznak minden idõben meg bñntet-
tenek, annira hogi mikor az eberek reſtek voltanakis, de
azert az Iſten vgian el iart azõ dolgaban. Ezert veſtõtte
vala el az elſõ vilagot. Ezert az puztaban huſõ negi ezer
embert vagatot le. Iſmet egi Leuita ſeleſegenek meg ſep-
lõſiteſiert hatvan öt ezer embert vagatot le Iudic. 19. 20.
Ezert veſet valo el Troya mindē birodalmanal egietembē.
Nem giõzniem mind effele pelda kat elõ ſamlalni. Nem
oknelkül vagion azert hogi az Salomon mikor arra intet
volna, hogi az paraznaknak hizelkedefeket es nyaiaſago-
kat el tauoztaſſak, ezert mert azoknak vegec keſerü mint

az

az űrõm. Mingiar ennek ez beſednek okat adgia: Az ű la-
bai ala ſálnak az halalban, es az ű niomdoki az poklot bñr-
iak. Az eletnek vtat meg talalhatod, de alhatatlanok az õ
vtai, hogi meg nem tudhatod. Azert ſiaim halgaſſatok en-
gemet, es el ne tauozzatok az en ſiaimnak beſeditül.
El kerüſlited ütet es ne közelges az ű hazanak aita yahoz,
hogi maſnak ne adgiad az te erõdet es az te eſtendõidet az
kegietlennek, hogi idegenek ne tellienek be az te erõddel
es az te mñnkaid ne inſának az idegeneknek hazaban. Es
hogi ne iaygas mikor meg venheſel es erõd meg fogiat-
koyik, es aſt ne mongiad: Mert giolõltem en az io inteſt
es az ſeniteket: &c. Prouerb: 5. Igi ez beſedekben az pa-
raznaknak bñntetefeket nagi ſepen egi ſummaban be fog-
lallia. Elſõ bñntetefe az lelek veſedelem, melnek ſükſegh
meg lenni ot ahol az paraznaſag vagion. Mert az Chri-
tuſtul el ſakaſttia az embert, meli Christus kiüül iduõſſeg
ſohul ninc ē, Ezzel egüt iar az gyalazat, es hñbē neubē valo
kar vallas. Mert meeg az pognok kōzõttis effeliek min-
denkor gyalazatoſok voltanak. Touabba teſtetis meg erõt
leniti es eletet meg rōuiditi embernek az paraznaſag. En-
nek Penig ielei az ſok betegſeggek, mellick az paraznakat
meg emeſtik. Ezek kōzzül eggik es igen vtalatos az akit
Deakul Gallicus morbusnak neuezünk, magiarul Franczu-
nak mongiuk, mert az Gallvoktul tamadot es aradot ki
ez vilagra. Vegezetre nagi bñntetes ezis hogi ioſagodat
el fogiattia es meg emeſti mint az tñz. Mert az Salomon
mõdaſa ſerint, az paraznakat tart, ioſagat el veſti prouerb.
25. Igi leſen azert hogi effele emberek vegre heaba valo
banattal giõtrik magokat, holot az elõt minden inteſt meg
meg vtaltanak. Mi ezert az paraznaſagnak veſedelmes
voltat ertnen, az tiſta es ſent eleti igiekezzõnk, es iam-
bor tiſta iegyeſi legyünk az Ieſus.

G 2

Christus

AZ PARAZNASAGROL

Christusnak, ki minket az ő dragalatos vereuel meg váltot
hogi időendőre az menniei meniegyzében es az bodog hal
hatatlanfagnak tarsafagara be meheffünk, vgian azon Chri
stusnak altala, kinek legien diczössleg
mind öröcke A M E N.

AZ KER EZ TI EN EK

Tanczgarol. Marci: 6.

Lőn ez hogi mikor egi alkolmatos nap el iút volna,
Herodes az ő főleteseinek napian vaczorat auagi lako
dalmat szerze az ő főlgainak es Gahleabá valo fő fő em
berinek. Es be menuen Herodes leania, tanczola, es te
czek Herodesnek mind az ő vendegiuel egietemben.
Es monda az leanzonak: Keri kerőt en tülem valamit
akarfi, es meg adom orfagonnak feleigh &c.

AMOS Propheta Cap. 5. aſt mongia: Giűlölök vgimőd
az bűnről meg feddő embert es az igaz mondot vtalliak,
Szol penig az feiedelmekről es az nepeknek itilő birairól
azoknak termefeteket s-erkölcszöket minemű legē meg iel
ēti: Tudni illik, hogi azok soha ſēmi disciplinat, ſēmi fenite
ket fel nem akarnak venni, hanem mindenre magoknak
ſahadſagot foglalnak, ſenkitűl ſem meg inteni, ſem meg
feddetni az bűnről nem akarnak. Ha penig valaki az ő tiſ
ti ſerint űket vagi meg inti, vagi meg feddi, rahat halatra
giűlölök, es ha nem tudom meli igazat mongion valaki ű
nekiekis, de aſt ők mind hamiffagnak itelik, es vgian vta
llia

AZ KER EZ TI EN EK

kis aſt, az ki ő nekiek az igazat ki predikallia. Hog penig
ez igi legien, iollehet fok hitetlen feiedelmeknek peldaio
kbol meg bizonithatnoiok, de nē ſűkſeg peldakat meſűn
nen hozni, mert egi az hogi közelbis mindennap igaz ele
get lattunk es talaltunk, mas az penig hogi az Herodes
Királi peldaia erre igaz eleg lehet, kiről it az Euangelista
emlekezik: Mert az nagi ſelfeges kirali leuen, mikor
kereſtelő Ianoful meg feddetet volna ezert, hogi az
ő ver ſerint valo attia ſianak felefeget el vőtte volna, es az
zal mind Iſtennek mind az termefet törueyenek ellene
lakneiek. mingiarast fel indula, az ſent embert ezert giű
lölni es haborgatni kezde, mind addig mig oſtan vgian ſi
nte meg foga es meg őle. Ez Penig mi modon es mi ockal
lőt legien, ez meg hallot igeekben meg mongia az Euange
liſta: Holot minekűnkis fok dolgokat ad előnkben, kicből
az hitetleneknek erkölcszöket es azoknak tulaidonſago
kat meg őſmerhettiűk, ſűkſegis penik megh őſmernűnk,
hogi az ő alnokſagokat inkább el tauoztathalluk. Leg elő
ſőr az kereſtelő Ianos halalanak ideiet mongia meg: Lőn
vgi mond, ez hogi Herodes az ő főleteseinek napian nagi
lakodalmat ſörze az ő főlgainak. Regi ſokas ez az embe
rek közöt hogi eztendőbe eczer mikor főleteseinek napia
auagi annak az ſentnek napia, kinek neuet viſelte, el iút
ackor valami lakodalmat ſörzöt az ő baratinak, mikeppē
moſt-is ſokan ezt az ſokast meg tartiak: Nemis gonofol
hattink penig eſt mindenefűl foguan, holot czak ezert-is
io, hogi valamenifēr arra az napra iutunk, az minket erre
int, hogi az Iſtennek halat adgiunk, hogi minket ez vilag
ra adot, es hogi azon Iſtennek aiandekabol immar fok eſtē
dőt bekenel es egeſegben mulatunk el. Annak vtanna arra
is emlekezter, meli haſontalanul es menni fok gonofagban
mulattuk legien ekkedig el az Iſtenűl minekűnk adatot
űdöket.

űdöket. Vegezetre hogi az mi életünkét, azon Istennek gondgia vifelese ala bizzuk ez vtanis sőt hogi egeš életün ket, az ű neuenek tíftefegere es az ű nepenek elő menetire kőlczük es igazgafsuk. Erre valo volna azért mostis az Na talitiumnak celebralafa, de nem lehet soha semmi oli tífsta es űent dolog, kit ez világ az ű gonoflagauat meg nem ru titana. Innet vagion hogi ritkan lattunk oly lakodalmat, kiben sok Isten ellen ualo gonoflagok nem talaltatnanak. Igy lešen azért hogi ammiuel iol es Istennek tíftefegere kel vala elniők az embereknek, azzal gonoful elnek es ašt artalmassa tefik magoknak, az miuel hašnokra elhettek vo na ha rea gondoltak volna. Mint arrol niluan pelda az He rodes Kírali lakodalma, kinek mertekletlen voltat mikor latta volna az Herodias az ű felesége, es az mellet az ő vra nak termešetitis tudna, hogi mikor meg borofodik, akkor mindent iger, mindent ad, ebből gondola ašt, hog az kere űtelő Ianos halalalais űtet rea veheti, es igit ű raita boššit- iat meg alhattia. Lassuk meg azért mi modon elt legien ez zel ez alkolmatos időuel az űent embernek halalara. Azt mőgia az Euangelista: Hogi mikor latta volna hog immar io kedue uagion, es hog immar akarmitis tőle meg nierhe tne, mindgiarašt leaniat Salomet fel őltešteti, es be kőldi az kirali es az ű vendegi eleiben, hog ű ot tanczollion: ki ešt meg czelekede. Mi it előšör az gonof erkőlczű annianac peldaiat tukinczük meg ebben ez Herodes feleségeben. Mert ez nem elgšik az ű buiaflagauat, hanē leaniatis hozza hašonloua tefi, hogi minemű ű maga, ollian legien az lea- niais. Effele aniak nagi sokan mostanis vannak. Mert illye ne k azok akik űokat leaniokat kiczinsegetű fogua, keue lifegre, buiaflagra tanczolašra, űellel valo kuritolašra, űitok ra, hamis eskűuešre, lopafa, rešegšegre, es minden egieb faš talanflagra tanittiak es űoktattiak, kikbē ha lattiak hog igit tudofok, őrűlnek raita, es vigan diczekednekis vele. Igiaz ert meo kiczin koraban meg ronttyak es az vešede-

lemre kešitik azokat, kiknek iauokra es idűőšlegekre kel vala igiekezniek. Nagi aiandek azért az Ištentűl, ackinek iambor Isten felő űűlei vadnak, kiktűl minden iot tanulhat nak, hogi oštan bodog eletet elhešsenek. De lassuk meg im mar az hituan annianak minemű volt leaniais: Ebben elő- šör orczatlanlagot talalunk vgi mint az kiraly előt es az oršagnak űőš nepei előt nē űegienlette tanczolašat, meeg penig maganak oli nag buiaflaggal valo hordozafaual, hog az vndok tífstatalan embernek az ű tancza kedues lehetne kinek semmi nem kel vala, hanem csak az ű buiafaganak űolgal vala. Monthatnad: S-honnan volt ű benne illien or czatlanlag: Innet volt, hogi kiczēsegetű fogua annianak tanitašabol ašt ű meg űokra vala. Touabba hogi az tancz akkor immar minden nemzetek kőzöt ki aradot vala, es az űokas aztis ammi ű magaban rut volna, űeppe tőtte vala hogi semmi rutlag ű benne ne lattatneiek lenni. Ez az oka hog nem űegienlette: Mert ammit az ember űepnek ionak itil, nem űegienli ašt akar ki előttis meg czelekedni: Ne ta lam penig valaki nem nagi bnnek itilhetneie ešt az lea- zo tanczolašat, ezért hogi ű giermek volt, es hogi annya paranczolaštiabol czelekette, oštan hogi az kirali előt tan czolt, ki immar ű neki attia gianant volt. De ha ennek az tancznak giűmőlczet meg gondolod, űockal kőlőmb erte- lēbe leš, mert előšör az kiralt uiobbā valo buiaflagra indito ta, aki hogi az Herodiasnak ektelen űerelmeuel nem eršet te volna az ű űiuet geriedezni, soha ű neki ollian nagi ige- retet nē tőt volna, hogi oršaganak felet neki agia. Mašod- for az kirallial meeg tífstis el feleiteti, mikor arra haittia űtet hogi oršaganak felet neki igerie. Mert houa lehet ek telemb dolog, es mi lehetne az mi az kirali tífstel es melto- űaggal inkab ellenkezneiek, mint ez, hog az oršag birodal mat egi hituā leānak aģa, kinek űē ideie űem űberšge az orša glašra nē vala. Touaba āmi mēg ezeknelis nagob az Ištē dra ga edenienek az kerštelő Ianosnac meltalan halalais ebből

ez tanczból esőt vala, mint az historianak rendi niluā meg bizonittia. Mert ezért adga Herodes vgi mint iutalom gīa nant, az ſent embernek feyet az leanzonak. Es így az fertelmes eletű ember az Herodes az ű gonoffaganak merte- ket be tölti, hogi meg iobulafa felől ez vtan ſemmi remen ſeg ne lehessen. Ezokaert az Iſtenis az ű ſolgaianak meltat lan halalaert űtet meg bűntette hamar valo napon. Mert az ű Ipatul Aretas kiraltul meg giőzetetuen, mind parazna ſeleſegeuel egietemben nem ſok idő múlva ſam ki vetefre boczattatek. Immar mind enni veſedelemnek nem kiczin oka volt ez leanzonak orczatlan tanczolaſa, kienel az buia fertelmes embernek ſiuet fel indituan illien gilkoſagra vi ue. S-miert kel ezeket meg tanulni? Hogi ezekből ez mo ſtani embereknek tanczokrol-is itiletet tudgiunk tenni, Ennek penig ſűkſegis lenni, mert lattiuk meli igen az em berek kőzöt el alaradot ez ektelen iatek, annira hogi vala meli lakodalomban nem tanczolhatnak, azt lakodalomnak ſem tarttiak, hanem tanczra indulnak penig, acki effelet ez előt nem latot volna, aſt tudna hog mind meg dűhettenek es meg bolondultanak. Megis talaltatik oli nem czak az tu datlan paraszt emberek kőſt, hanem vgian ſinte az tanitok kőzötis ki ezt nem ſegienli oltamazni, es az űrdőgnek il- lien Scholaianak eppiteſeben nem ſannia ereiet heaban el kőlteni. Hogy azert minekünk erről io es igaz ertel- münk legē, laſſuk meg előſer honnā tamadot volt az Tan cz. Maſodſor, hogi ha ſabade kereſtien embernek tanacz olni. Harmadſor meli vndok vettek legien az Tancz. Ve gezetre meg ſeleliünk az tancz patronuſinakis, kie eſt ſok erőtlen dolgokkal tamogattiak, hogi illien draga iofag- nak birodalmaban meg maradhſſanak. I. Hogi azert az ta ncznak eredetit meg erczük leg előſor aſt vegiük eſünk ben, hogi ſoha az iambor Iſten ſelő emberek, kiknek pel- daiokat

daiokat kellene kőuetnőnk nem tanczoltanak ſoha ſemmi lakodalomban. Honnet iſt hat ha az iamborok nem elte- nek vele. Az pogan, Iſtentelen, baluaniozo emberektől, kiknec ſoha ſemmi ceremoniaiook es ſemmi aldozatra valo giűlekezetek nem volt, kiben nem ſőktek es nem tanaczol tak uolna az űrdőgnek inditafabol, kinek mynden effele Iſteni hamis tiſteletet es baluaniozas vgi kedues, hogi ha minden latorſaggal, es egeb oktalan teſti kiuanſagockal te llies leſen. Eſt ez poganoknak ſokaſokat kőuetik vala az Izrael ſiai-is az puztaban, mikor az Aron boriu előt aldoz- uan, le űle az nep enni es innya, es fel kele iaczodni, mint Moſes ſol Exod. 32. Az vtan oſtan az kőzönſeges iatekok- banis tanczolni kezdenek de vgi hogi ot ſem leani ſem aſ ſoniallat nem volt. Mikor penig oſan az ſemerem es az ti ſteſeg az emberek kőzöt le vetettet volna, az aſſon nepe- ketis be boczattak az tanczban, es igi azoknakis az tancz meg engetettek, de megis vgi hogi az aſſoniallat, aſonial- lattel, ſirſi ſirſiquaſ tanczolt. Vegre, mint hog a hona az űr dőg egik labat be teheti, az maſikatis vtanna uonſa, anni orczatlanſagra iutanak, hogi az ſirſiak az aſſonneppekkel leanzockal eggūt kezdenek tanczolni. Es igi laſſan laſſan minden emberek kőzt ki arada, de azert az tőkellertes es ti ſteſſeges emberek ſoha nem iauallottak, ſem az poganok kőzöt ſem az kereſtienek kőzöt. Immar im erted honnan tamadot legien az tancz, tudni illk nem az Iſten ſőrzefe- ből, ſem nem az ſent emberek peldaiabol, hanem az pogan baluaniozo hitetlen embereknek bolondſaganak kőuetefe ből, kienek peldaiokat kőuetni ſemerem azoknak, kienel az Iſtennek tőruenie es igeie, nagi vilagofon prädikalta- tik es magiaraztatik. II: De laſſuk meg immar az tancz- nak vndok voltatis, hog akar czak abbol tudgiuk meg vta- ni es el tanoztatni, Ennek undok volta meg teczik ſok dol- gokbol.

gokbol mellickei ű benne lattunk, de főkeppen a tanczo-
lo űemeliéknek allapattiarol. Mert houa lehet ektelēb do-
log az aűoniallattul auagi leantzotul, mint mikor minden-
ek elōt az firfiunak kezere mēnek, magokat fogdostattiak
es hordoztattiak, holot az aűoniallatoknak nagi űōmerme-
teseknek kellene lenniük, es az firfiaknak csak tekintetek
reis meg kellene pirulniok, nem hogi nagi orczatlanul az
ockal egiūt kellene niaiaűkodniok es kezeiken kellene tan-
czolniok. Lasd Luc. 1. ver: 29. Esa. 3. ver: 16. Ismet az fir-
fiunakis houa lehet nagiob orczatlanűag, mint az mas fele-
seget, leaniat, fogdofni, ta Pogarni, ideűt oua hunczolni. Sōt
ezekben vgian valogatni, ezeckel mindenek űeme lattara
nagi buialaggal futtogni, vigiorogni, es az mint az Iűē le-
rem. 5. mongia, az ű fele barattianak felesegere nieriteni.
De miert hogi ezekkel keueűet gondolnak azok kik min-
den űemermet hatra hattanak, es az embersegbōl le vetkōs-
tenek. Ezokaert lassuk meg immar: Hogi ha űabad keres-
tien embernek tanczolni auagi nem? Mert abbol iobban
ki teczic minden rutűaga. III. Ez kerdesre azert rōuide-
den aűt felelliūk, hogi nem űabad, oka ez: Elōűōr mert el-
lenkezik az ű. Pal paranczolattianal ki az aűt paranczollya
1. Theű. 5. Hogi nē csak az bñntul tauoztassuk meg magū-
kat, hanem az bñnnek kepetul auagi abrazattiatulis, az az,
mind valamiben valami bñn es gonofűag lattatnek lenni.
Quicquid vllam mali űpecien praeű fert. Nem tagadhat-
niuk penig hogi az tancz űok gonofűagnak űpeciűűe auagi
kepe nem volna, űōt űemmi iamborűagnak ielet ű benne nē
latod. Azert nem űabad. Masodōr azert nem űabad: Mert
az tancz bñn. Bñnt penig nem űabad űanűandekbōl czele-
kedni. Hogi penig bñn legien meg teczik az ű. Pal regu-
laiahol Rom. 14. Valami hitbōl ninczen bñn az. Az az, va-
lamir az ember czelekeűik olliat, ki felōl ketelkedik, hogi
ha kedues az az Iűten elōt auagi nē, es hogi ha vagone arrol

paranczolat az Iűtentul auag ninczen, mind bñn az. Az tancz
ninczen hitbōl, mert nē hiűed hogi Iűtē elōt kedues legiē
es hogi arra Iűtēul paranczolat adatot legiē. Mert űohul i-
ras ninczen rola: Tahat az tancz bñn, es hogi bñn nē űabad.
Harmadōr azert nē űabad, mert ellenkezik az kezeűtienek
nek hiuatalliockal eűtiűteckelis. Mert Chriűtus vrunk aűt
paranczollia, hogi magunkat meg tagadgiuk es az ű keres-
tit fel vegiūk es űtet ugi kōueűlūk Matth. 16. S. Pal Roma:
13. aűt paranczollia, hogi az űōtetűegnek czelekedetit hatra
hadgiuk Ismet Rom. 12. ver: 14. hogi az teűtnek gongiat
ne viűelliūk, az ű kiuanűaginak meg tellieűiteűere. Az tan-
cz penig nem magunknak meg tagadűa, nem az Chriűtus
keres̱tienek viűeleűe, nem az űōtetűeg czelekedetinek hatra
hagiűa, űōt az teűtnek kedue keres̱leűe, es az ű kiuanűaginak
telliēűiteűe. Azert nem űabad. Negiedōr: Mert az reűeg-
űeggel mindenkor eggiūt iar. Azert mint hogi nē űabad re-
űegeskedni, igi nē űabad tanczolniis. Hogi penig az reűeg
űeggel eggiūt iarion, es hogi annak vg mint giūmōlcze legiē
ebbōl meg teczik, hogi iozan ēbernek tanczolaűat nē gi-
korta lattunk: Acki penig iozanaban tanczol bolondnak
mongiuk aűt: mint az Pogan Cicerois mongia: Senki nem
tanczol, vgimond iozan leuen, hanem ha meg bolondult.
Azert ha reűeg leuen tanczolt, azzal mutatod hogi nem io-
dolgot czelekeűel. Ha penig iozanon tanczōű bolondos-
kodol. űrōdōr nem űabad: Mert az keres̱tien embernek
nem csak az bñntul kel magat meg tartoztatni, hanem az
bñnre valo alkomatofűagtulis el kel tauofűtatni. Sōt mint
deakulis mongiak: Vitare peccatum eűt vitare occasiones
peccati. Az tancz penig igen nagi alkolmatofűag az bñnre
mert az embert gonof kiuanűagra geriēűti, nem csak aűt
a ki iaria, hanem az ki nezi-is, vtat nit az paranzafagra fer-
telmes beűedere, es az emberrel mind tiűtit, mind ember-
űeget el űeleiteti, Hatodōr es vtoldōr, I 2 Mert

AZ KERETIENEK

Mert az regi keresztien tanito Doctorokis soha nem iatal
lottak, hanem inkab tiltottak. Mint Chrsostomus Doctor
kit Araniasiu Ianosnak meltan neueztenek volt, mikor az
Iacob Patriarcha hazasagarol sol, Homil. 56. in Gene, es
az historiát magiarazza ast mongia: Meniekezot hallotok
de sohul tanczot nem. Mint ha ast mondana. Moses Iacob
hazafulasat meg iria minden keppen a mint meg hallottuk
de sohul csak egi igeuel sem emlekezik arrol, hogi abban
az lakodalomban tanczoltanak volna. Vgian ottan az tan-
czot ordogi dolognak neuezi. Ismet, Homil. 48 Latod az
meniegzot, de tanczot nem lacz. Mert akkor az emberek
igien nem buialkottanak mint most. Sot mikor az s. Ma-
the koniuet magiarazuan az Herodias leanianak tanczarol
sol, kinek Herodes orfaganak felet igerte vala: az többi
közöt ast mongia: most vgi mond, az keresztienek nem or-
fagoknak felet, sem az mas embernek felet, hanem az u ti
laidon lelköket adgiak az vesedelenire. Az vtā ast möga:
Valahol az emberek tanczolnak, az ordögis velek egüt tan-
czol. Agostó doctor, contra Politianum cap. 6. Az buia es
ektelen tanczolasokat, vgi mond az Püspökek mindenkör
tiltottak, most pedig talaltatnak oli Prädicatorok, kik nē
hogi tiltanaik, de inkab vgian iariak es az assonnepec-
kel egüt tanczolnak. Ezek mind Augustinus besedi. V-
gian azon, psal. 32. Iob uolna vgi mond, innep napon san-
tani, hogi semmint tanczolni. Sot még közönfeges es or-
fagos gülesebenis tiltottak az regi iamborok az tanczot.
Mint az Laodicentimba ualo gülesben illien vegezest tot-
tenek vala: Hogi keresztien ember meniegzöbē soha ne tá-
czollion, hanem egienek, vgi mond, igyanak iamborul es
mertekletesen, halat aduan az Istennek az hazasagnak sör-
zeseert. Nenezet serint pedig az Clericusoktul, az az, az
Prädicatoroktul is meg tiltottak: Ielen lehetnek, vgi mód,
az meniegzöben, de mihelt tanczra kelmenek, azzonnal fel-

TANCZAROL.

kellienek es el mennienek, hogi ielen voltokkal ast az bfi-
iasagot ne lattassanak iauallani. Ismet in Concilio Ilerdensi
ast vegeztek vala, hogi az keresztienek meniekezöben ne
tanczollianak. Effele bizonlagok santalanok talaltatnak az
Doctorok irasiban, annira, hogi az mi idonkbelieknek bi-
zonlagokat elő famlalni nem sükség, főkeppen holot na-
ponkent azokat oluassak es latniak az tudos emberek mine-
mü ertelmek es iteletek legien ez dolog felöl, ez mostani-
aknakis, kiknek irasokat az keresztien vilag böczüli es ked-
neli. Ezek közzül fő az hires neues Caluinus Ianos, ki meli
nagi ellenfele löt legien az tancznak, azü irasi, főkeppen
penig baratihoz egi nehan irt Epistolai meg bizonittiak.
Az magiar nemzetből valo bölcz emberek közzül penig
az meg holt Christus Iesus sentelt viteze az Szegedi Istuan
kit tistefegnek okaert neuezünk, meli erős, rontoia löt le-
gien az ekrelen iateknak, mind irasa mind elő tanituan bi-
zonittiak. Az poganiok közzül is Amelius probus, az mö-
gia, hogi az enekles es az tanczolas az Romayaknal nem
tistefeges volt, noha az Görögök nagy buczületben tar-
tottak. Hogi penig ez igaz legien az Tiberius Czaſar pel-
daia meg bizonittya: ki noha fertelmes es resleges ember
volt, annira hogi trefaban Biberiusnak hiuattatot legyen,
mind az altal Romabol az tanczosokat mind ki üzte vo-
lt. Domianus Czaſar penig, Cecilius Rufust az tanacz-
bol ki vette volt az tanczert. Salustius Historicus egi Sem-
pronya neuö assoniallat felöl irya, hogy sebben tudot
enekelni es tanczolni hog semmint iambor asonihoz illet-
volna, Vgian ottan ez ket dolgot, Luxurie instrumenta,
buiafagnak esközinek neuezi. Cicero, 3. offic., ast mon-
gia: Az iambor es tistefegbeli ember, közönfeges heliē nē
tanczolna, ha sinte latna, hogi azzal nagy örökseger nier-
hetis. Lucius Murenat meg pirongettak vol, söt vgian va-
doltak, hogi Asiaban tanczolt volt &c, Ezekről illyen fok

Laodice
m. b. m.
p. b. m.
d. l. v. p.
s. m. p. k.
a. l. h. g.
h. g. o. l.
m. m.

S. u. l.
H. p. r.
k. u. s.
S. m. p.
m. i. p.
m. l. l.
m. i. p.
o.

bűddel akarank emlékezni, hogi azoknak bárok he dugat-
 fottaslek, mik miért hogi lattiak hogi az tanczot külömbé
 nem oltalmazhattiak, ezzel akariak az nepet el amitani es
 az meg sokot gonossagban meg erőltetni, hog est az tácz-
 nak meg tiltat csak mi taltuk, es előttünk soha senki nem
 ellézte sem nem tiltotta &c. Igi azert ekedig hisűk hog
 ezekből elége meg bizonyítottuk, hog kereszti embernek
 szabad ne legiē tanczolni. De mīer hogi az Satanis az mint
 lehet az ű orsagat oltalmazza, es igi ez vilagnak fiait az ű
 attiokkal egietembē az tanczert, mint regen, az Görögök
 az sēp Ilonaert erőssen hadakozanak. III. Lassuk meg
 immar ezeknek minemű fegiterek voltanak, es miczoda
 Argumentumokal akariak az tanczot meg oltalmazni az
 Isten igeienek ellene. Először aſt mōgiak. Lam sohul nem
 oluassuk hogi az Istē az tanczot tiltanaia. Azert szabad &c.
 Ez ellen enis aſt monthatnam: Hogi az Isten sohul az tan-
 czot paranczolnaia. Azert nem szabad. De lassuk meg ha
 igaz az, hogi sohul az irasban ninczen az tancz meg tiltua
 Aſt mondom, hogi nē igaz, mert noha illien igeikkel: Ne
 tanczoli, ninczen meg tiltua, mert nem voltis bűkseg min-
 den bűnt illien modon meg tiltani. De ezert ebből nem kō-
 uetkōzik, hogi nem volna, meg tiltua: Mert valamikor til-
 tya azokat az bűnōket, kic az tanczal valhatatlankeppen e-
 ggiūt iarnak, sőt annak vgian effectusi, ackor az tanczotis
 tiltya. Az Isten tilt ya az mi felebaratink felelegenek kiua-
 nasat. Tahat tiltia az tanczotis, meliben nem csak kiuanod
 hanem vgian fogdosodis &c. Touabba az Christus vrunk
 Math. 5. aſt mongia: hogi valaki az aſonialltot gonoz kiua-
 sagra tekint, immar bűiebē paraznalkodot ű vele. Mit mō-
 giuk tahat azok felől, akik az bűia tekintettel nē elegeđuē,
 azokat kikkel tanczolnak tapogattiak, fogdoslak, idestoua-
 rangattiak, hurczolliak, hog igaz ű testek gonos kiuanfaga-
 nak valami reſeből eleget tehessenek. Vegezetre Christus
 vrunk arra int, hog io fak legűnk es io gūmōlczet terem-

61
 ezűnk, ha aſt akariuk hog ki ne uagataſſunk es az tűzre ne
 vettessűnk. Hogt volna penig az firſinnak es aſoniallattal
 valo tanczolasa io fa, holot illien gonos gūmōlczi vadnak.
 Bizoniara nē io. Azert est ki kel vagni. De ez ellē est vetik
 hog nē mindē tanczbol kōnetkezik paraznasag, avag azok
 a bűnōk kikrōl ez elōt ēlekezenk. Azert affelől meg lehet
 Erre aſt felellűk, hog mi sem tagagűk azt, hog nē minden
 kiuania bűnre aſt akiuel tanczol, de ismet aſt mōgiuk, hog
 soha oli tancz ninczen, kiben az testnek es az ſemnek kuā-
 sága meg nē talaltatnek, mert ha ezek az tanczbā bēne nin-
 czenek, mi az oka hog ōrōmesbē tanczols eggikkel hogi
 ſemi mint maſikkal, az ſebbikkel, hog ſem mint rutabikkal
 Oka ez mert inkab ſereted az ſebbiket hog ſē mint az ſōr-
 niebbiket. Maga hiſem egiant kellene tanczolnod minde-
 nikkal, ha valamit egiebet az tanczbā nē keresnel. De ez a
 ma ſōmnek kiuanfaga: Hald meg azert az ſ, Ianos. 1. Ioh. 2.
 mimodō az testnek es az ſemnek kiuanfagat azok kōzibē
 ſamlalia, melliek ez vilagbol vannak, es kikben valaki giō-
 niōrkōdik, azok az Attianak ſeretetitűl tauul vānak: Ahol
 penig az attianak ſereteti ninczen, ot az Christus ninczen
 ki az attiat mi hozzank meg engesztelte. Ahol az Christus
 ninczē, ot ōrdōg vagō, halal karhozat vagō. Azert valahol
 az tancz vagō, ot halal karhozat vagō &c. Touabba az tan-
 czbā nē csak magűkra kel gōdot viſenűk, az az, nē kel tsak
 arra neznűnk, hog mi aſt bűnnekűl meg czelekedhettiűk
 ha ſinte az lehetneis, hanē aſtis meg kel latnűk hogi maſt
 meg ne botrākoztassűk, es hog ſēkinek gonos kiuanfaga o-
 kot ne agűk. Est tugiuk penig mi magűkrolis, hog effele
 tácznak czudalafual es ōrōmē ſē valo nezeſeuel, gonos ki-
 uāſag tamad bűűkbē, anira hog amint eg bōlcz, Petrus Ma-
 rtir, mōgi: Sem firſiak ſē aſoniallatok az táczbol ollia iābo-
 rul es ollian riſtan haza nē mēnek mint oda mērenek volt:
 Azert akar te magad tanczoli akar maſ te elōtted: min-

mindenikből kar es bűn kővetkőzik. Ha pedig azt mon-
dod, hagi talaltatnak oli emberek, kic az tanczot minden
gonos keuanfag nélkül el nezhetik. Erre azt felellük, hog
mi azt nem tudjuk ki legien, de ha finte vg vagionis, igē
ritka madar az ez romlot emberi természetbē. Es miert hog
fokkal tőb, a ki azt bűnnelkül vagi iarhatnaia, vagi czudal
hatnaia, Ezokaert vgian semmikeppen nem io. Masodfor
illien modon Argumentalnak. Lam az borral az ēber go-
nosul el, mikor attul meg resgedik, de azert nem mōgiuc
hogi nem io bort innia. Ezenkeppen ha az tanczalis neme
lliek nem iol elnek, nem az tancz annak oka, hanem az
a ki vele gonosul el. Azert nem karhoztathatjuk. De er
reis kōniū felelnünk: Mert ezt az borral semmikeppen ōs
ue nem hasonlithatod. Holot az bor ū magaban az Istēnek
io teremtet allattia az emberek testenek taplalasara, es igi
noha foka ū vele gonosul elnek, de azert az iambor Isten
felőknek eletőkre helien maradhat es meg innia szabad.
Az kereztienek mostani tanczanak pedig külömbē vagiō
dolga: Mert ez, mint hogi nem Isten szerzese, es igi ūnnen
magaban sem io, mint immar meg mutatuk, ezenkeppen
ezzel senki iol nē elhet, mint az borral, De ha finte, per se,
ūmagaban io uolnais az tancz mint az bor, mēg azzal sem
vehetz előt, mert az allatokat nem mindenkor azō terme-
setőkből kel itelnünk, hogi ha ioke auagi gonosok, hanē
az mi testünk nec természetiből is. Mert bator io legien va-
lami természet serint, de ha lattiuk hogi az mi testünk az-
zal gonosul el es azt maganak vesedelmesse teszi, nem illik
mēg czelekednünk. Mint az bor io ū magaban, de az hid-
eg lelő embernek nem aggiak, mert affele embernek art.
Igy bator az tancz ha io volnais ū magaban, de mint most
az embereknek természetek vagion, hozza nem illik sem
iaudara ninczen. Harmadfor az Achilles paisa gianant for-
gattiak az Dauid kirali peldaiat, es az tőb senteket, kik va-

vala mikor tanczoli talaltanak. Dauid tanczolt az Isten la-
daia előt 2. Sam. 6. Maria Moses huga tanczolt az Tenger
partian, mikor az Pharaoh előt altal balattanak vala az Izra-
el fiai Exod. 15. Azert ha ezeknek szabad volt, nekünk is
szabad. Effele giermeki tudatlanfagbol szarmazot argumē-
tom ellen miis ha iaczodni akarnank, peldat uesthetnenk.
Mert sem Abrahamot sem Sara affont nem oluassuk hogi
vala ha tanczoltanak volna. Azert mi se tanczollunk. De
hogi ne lattassunk csak illien kōnnien el menni mellőle.
Lassuk meg minemū tancz volt az Dauid es Maria affoni
tancza, hogi abbol ostan meg tessék hogi ha meltan forga-
ttiake az tanczosok ezeket auagi nem. Bizoniara ha min-
deniknek dolgat es tanczat meg hanniuk vetiuk meg ta-
lalliuk ezeknek tanczokat oli igen külömbözőnek lenni,
az mi tanczonktul, mint az vilagossagot az sötetsegtől, kit
kit hogi ertse az historia igien vagion: Mikor az Isten Da-
uidot az Kiralisagban meg confirmalta volna, az az Hieru-
salembe hazat epituen le telepedet volna, gōdola est, ho-
gy az Isten ladaiat, mely Chiriath Iearim varosaban, Abi-
nadab hazanal huz estendeig allot vala. 1. Sam: 7. Ierusa-
lemben hozza. Elis hosta uala pedig onnet, de mikor az v-
ton egi Vzsa neuū ember az Ladat illetuen, mingiart meg
holt volna, Dauid meg iede nem mere be vinni az sekrint
Hierusalembe, hanem egi Obededon neuū Leuitanak ha-
zahoz terite, holot mikor harom holnapig allot volna, es
az Isten az Obededom hazataz ladaert meg aldotta volna
Dauid meg halla est, es raita meg örūluen, hogi ūis megh-
aldassék, fel keśūle hogi el hozza onnet Hierusalembe.
Immar mikor hozna az vton nagi ponpanal es nagi vigas-
saggal. ot mongia az iras hogi az Vrnak elōtte tanczolt te-
llyes ereiből. Ez historianak rendi meg mutattia, mine-
mū tanac, lōt legien ez: tudni illik nem buia, anagi heűtsa-
gos.

gos, tragar, űdő mulato, mint az mostaniak, hanem űent, tiű
 ra, alazatos es lelki őrőmből űarmazot volt. Mert az valaű
 tot hiűnek giakorta az Iűtennek hozzaioķ valo kegielmet
 es űantalan io tetemnit latuan az menniei es lelki őrőmtől
 annira el ragattatnak, hogi mēg kűlső tagokatis meg nem
 tauoztathattiak, hogi űep tiűteűegessen ne mozogianak es
 neűőkieinek. Mint erről pelda az Illyes prophetais, ki mi-
 kor az Iűtentől eűőt niert volna az Iűrael őrbaganak, es in-
 mar annak ietis meg latta volna az egen, igen meg őrű
 le, es Achab Kiralnak meg hagiuan hogi louait be fogall-
 es haza fűűűon hogi az eűő az vton ne erie, ű maga az kirali
 űekere előt fut vala es őrőmben nagi űőkie megien vala
 1. Reg: 18. Igi Davidis latta az Iűtennek ű hozza valo nagi
 kegielműűeg et es io akarattiat, kinek Sacramentoma vala
 az Lada. lelkeben vgy őrűl, hogi kűlső tagiat is meg nem
 tartoűtathattia, hanem tiűteűegessen es Iűteni felelemmel
 tanczol az vrnak előtte es annak az ű tiűteűegere. Most
 Igy tanczolni űegienlenenek az emberek. Eűt mostis meg
 engedhetneűk, de izetlen volna most igi tanczolni. Az
 Argumentomra azert aűt felellűk. Előűő űumma űerint;
 Hogy az David tancza űockal kűlőm az mienktől. I. Mert
 az űent es Iűten tiűteűegere valo volt, Mert az VR előt tan-
 czolt, Az mienk penig vndok buia, tragar es bolőd tancz,
 ki az Iűten neuenek es az ű igeienek kiűűebűegere es giala
 zattiara vagon: Nem az Iűten előt, hanem ez vilag űiai előt
 vagion. II. Touabba az David nē lakodalomban űem reűeg
 űegbē tanczolt, mint mi űoktunk. III. Iűmet az David nem
 aűűionallatockal űem leanzokkal tanczolt, mint mi, hanem
 ű maga. Vegezetre David lelki es Iűteni őrőmből inditat-
 uan tanczolt: Mi penig az teűnek gonof buia kiuanűaga-
 bol inditatuhan tanczolunk. Semmit azert ezzel nem bizo-
 nithacz vgi hogi az ű. emcernek nag boűufagot nē tennel.
 Ezert erczed az Maria aűőnak es az tőb űenteknek tancz,

rolis. Iolleh et mēg illien tanczotis kőzōtōk nē giakorta ta-
 lalhacz. Maűodűor azt felellűk, hogi az Davidis ēber volt
 es űűekűis nem minden czelekedetű illik kőuetnűnk, ha-
 nem csak ammint Iűten tōruenie űerint czelekedet: Mert
 ha űűis csak keűűűegből auag maga mutataűahol czelekette
 bűnt vallot benne. Az bűnt penig nem illik űenkibe kőuet-
 nűnk. Azert mondotta az bōlcűis, Demostenes, Non-ex-
 emplis űed legibus iudicamus. Nem az embereknek pelda
 iōkból, ki giakran gonof, kel az dolgok űelől itiletet ten-
 nűnk, hanem az Iűtennek tōruenieből. De erre eleg legen
 csak czudalkozunk az embereknek vak merőűegek bō-
 az peldakhoz illien igen ragazkodnak, az Iűten niluan va-
 lo igeiet es tanitafat penig hatra hadgiuk. Volnanak tőb
 ellenuetefekis, de kz beűedet mostis igen ki terieűtettűk,
 Ezekből penig az tőbbireis kőniű leűen meg űelelni azok
 nak, kic igazat űeretnek. Az patuarkodokkal nem kel űem
 mit gondolnunk: űőkeppen holot az hiűnek az tancznak ek-
 telen voltat csak ebből is eűekben vehetik es aűt meg vt al-
 hattiak, hogi az kereűtelő Ianofnak halala tanczból lőt le-
 gien. Mert hogi neminenű tudatlan bolondok aűt forga-
 ttiak az kőűűeg előt, hogi Ianos halala Iűten akarattia es ve-
 gezefē volt, aűt mi űem tagaűk. De hiűem te űem tagadod
 aűt, hog ez Ianos űeiet az tanczert attak volna az leanzonak;
 Mert meg eűkűt vala az kirali, hogi valamit tūle ker meg
 adgia: Az lean penig az űent Ianos űeiet kere. Es ig az He-
 rodes azert ada neki aűt, es azert őle meg az űent embert,
 nem nem az Iűten vegezefēert, kibē űemmit nem tudot
 es kit almbā űem latot. De mi ez illien tancz Patronuűit az
 Prouidentia Scholaiaban igazituhan, es az Iűten igeienek ta-
 nitafa mellet tanituhan, es az Iűten igeienek tanitafa mellet
 maraduā, teriűnk az hiűtorianak magiarazattiara, es laűűk
 meg az Herodes űelől mit mōd az Euangelista. Előűő aűt
 mōga: Hog az leānak tancza igēteczōt volt űneki: űőt az

AZ KER EZ TIENEK.

vēdeginekis, kic az kiralhoz hasólatosok valanakesű nek i
 hizelkedni akarnak uala. Szinte illienek mostis azok kik
 az tanczban giőni őrkődnek, mind kőz emberek, mind eg
 hazi nepek, kik kőzzűl nemellyek az kősség kedueyert
 segienlik oltalmazni. Masodőor ašt mongia: Hagi Hero-
 des buiasaggal es borral fel gerieduen meg eskűsik, hogy
 valamit az leanzo ker meg adgia orőaganak felēig. Illyen
 igaz am az Oseas Propheta bešede: Az bor es az ašoni em
 ber el fordittia az embernek őiuet. Ose. 4. Az az, meg bolő
 dittiak, mint Herodias, ki ha meg nem bolondult volna, so
 ha illien nagi intalmat ollian hituan es orczatlan dologert
 nem igirt volna. De it meg teczik az emberi termesetnek
 višsa fordult es romlot volta, kinek iele ez, hagi az vndok
 artalmas es vesedelmes dolgokra semmi kőlczegeket nem
 őanniak, az Isteni es iduőssēges dolgokra penig czuda meli
 nehezen adnak, ha mikor adnakis &c. Mi azert igen vigia
 zunk, az őrdőgne, ez vilagnak es az mi testűnk kiuan-
 lagi ellen, eletűnket az Isten ięeie es akarattia őerint ren-
 deluen, hagi mind ezek ellen bekesēgben maraduan
 az Isten orőaganak őrőkseget birhassuk, Iesus
 Christusnak altala, kinek az Attyaua es az
 őent Lelecek legyen diczōssēg
 mind őrőcke AMEN.

Matth. 5
Noli timere passibilem
qui placet tunc dare vobis regnum
Matth. Cap. 22
Remittite qd debitis et moveamini
Matth. 23
Fecite tñas in celis quic nūq
For alibi nūq latro habet

Epigramma

IN PRAEMISSAS, CLARISS.
THEOLOGI DOMINI CASPARIS

Deczi, Conciones.

Si vacat à curis gravioribus, Optime Lector,
Præmissos fidei, discere perge, locos.
Illorum iuxtaque, tuam composito vitam
Legitimam seriem, de rude doctus eris.
Elysiasque domos, genialia regna piorum,
Tu vita functus, iure tenere potes.
Est ubi pro vitio virtus, pro crimine candor,
Gaudia pro lacrymis, proq; labore quies.
CASPAR enim veræ cultor pietatis et almæ
Tradit, in articulis, utile quodq; suis,
Imponi finem peccandi præcipit: Idem
Corruptæ carnis spernere mandat opus:
Erudit, externis ut te congressibus aptes:
Affectusque regas qua ratione tuos:
Scilicet, ut Domino tua serviat actio semper,

Distinxit geminos, qui super astra, polos.
Hic nihil est fictum, nil anile, nimisve coactum,
Ast ex sacratis fontibus omne venit.
Cernere ceu fas est testes citarier, ipsos
Vates, ac prisos protinus inde Patres.
Laudantur meritò præclara volumina quorum,
Dogmata nam sanctæ religionis habent.
Sic quoq; cum CASPAR ex puris fontibus, istos
Hauferit articulos, laude rehendus erit.
Hoc igitur placido scriptum complectere vultu
Quis quis es, ac operæ commoda mille feres.
Autorem quæ Deo tu commendare labora
Ardenti voto pectoris atque prece.
Sæpius ingenii specimen componere tale
Ut queat ad laudem, Christe benigne, tuam.

Iohannes Tharaczk Debre-
cinus, studiosus ludi in
patria coacti.

*As Ámia Zene egy ház
nak való Gyülekezeti*

AZ EGRI

KEREZTIEN ANIA
SZENT EGI HAZNAK ES
Azzal Egyetemben az többinek is tanusa-
gara irattatott rövid Catechismus.

SZIKSZAJ HELLOPOEVS BALINT ALTAL
AZ Debreczeni Ecclesianak Lelki Pástora által.

DEBRECZEMBEN.

Nyomtatattot Rodolphus Hofhalter műhelyében
Anno. Domini, LXXVII.

szent egi hazban valo szentek
nek, az Iesus Christus vereuel

meg mosogattatot hiueknec, mint tisztelendő atyafia
inak, es az Iesus Christus iuhainak keuan az

Attya Istentől kegyelmet bekefseget es
bölcsességnek Lelket az
Iesus Christus által,

ATEchismusnak neveztek az Görögök
afelle tanításnak modgiat, meliben az ke
restieni hitnek, főfő articulusi es czik
keli, rövid kerdesekkel, es feleleteckel,
vgi adatnak előnkben, eleuen fonal,
hogi vgian azon igekuel, vissza adgiak, es felelliek az tanu
lok. volt pedig sokas eleitől foguan az Ecclesiaban, hogy
effele Catechismusokra, soktatnak az kösseget, es mostis
sok dolgokert szükség meg lenni. Először mert illik mind
embernek, enny sok tetouazo lelkeknek, dögletes tudo
mania közöt, az ölelki esmeretiben bizonyosnak lenni, hi
tiről es ertelmeről. Es az mint sent Peteris int, vallastis ten
ni mindenek előtt, es mindenűt, valahol kerdettetők, mi
nemű hitők legien az Iesus Christusban. Azokaert az el
ső Ecclesiaban, sokas vala, hogi az Poganfagbol meg tert
őreg embereket, soha addig az keresztesg által be ne fogad
nak

nak az Ecclesiaban, mig az Catechismus el nem mondana
iak es vallast ténenek, az Iesus Christufrol, kiket azokaert
Catechumenusoknak hinak vala. II. Másodszor miért hogi
feledegeni embernek elmeie, es kiultkeppé az segeni kőf
segnék, ki deakul sem tud, es sokra vagion gongia, es ez vi
lagi insgben es munkaban csakad segennek niaka. Ezek
az mikor érkeznek prædicatiokba kik semmik nem egieb
hané az Catechismusnak bőueb magarazattia, noha halliak
az Istennek igeiet, de csak igen keueset tarthatnak feiek
ben benne. Ezeket illik Catechismusra, s-arrais mentül na
giob munkauat, igerül igere, megitanulni erőseben meg
emlekezik rola, es ahol rea kerdik elő tudgia adni.

III. Sőt inkább is igiekezik tanulni, ha erti hogi elő ker
dik tőle. IIII. Negidőer pedig miért hogi keuellyek
az emberek, es lattiuk sokaknak vakmerőseget, kik az men
niei tudomanirol mosdatlanul folnak, szükség bizonyos for
manak lenni, meg az folasbanis, olinak kit az sent iratnak
nielue ad előnkben, es igi inkább nem tene el az igassag:
Mert ha egieb mestersegekben es tudomaniokbanis, meg
kiuantatik az tulaidon folasnak modgia, sokkal inkább az id
uozitő tudomanban, kiben semmit embernek nem szabad,
az őnnön agiabol gondolni. Erre inti az s. Pal még amaz
sü Püspököt Timotheustis. 2 Tim. 1. Meg tarczad az egie
nes es igaz igeknek peldaiat, kiket ő tőlem hallottal, hittel
es szeretettel, meli vagyon az Iesus Christusban.

V. Vegetre iég be dugazoltatik az karomloknak saio
kis, kic hogi az ő keuanfagok szeret nem eggiezünk vele
eretnekecnek mernek mondani. Ezek ellen ha az te Cate
chismusod által, vallast teses hogi igaz hitő vagyon az
Iesus Christusban, segienben maradnak. Meli igen szükség
ges dolog legien pedig, az embernek, kiczinfegetül fog
ua, az Istennek igeiet tanulni, ertik azok, valakik az örök
eletnek fia akarnak lenni,

Noha ez vilagnak fia, Efaunak modgia ferint, egi tal len-
czen, szabadon el czerelik az fíni meltosagot. Mert mikep-
pen hogi az hitnekül senki nem lehet Istennek kedueben
azonkeppen sent Pal módasa ferint, az hit hallasbol vagi ő
az hallas Isten igeiebul. Azert nem oknekül mongia az id-
uözitő, hogi bodogok azok, az kik halgattiak az Isten ige-
iet, es meg tarttiak sent Ianosnal nioczadik resebē est veri
bizonios czegernek, ki meg valasttia az Isten fiait az hara-
gnak edenitül, monduan. Valaki Istentől vagi ő halgattia
az Isten besedet, ti azert nem halgattyatok, hogy Istentül
nē vattok. Am czudallia Cræsus az ő gazdagfagat, Alex-
ander nagi birodalmat, Aristoteles vilagi bölczeseget.
Hercules vitezi ereiet, am űzze, fussa ez vilagot, az kinek
kel az Isten fia valasttia aſt az reſt, kit Mariaban diczer
Christus, es senkitül el nem vetetik. Amazok penig mind
el mulandok: Es mint hogi az tobzodo kazdaggal mindē
ioſagokat it ez vilagō meg emestettek, az mas vilagō űre-
ſsen maradnak. Nem oknekül hasonlittia az Iesus Christus
az mennieknek orſagat az ſanto földbē el reitet kinczhez;
kire az meli ember talalkozik el reiti, es őrdőmében el me-
gien, es minden ioſagat el aduan, meg vesi aſt a földet.

Ezekre ſerelmes attianfiai, het estendeig ti kōſtetek, le-
geltetuen az Iesus Christus ania ſent egi hazat, nem ſüntē
meg eiel nappal, titeket tanitani, es inteni, nagi ſorgalma-
toſſaggal, hiűſeggel es kōni hularaſſal, kiről mint hogi mo-
ſtan bizoſagim vattok, mind ſeienkent, es io emberſeggel
nemeli tudatlan ſamaroknak, es toniahereknek, es iregiek-
nek ſaiokat be dugtatok, azon keppē ketſeg nélkül dicző
ſegim leſtek, az Vrnak napian. Hogi nem heaban futottā
es munkalkottam kōſtetek, ha az en tūlem vōt tudomanbā
holtig meg maratottok. Sőt talam ingen ſűkſeges ſem volna
ez en moſtani intefem, ha nem ſelnek raita, hogi amaz regi
kigio, ki Euat meg czala az ő alnokſagauat, az ti elmete-
ket el ne hitelle eggiűgōſegetől meli vagion az Iesus Chri-

ſtusban. Mert nem eſő dolda az a Satannak, hogi Istentől
ki kōueſſe az ſenteket, kiket az Christus mondasa ferint,
ſinte vgi roſtalion az mint ſoktak az buzat roſtalni. Ne-
mis tagadhartiuk hogi őt eſtentēdōtül fogua ez ez, őrdög
nek roſtaia, kōſſō tetek kemeletlē nē uolt volna, ki ellen ve-
letek egietemben mindenkor vigiaztam, es tuſakottam,
hogi Isten ſegetſegeből vczūua ne valnatok, hanem mint
az io buza, tiſtulnatok inkab. De azen ki iōuetelem vtan
igen feltelek benneteket. Sőt inkab Iesus Chrifſusnak va-
laztot hiuei, es ennekem ſerelmes attiamfiai, emlekezzetek
meg enni ſok keſerues munkamrol kōſtetek, es ne hadgia-
tok aſt el bomlani, a mit bennetek en altalam epitet az Iſtē
lelke. E vegre engem kit mindenkor meg emberlettetek
es Iesus Christuſnak igaz ſolgaianak tartottatok, az en tani-
taſomnak es az igaz tudomannak, rōuid ſommaiat, ez Ca-
techifmusban melire eleten nieluemuelis tanitlak vala bē-
neteket, ki niomtattam ſűkeppen az ti keduetekert.

Oluaffatok, oluaffatok, tanulliatok, gyermekczeteket es
es hazatok nepetis taniczatok meg rea. Az igaz tudoman-
nac ſekit ſep renduel, niluan való kerdeſeckel es ſeletek
kel igen rōuideden be foglaltam, Hiſemhogi ti veletek
egietemben ſok Iamboroknak kedues leſē ezkōniueczke
Erre ez Sūmmara nezzetek czak nem czalattok meg. Ki-
uultkeppen penig az Vr vaczoraiaſul es Iſtennek őrok
időknek elōtte ualo valaſtaſarol, az meli tiſta tudomant en
tūlem tanltatok, attul el ne alliatok. Melieket giōniōrūſe-
ges Articuluſnak, kōſtetek valo Prædicallaſa miat az többi
uel egietembe ſok ſidalmat, ſitkot, ſenegeteſt ſenuettem
a mint tndgiatok: Es ez kis kōniueczkebenis kiualtkeppē
az egikrōl emlekeztem, De az maſik kōniueczket kit ez-
zel egietemben boczattam ki, vgian czak ez kettōrōl irtā
fōkeppen, hogi valaki meg akaria erteni, es az igazat az ha-
miſtul meg valaſtani, czak azt oluaffa es tanullia, nem pana
ſolkodhatik nehezſegeről aſt hiſem. Igen eſetekbē legēn

penig az sent Ianosnak imez paranczolattia, 1 Ioha 1. Vala
ki megien ti közitekben es nem vísi est e tudomant, haza
tokban se fogadgiatok, es ne kősdönnetekis neki. Ez azen
intelem es hozzatok valo io akaratomnak tanol letembenis
ielentese, ha sot fogattok, ez tudomani mellet s. eletet eltec
es minden gonős peldatul meg oiatok magatokat, ez atko
zot, es visszas nemzetseg közöt. Remensegemis vagion pe
nig kegielmetek felöl, hogi az ki az iot el keste bennetek
veghezis vísi söt keremis az mi vrunk Iesus Christus

nak Szent attiat hog adgia ti nektek az bölcse-

segnek, es ielenesnek lelket, az o maga esme-

retire, meg vilagosituan az ti elmetek-

nek semeit, hogi meg erczetek mi

legen az u hiuatallianak remen-

sege, es az u diczössleges

öröksegenek kazdagla-

ga az sentekben,

AMEN.

Szikfaij Helopœus Balint
Debreczeni prædicator

Mi vegre teremttette Isten az embert.
Hogi az o teremto Istenet meg esmerie, es tiseillie.

Hani keppen kel Istent meg esmerni.

Ket keppen allattiarol, es akarattiarol.

Mit kel tudnunk az Isten allattiarol.

Est summa ferint, hog egi az Isten, ki minden ioknak oka,
es az egi Istensegben harom semely vagyon, Attya, Fiu,
es Szent Lelek.

Mit kel tudnonk az istennek akarattiarol.

Az mint sent Ianos tanit, kőniuenek hatotik refeben mō
duan. Ez az Istennek akarattia, hogi minden valaki lattia
az fiut, es hisen o bene, el ne vessen hanē örök elete legen

Szoli niluabban az Isten allattiarol es mond-
meg, miczoda az Isten.

Az Isten öröcke valo Lelek, vegetlen termesetü, es böl-
czessegü, mindenható, io, irgalmas, sabados, es valtofhatat-
lan, minden allatoknak teremtoie, es meg tartoia, Attya,
Fiu, es Szent Lelek.

Hany az Isten

Czak egi, es nem töb eginel, mikeppen irisan uagion
Moisesnel: Hald meg Izrael, az Iehona az mi Istenünk
czak egi Isten Dent. 6.

Miert tabat hogi harmat neuezünk Attyat
fiut es sent Lelket.

Ezzel mi harom Istent nem vallunk, hanem czak ast aka-
riuk ielenteni, az iras ferent, hogi az egi Istensegben ha-
rom semeli vagion. Miczoda

Miczoda az semeli.

Oli elő ertő, es okos allat, kinek magában vagion valóság, közölhetetlen tulajdonfaggal mastul meg valasztatik
Bizonicz meg hog barő semeli vagio az Istēseghē

I Szent Mathenak huson nioczadik reſeben. Kőrőſtel lietek Attianak es ſionak, es ſent leleknek neueben.

II Szent Ianosnak első leuelenek ötödik reſeben, harman vannak az kic meniből tantu bizonſagot teſnek, az Attia, az ſiu, es ſent lelek.

III. Szent mathenal harmadik reſeben vgian lathato keppen mindenik ſemeli ki ſelenti magat, mert az Attia meniből ſolal ala, az ſiu az Iordan uizeben kereſtőlködik S. Ianos által, az ſ. lelek Galamb kepeben ſal az Chriſtufra.

IIII. Szent Ianosnak tizen egiedik reſeben, mind háromról ſol az Chriſtus, en kerem az Attiat es mas vigasztalot ad tinektek.

V. Vegezetre ſent Pal Corintusban maſodſor küldöt tizen ötödik reſeben, mind az három neueuel aldgia az ſenteket, monduan: Az mi Vrunk Ieſusnak kedue, es az Iſtēnek ſereteti, es az ſ. leleknek közleſe legiē ti veletek.

Miczoda közök vagio az barōnak egi maſſal
Valami Iſtenſeghez illik mind köz az, ſőt eggiek abban, mert oli Iſten az ſiu, es ſent lelek mint az Attia, oli veghetetlen, bölcz io, teremto mint az Attia.

Bizonicz meg bogi Iſten az ſiu.

I. Az meli Angial toſakodek Iakobbal ki az ſiu vala, Oſeas propheta tizenkettődik reſeben, Iehouanak ſeregőknek Iſtenenek neuezi.

II. Ieremiaſis az Daidnak magzattiat Iehouanak mi igallagunknac modgia Cap. 33.

III. Erős Iſtennek es Immanuelnek az az velōnk való Iſtennek Eſaias. 7. 9; III.

IIII. Szent Ianos első reſeben az iget Iſtennek, huſadikban ſent Thamas ő vranak es Iſtenenek neuezi.

V. Szent Pal Romabā irt leuelenek kilenzedik reſebē mindeneknec fölötte való Iſtēnek, es ő rőcke aldādonak.

VI. Szent Ianos az ő leueleben aſt mongia felőle, igaz Iſten es örök elet. 1. Ioan. 5.

VII. Sőt erős bizonſag ez, hog mindenek teremtoie az mint ſent Ianos mongia első reſeben. Mindenek ő alta la lōttenek, es ő nala nélkül ſemmi nem lōt, es Szent Pal mindenek ő alta la teremtettenek lathatok es lathatatlanok mennieiek es földiek Colo. 1.

VIII. Vegezetre oli tulajdōſagokkal ekeſiti meg űtet az iras kic ſemmi egeb allathoz nē ſernek, hanem csak az ő rőcke való ſelleſeghez: Mint mikor Abrahā előt valonak, ő rőcke valonac előnek, vtolſonak, vegheteti bölczefegűnek minden tudonak, ſiuet titkanak viſgaloianak, mindenhatonak, váltoſhatatlannak, es Attiaual egienlōnek, es egienlō keppen tiſtelendōnek, imadandonak mongia lenni.

Bizonicz meg, bogi Iſten legien az ſent lelek.

I Az Szent lelek neuebenis kőrőſtőlködōnk, Chriſtus paranczolattia ſerent, mint az Attiaeban es ſiueban.

II Maſodſor Moifeſnek első kōniuenek első reſeben az teremtesbennis munkalkodik. Es Iobnak 33. reſeben. Elihu ő teremtoienek vallia: Sőt az ſűznek mehebennis. az Chriſtus emberi termeſetit ő teremtoite. Math. 1.

III. Sz. Peteris aſt mongia Ananiaſnak, miert hazudal az leleknek minē embernek hazudal, hanē Iſtēnek Actor. 5.

IIII. Vegezetre Iſtennek Templomanac mondatnak az hiuek, mert Iſtennek lelke lakozik benne. 1. Cor. 3.

Mōdmeg aztis miczoda külōmbſeg vagio kōſtok.
Az Attianak termeſet ſerint való tulajdōſaga ez, hog ő rőktől foguan ſűlte az ő fiat, tiſti ſerint penig teremto.

B

Az ſiu.

Az fiunak terméket berint való tulaidonsága ez hogi fiú
lető az Attiatul, tísti berint penig meg valto.

Az bent leleknek terméket berint való tulaidonsága ez,
hogi farmazik az Attiatul es az fiutul, tísti berint penigh
meg sentelő.

Bizonicz meg hogi az Attia sülte az ő fiat.

Niluan vagion csak az neubólis, mert aít hiuk Attianak
az kinek fia vagion. Touabba Istennek eggietlen egi sü-
lőtenek, saiat vagi tulaidon fianak, valóságos fianak gia-
kran mondatik az írásban. Szent Pal penig minden teré-
tet allatoknak első sülőtenek nevezi Colos. 1.

Bizonicz meg hogi az bent Lelek farmaz- gek az Attyatul es Fiutul.

Valogatas nekül mind az Attia, mind az fiu lelkenek
mondatik., Szent Ianosnal penig, Christus egiút aít mon-
gia, hogi az Attiatul farmazik, Ioan. 15.

Masut hogi az őueből, az az Christuseből vesen.

Miczoda az Attya.

Az attia első semeli az Istenfegben, ki sem sületer, sem
lőtt, sem farmazot, mastul senkitül hanem öröktül fogva
sülte az ő fiat es az ő fiaual es bent lelkeuel egietemben,
minden allatokat semmiből teremtet es tart.

Miczoda az Fiu.

Az fiu masodik semeli az Istenfegben ki öröktül fogva
sülettetet az attiatul, ki az időknek tellieslegeben az embe-
ri testet fel veuen lőt minekőnk bölcseségünk, igassa-
gunk, sentsegünk es valczagunk.

Miczoda az bent Lelek

Az bent lelek harmadik semeli az Istenfegben, ki örök-
tül fogva farmazik az attiatul es fiutul, ki az hiueknek fi-

nekbe vgi lakozik, hog vióna süllie őket, meg sentellie, es
az örök életnek öröklegének bizonságára meg peczetellie

Mellik semeli vötte fel az emberi testet.

Czak az masodik semeli az Istennek fia, amint Szent Ia-
nos mongia. Az ige teste lön Ioan 1.

Miczoda az igenek meg testesülese.

Az Istenfegnek es emberfegnek czudalatos egi semeli-
ben való eggiesülese az Christosban, hogi noha mind az
ket terméketnek tulaidonsági eppen meg maradnak, mind
az által csak egi legien az semeli, igaz ember, Istennek fia
es Daidnak magua.

Miert kellett az masodik semelnek meg testesülni.

Hog minekünk Christusunk lehetne, az az Prophterank
Kiralliumk es oli fő Paponk, ki melto es eleg lehetne az. Ie-
ten közöt es emberek közöt való közben iarasra.

Miczoda az fő Pap.

Istentül valasztatot es sēt lelecekkel, mertek nekul meg ke-
nettet semeli, ki erre rendeltetet, hogi az Euangelicomot
ki ielencze, magat meg aldozza, es esedezzek erettünk, es al-
dozattianak, imatlaganak erdemeuel. kiben igireti vagio
hog meg halgattaslek, nierien minekünk bününk bocza-
nattyat es örök eletet.

Miczoda az közben iaro.

Oli semeli ki az meg haragut Isten közöt, es az bünös e-
beri nemzet közöt, igasságauual, engedelmeuel, aldozattia-
ual, es törekődesenel bekefseget szerz, es az ania sentegi-
haznak mind adig gögiat viseli, mig az bodogságba be visí

Miert kellett Az közben iaronak emberre lenni

Hat oka vagyon.

Először hogi Istennek igasságának eleget tehetne, meli

ast keuánia vala, hogi mikeppen ember vetkőzött vala az ő keppen ember fizetne.

Masodszor hog' meg halhatna, ki az Istēseghez nē fer vala.

III. Hogi mi attiankia es velōnk egy test egy ver leuen hiu Papok lenne, es őrómezt el iarna az mi Istennel ualo meg bekeltetessōnkben.

III. Hohi az mi termesetōnket fel őltőzuen, minketis Istennel egiesitene, es Isten fiaia tenne.

V. Hogi meg kostoluan az mi niaualiankat, es bűntül el valua mindē kesertetinket, inkab tudna raitūk kōniōrūlni

VI. Hogi az ő testenek, feltamadasat ertuen, az mi tēstō nknek feltamadašsarolis blzoniofok lennenk.

Miert kellett az közben iaronak Istēnekis lēni.

Hat oka vagon annakis.

I. Hogi mint az bűnnek solgia veghetetlen halál vala, azonkeppen az kesefnekis veghetetlen termeseti lenne.

II Hogi karomlas nekūl, az igaz Istennek, az bűn ellen valo haragiat el viselhetne, es meg giőzhetne.

III Hogi az halált meg hiőzuen, az el vesztet őrók eletet minekūnk vionnan meg adhatna.

III Hogi az Ania sent egihaznak midōn idōben minden hellien, es minden sūkfegeben, ielē segitsegūl lehetne.

V. Hogi az Istennek titkait, es minden Decretomat, az mi iduősségōnk felől tudhatna, es erthetne.

VI. az embereknek sūiek titkait által lathatna, es mindenfohazkodasokat az őneinek meg erthetne, ezek penig nem fernek teremtet allathoz.

Miert kellett az ket termesetből csak egy szemelnek lenni.

I. Hogi az mi Istennel valo meg bekeltetessūnknek oka lehetne mert az bekeség szerzőnek, mind az ket meg haragut, felnek, barattianak kel lenni.

II.

II Hogi zalagiais lenne, mert mikeppen ő bēne az Istēseg az emberseggel egy semellie lőt, igi mies neminemū modon, Istennel eggiesűltünk es az Istēni termesetben re sessek lōtrōnk az ő lelke által.

Miczoda egieb neuei vannak az Istēfianak.

Sok dolog volna azokat elő famlalni de harom fő neue zeti vadnak, kiket iol esōnkben kel vennōnk, ig ē bōlcze seg, es Istennek kepe abrazattia.

Mi okaert neuesztetik igenek.

I. Őrócke zalo termesetihez kepest, mert mikeppen az embernek elmeie, soha az belső ige nekūl, vagi gondolkodas nekūl ninczen, igi az fiu őróktūl fogua vala az attianal a mint Szent Ianos mongia kezdedben vala az ige, es az ige Istennel vala. II. Mert ő az kire eleitūl fogua nezet az Istennek minden igeie igireti, mint iruan vagon Szent Ianosnak első rešeben. Az kiról irt Moises, es az Prophe-tak, meg talaltuk. III. Mert minden igeie es igireti Istennek, ő általa megien veghez, es ő benne foganaos, mint Szknt Pal mongia ő benne minden igiretek, etiam amen, az az vgi meg lešen es valossagos.

III Mert ő az a sōlo semeli ki az Istennek allattiat, es az mi iduősségūuk felől valo tirkos akarattiat, mint egy bō lcz tolmacz eleitūl fogua ki ielentette es meg magiarazta: Az mint iruan vagon az Istent soha senki nē latta: Az eg-gietlen egy sūlōt ki uagon az ő Attianak kebeleben, magiarasta meg nekōnk. Ioan. 1 Ismeg senki nem esmeri az Attiat, hanem csak az fiu, es kinek az fiu meg akaria ielen teni, Luc. 10. V. Mert az iget ő sōlgaltattia minekūnk, es ēnek hirdetessere, menioršagbol ő ad sōlgakat, az mint Szent Pal Mongia: El ment az magassagban, fogua vītte az fogšagot, es aiādekot adot az ēbereknek, Prophetakat, Apostolokat, Euāgelistakat, Pastorōkat, Doktorokat &c. Ephe 4

B 3

Miert

Miert neveztetik Isten bölcseségének.

I Ismég öröcke valo természetéhez kepest, mert mint hogi öröktől fogva bölcz az Isten, azonkeppen vele egytemben volt öröktől fogva, az ő bölcsesége, az mint ő maga mongia magarol. Az bölcsesség Salamonnal. Az Iehoua birot engemet, az ő vrainak kezdetiben az ő munkai előt, mikor kešiti vala az egeket ot valem. Prouer. 8.

II Masodszor mert az Istennek az mi iduőségönk felől valo bölcseséget, csak ő benne es ő nála talalluk meg, vgi mint egi tarhazban, kiben az attia telliesseggel ki ielērtette magat, mint ſent Pal mongia: Ő benne uadnak el reit tē mindē bölcseségnek, es ertelemnek kinczei. Coloss. 2.

III Mert ő teſen bölcecke minket, még vilagosítuan, ſent leleknek ereieuel, az mi elmeneknek ſemeit, hogi az Euangeliomban ki ielentet bölcseséget meg ertheſſük: Mint ſent Pal mongia: Lőt minekünk az Christus Iſtentől bölcseségünk. 1 Cor. 1.

Miert neveztetik Istennek keppenek es abrazattyanak.

I Megis öröcke valo természetéhez Kepdſt, mert amint Adamrol ſol Moifes Gene. 5. Hogi fiat ſült, az ő kepere es hasonlatossagara, az az ollian embert mint ő maga, igi ha az ſiu Iſtennek kepe, telliesseggel ollian Iſtennek kel lēni mint ſent Pal mongia. Hebr. 1. Ez ē ſiu az Iſtennek diczō ſi genek ſenie, es az ő ſemelienek ki meczet abrazattia.

II Tiſtihoz kepest, mert fel őltözuen az emberi teſtben es az mi iduőségünknek ſerzeseben hiuen el iaruan, az mi hitōknak lathato uōtte magaban az lathatatlan Iſtent mind allattiaban ſ-mind akarattiaban, mint ſent pal mongia, ki az lathatatlan Iſtennek akarattia Col. 1. Es Niluabā ő maga PhilePnek. Az ki lat ēgemet, lattia azē attiamatis,

Értike ezeket ez vilagi bölczek.

Tudgiak eſt az Iſtenről hogi öröcke valo lelek es mind ionak oka legien de ebben ſemmit nem tudnak hogi az Iſten legien Attia, ſiu es ſent lelek. Masodszor akarattiarolis ſemmit nem tudnak hogi az Attia Iſten az ő fiatert kegielmes legien az bünōfōknek.

Szoli immar bőuebben az Isten akarattiarolis

Az Iſtennek az bünōs emberekhez valo io akarattianac ſommaia mint oda ſel meg montuk csak ez hogi valaki hiſen az fiuban iduōzúl, de hogi eſt iobban meg ertheſſük rend ſerent kel nekünk tudakoznunk imez tizenket Articulusokrol.

Mellyek azok Ezök

I Az teremteſről.

II Az Iſtennek gond viſeleſéről.

III Az Tōruenről.

IIII. Az bünről.

V. Az megigazulaſrol.

VI. Az io czelekōderől.

VII. Az Euangeliomrol.

VIII. Az pœnitetiarol.

IX. Az imatlaſgrol.

X. Az Sacramentomrol es az kerſeſegről.

XI. Az Vr Vaczoraiarol.

XII. Az ſel tamadaſrol.

Az Teremteſről. Miczoda az Teremtes.

Az Iſtennek oli külfō czelekōderi melliel ſabad ak ratia ſerent minden allatokat ſemmiből teremte az ő neuenek diczōſegere.

Mellik ſemeli teremte az vilagot.

Mind az három semeli ammint iruan vagion.

I. Az attiarol az Apostoli kőniuenek negiedik reſeben. Vram teuegi az Iſten ki teremttötte az menniet földet, tē gert es mindeneket kik ezökbē vādnak, im öſne giſtēnek az teſſad ellen Herodes es Pilatus.

II. Az ſiuról Sidoknak irt leuelenek elſő reſeben. Te Vram kezdetben az földet fundaltad az te kezdednek alkotuan az egek. III. Az ſent lelekrül Iobnak huſon hatodik reſeben. Az ő lelke ekeſítette meg az egeket. Es Moifes elſő kőniuenek elſő reſeben. Az Iehouanak lelke lengedez uala az vizeken az az, meleggeti es raplallia vala az vi gienge teremtet vilagot, mint az tik ſarniai alat az ő apro czirkeit.

Miből teremttötte Iſten ez vilagot.

Semmiből az ű mindenható ereieuel.

Miczoda ez közzel teremttötte ez vilagot.

Czak az ő igieuel es beſedeuel mint iruan vagion: Az Vrnak beſedeuel erőſítetének meg az egek.

Mi rendel teremte Iſten ez vilagot:

Hat napon vegezte el minden munkaiat. Mert.

I. Elſő napon mindē allatoknak ſonkolliat keſítette meg az vilagolſaggal egietemben. Maſodikon az vizeket fele valaſtotta, es az eggik reſeből az eget terieſtötte ki.

III. Az zürzauarbol ket fele valaſtotta az vizet es földet et alkotta az Tengeröket es földeket es minden fakkal es füueckel meg ekeſítötte az Paragiczommal egietömbē.

III. Az egeknek Sereget teremtetete, es az napot holdot es ſantalan Czillagokat.

V. Az tengeri halakat es egiebbenne valo czigabigakat es az ēghi madarakat.

VI. Napō tereute Iſtē az barmokat es vadakat mindē ez ű ſo maſo allatokat es mindē allatoknak ſeiedelmet az ēbert.

NEM

Nem teremthette volna egi nap mind

ezekeket Az Iſten?

Czak egi ſem pillantabannis meg lehetet volna, de ezoka ert mulatot hat egeſ napon raita hogi mies az Iſtēnek cze lekedetinek elmelkedefeſeben ſok ideig mukalkogiunk.

Hani ſü teremtet allati vadnak az Iſtēnek? kettő

Az ember es az Angial kiket az Iſten az ő kepere es haſonlatoſſagara teremte.

Miczoda Az io Angyal?

Iſtentül, az ő abrazattiaira teremtetet teſt nekül valo, lat-hatatlan, ertő, halhatatlan, bölcz, igallag ſerető, es az ioban meg erőſítetet lelek, erre valo, hog Iſtēt diczerie, es az Eccleſianak s-az valaſtot fiaknak oltalmazafabā hie ſolgaliō.

Miczoda az ember:

Iſtentül teſtbül lelekből teremtetet es Iſtēnek abrazattiaual meg ekeſíteret ertő okos allat, hogi az Iſtent meg eſmerie es tiſtellie, es őrdöcke ellien hogi ha ſabad akarattia ſerint Iſtentől el nem ſakadna, esbünben s-halalban magat nem eitene.

Hani dologban al az Iſtennek abrazattya az emberben? Negyben:

I. Az Iſtennek igaz eſmeretiben, es az ionak az gonof-tul valo tökelletes meg valaſtaſaban.

Coloſs. 1. Fel őlrözzetek az vi embert ki meg epül annak eſmeretire, es abrazattiaira az ki űter teremtetete.

II. Az akaratnak, es minden belſő kiſő erzekeſegönek az Iſten törüenienel valo eggiezeſeben. Ephe. 4. Öltözzetek fel az vi embert, ki Iſten ſerint teremteret, igallagban es ſntſegbē. III. Az lelki czendez őrdömbē, es az bodog halhatatlanſagbā, Salamon, Sap. 2 C Terem-

Teremtötte Isten az embert halhatatlan ságra es az ő fia-
iat hasonlatosságra formálta úter, de az ördögnek irítse-
geből iót az halál ez világra. III. Az embernek mindē
teremtet allatokon való vraságaban es feiedelemsegeben.
Gene: 2 Teremczünk embert az mi kepünkre es hasonla-
tosságnkra, hogi vralkodgiek az tengeri halakon, eghi
madarakon, es barmokon, az eges földön &c.

Mond meg rövidben.

Szent Pal azt mondja hogi azon első abrazatra viulonk
meg Christus által. 2. Cor. 3. Az Christus penig lőt mine
kőnk bölcseslegünk, igazságunk, szentségünk. 1 Cor. 1.

Es ő benne minden teremtet allat meg szenteltetik az ige
es imadság által az szenteknek 1. Timot. 4.

Mi vegre teremtete Isten mindeneket.

Fő keppen az ő diczőségere es hatalmanak io voltanak
es bölcseslegének ki jelentefere.

Az Istennek gondviseléseül kit az deakoc

Providentianak binak,

Elbattae Isten Gondgiat ez világnak mihelt teremttötte.

Sēmi keppē nē lőt ez oraig őrizi, otalmazza es igazgattia

Hani dologban al az Istennek gondviselése.

Haromban.

I. Először minden dolgoknak, el multaknak ielen valo-
knak es iőuendőknek ioknak, gonosoknak es az fiuek tít
kainak hibanekül való által latasaban. II. Másodszor, min-
den rendbeli allatoknak igazgatasaban, elterefeben es tap-
lalasaban, es kiualtkeppen az emberi nemzetnek meg tar-
tasaban. III. Harmadszor minden esetőknek es leiendő

dolgoknak örök időknél előtte való el vegezefeben es
Decretomaban es az Decretomnak be telliesiteseben.

Lebete valami Isten gondviselése nekül,

Semmi csak egi máksēmni dologis mert az mint mongia
Christus, haiunk falais samian vadnak ű nala es csak egi, ve-
reb sem eshetikel az ő akarattia nekül.

Mi haszna vagion ez tudomannak,

Ez fő keppen hog minden süksegünkben Istenre bizzuk
magunkat es minden niaualiat senuedgiünk bekenel el
tuduan hogi ű neki gongia vagion reank, es hogi ű akarat-
tia nekül semmi nem esik raitunk.

Az törüenről.

Szabadon hozattae Isten az embert mikor teremttötte
mindē akarattiara. Nem hanem toruent adot neki melliel
meg határozta szabadlagat.

Miczoda az törüeni,

Istennek bölcseslegéből es igazságból samazot tudo-
mani meli meg valastia az iot az gonostul es kötelez min-
den emberöket vagi az engedelemre vag az büntetefre.

Hani fele az törüeni,

Ket fele termesetnek törüenie es irot törüeni, mert az
Isten először az teremtesben az emberben oltotta vala be
az ő törüenieinek ertelmet, kit az eset vtan meg homalio-
siitattad viőnan meg ira ket kü tablara es az Sinai hegnek
teteien Moises által ki ada.

Hani sam srint az Istē törüeniebeli paranczolat

Tiz, kit Isten ünnön maga ket fele oštót, mert az negiet
az első tablara az hatat az masodikra iratta meg.

Mire tanit az első tabla,

Az Istēni szeretetre es felelemre:

C 2

Mire

Mire az masodik,

Az Attia fiui feretetre es az miuel tartozuk fele barátuknac
*Szamlald elő az tíz paranczolatot rendserint
 az mint moyses meg irta: Exo. Deut. 5.*

ELSEŐ PARANCZOLAT:

En vagiok az Iehoua az te vrad Istened, ki ki hoztalak
 tegődet Egiptomnak földéből az folgalatnak hazabol ne
 legienek teneked idegen Istened en előttem,

MASODIK,

Ne czinali magadnak faragot kepet se semmi hasonlatof
 sagot se azokhoz kepest kic oda fel menibē vadnak se kic
 az föld alatt az vizekbē ne imadgiad azokat se ne tisztellied,
 mert en vagiok az Iehoua az te Istened, ki meg latogatō
 az attiaknak vetket az fiakbā harmad es negied izig, azok
 ban kic engemet giulolnek, es irgalmassagot tesek ezer
 iziglen azockal kic engem feretnek es az en paranczolatī
 mat meg tarttyak,

HARMADIK,

Az Iehouanak az te Istenednek neuet heaban ne emli-
 czed, Mert az Iehoua büntetetlen nem hadgia, valaki
 az ő neuet hiaban emliti,

NEGIEDIK,

Meg emlekezzel az sombatrol hog meg sentollied ütet,
 har napot mukalkodgial es minden dolgotat meg berez-
 zed, de az heredik nap az Iehouanak az te Istenednek som-
 battian, ne miueli az napon semmit se te se az te fiad, se lea-
 niód se folgad se folgalod, se barmod se selliered, mert hat
 nap vegezte el az Iehoua az eget az földet az tegőrt es
 valami azokban vagion es heted nap meg nyugot. Annak
 okaert meg aldotta az Iehoua az sombatot es meg fetolte,

EOT EOD IK,

Az te attiadat es az te aniadat tisztellied hogi hoššu ele-
 tū leg ez földön melliet az Iehoua az te Istened ad teneked

HATODIK: Ne ölly.

HETEDIK, Ne paraznalkodgial.

XIOCCZADIK, Ne oroz.

KILENCZEDIK,

Hamis tanucizonfagot ne folli az te felebaratod ellen,

TIZEDIK,

Az te felebaratodnak hazat ne kinanniad, es ne keuanniad
 felefeget, se folgaiat se folgaloiat, se okret se samarat, sem
 semminemő marhaiat,

*Ad rövid értelmet ennek mindenik paranczo-
 latnak es mód meg elősör miért kezdi ez igeken el.*

En vagiok az Iehoua az te Istened ki ki hoztalak tege-
 det AEgiptusbol. Az eges törüennek meltofsagot berez
 ez harom igenel, mert ha ű az Iehoua szabadon paranczol-
 hat minden teremtet allatnak, ha ő az mi Istenuk melto
 hogi engedgiunk az ű paranczolattianak ha az AEgiptus-
 beli rabfagbol meg szabaditot illik hogi hala adassal
 folgallyunk ű neki,

Hísem csak az fзраel nepet hošta ki Egiptusbol

Igaz, de sockal kegietlemb Pharaho es nagioab rabfag es
 lelki AEgiptus vagion, kiben minniaian voltunk, az ör-
 dőgnek hatalma es az bűnnek raitunk ualo vrasaga, kitül
 minketis meg szabaditot.

Mellik vala az első paranczolat?

Idegen Istened ne legienek en tőlen

C 3

Mri

Mit keuan az első paranczolat,

- I. Hogi igaz Istent meg ismeriünk, es minden költöt Istene-
nektől, baluanioktól es teremtet allatoktól meg valassuk.
II. Hogi egiedül ű benne hidgiunk, ötet fellünk, imad-
guk szeressük es tisztelliük, a mint iruá vagó Moisesnel. c. 3. ac
23. lehouat az te Istenedet imadgiad es ű neki fogai Deut. 6

Mit tilt meg az első paranczolat,

- I. Először minden baluani imadast, meliben oli allat tisztel-
tetik ki nem természet szerint valo Isten, mint Iupiter, Baal
Astarot, es az Törökök es éretnekek Istene.
II. Másodszor, az igaz Istenben valo kesseget, hitetlenseget,
testi batoriságot Isteni felettlenseget beketelenseget es hit-
től valo elszakadast.

Mire valo az paranczolat mellet, imez czikkel előtē

Arra tanit hogi senmi oli titkos dolgunk es baluani oza-
sunk ninczē kit előtte el fedezhetnenk, azért mint az iam-
bor firiu sokkal inkább el busul, mikor feleségének förtel-
mességet semeuel lattia, azonkeppen az mi ferünk az Istē
hertelen meg büntet ha sinünk tista nē leben minden ide-
gen tisztóletóktól.

Mellic vala az második paranczolat,

Ne czinal magadnak faragot kepet.

Mit különböz ez paranczolat az elsőtől.

Az első azt keuania hogi az igaz Istent imadgiuk es tis-
telliük csak egiedül. Ez pedig arra tanit, minemű tistelet-
tel fogallunk az meg ismert Istennek.

Mit kiuan tabat az második paranczolat.

Hogi az Istent lelekből es igazságból imadgiuk es tisztel-
liük az mint Christus tanit Ioan. 4.

Mit tilt meg az paranczolat.

Harom dolgot,

I. Hogi

- I. Hogi se földön se mennien se te rgerőn valo allatok-
hasonlatosságra ne meriünk kepet es baluant czinalni, es
faragni, es írni az Istennek. II. Másodszor, hogi az Istent
ne keressük azok alatt, se azokba se azoknál ne tisztelliük
ötet, veluen hogi ot közelb legien az Isten, es inkább meg
halgat. III. Harmadszor, hogi az fele faragot kepeket es
baluaniokat ne imadgiunk se tisztelliünk.

Istennek hasonlatosságra ugyan nem szabade valami kepet faragni,

Semmikeppen nem.

Mi okaert?

I Először mert Istent soha senki nem latta, ezért akar mi-
nemű format sabiunk ű neki mind hamis, Deut. 4.

II. Mert rothadatlan es lathatatlan foghatatlan az Isten
tahat nagy vak merőség romlando allatokhoz hasonlítani
az Istennek diczőséget. III. Harmadszor, mert lelek az
Isten, tahat az testi baluaniokhoz semmi közi ninczen.

Egyeb fele kepeket sem sabade faragni vagy írni az keresztieneknek.

Szabad teremtet allatoknak kepet ki faragni es czinalni
ha iol elűnc vele, az az vagi meg lőt dolognak emlekeze-
tire, vagi valami iegiző bizonyiságra, mint az Pinzben az fe-
iedelem kepeuel, vagi valami külső ekefegre. De mind ez-
eknek az Templom kiűl kel lenniek.

Miert nē sabad semmi fele kepek lenni az templól a.

I. Először mert semmi hasna ninczen min Esaias monga
Kiczoda czinal baluant kinek semmi hasna ninczē. Esa. 44

II. Mert sok kart tesnek, amint Ieremias tizedik rebe-
ben hi sagnak tanuságnak, Habakuc második rebeben ha
zugságnak doctorinak neuezi.

Miczo

Miczoda kart tchetnek az baluaniok,

I. Először, sok goromba emberek terdet feiet hátnak előtök valami Istenfeget es sentséget tulaidonituan nekic.

II. Másodszor az halgatoknak elmeiek eluontatának az igenek figielmes halgatalatul az fenies kepekre fialuuan.

III. Sokacba az Isteni felelmetis meg olttiak, mikor lattiak hogi kepek ezüst, arani, es fak, magokalis io tehetetlenek.

Miuel erősit meg az Istē az masodik paranczolatot

Feniegeteseuel es igiretiuel.

Miuel fenyeget.

Azt mondgia hog harmad es negied iziglē meg bünteti az vetket az fiakban, mert ő volna az hatalmas botku allo Istē.

Mit iger

Ast mondgia hogi ezer iziglen-irgalmassagot tesen azockal kic ötet feretik.

Miert hogi az büntetesen csak negied izig.

az io tetelben penig ezerig megien.

Termesetir mutattiameg Istē, mert az kegielemre sokkal hailandob es közalb hogi nem mint az büntetetre.

Hogifer ez Istē igazsagahoz hogi attyaknak

vetheert az fiakat büntesse.

Ket keppen mondatunk fiaknak az mi attiainknac, természet ferent es erkölczőknek köuetele ferint, ha csak természet ferent fülettünk, ő rülők nem büntet az ű vetkert, de ha erkölczőknek köuetele ferentis fia lefünk, az meli büntetesi rülők Istē el hallafrotis, mi raitük es a mi fia inkő rölki ki, mert az bünt űk kestek el smi viti űk veghez.

Mellik vala az harmadik paranczolat.

Az Iehouana neuert heaban ne emliczed.

Mit

Mit keuan az harmadik paranczolat.

Hogi az Istennek neuert oli böczbē tarziuk, hogi mind elmenkel es nieluunkel az ű tistesslegenek folgalliunk.

Mit tilt meg.

Hogi csak sokasbul oknekül, trufaban es keniüsségben, sockal inkab hogi hamissan ne esküdgiünk, mert mind ez öckel kissebitterik az Istē neuert meltofaga.

Soba nem sabade Istē neuere esküdni

Szabad io es fűkfeleges dologban, mikor az igazsagot kel meg erősitünk, es vagi az Istē diczössége vagi az mi artatlanlagunk, vagi felebaratinknak fűkfege kiuannia.

Miuel erősit meg Istē ez paranczolatot.

Feniegeteseuel mert ast mondgia hog büntetetlen nem hadgia valaki az ű neuert heaban emliti.

Mellik vala az negiedik paranczolat.

Az sombat napot meg sentöllied.

Miczoda az sombat?

Az sombat magaban nyugodalmat tesen es az hetedik napert vetetik, melliet az töb czeremoniak közöt maganak valasztot vala az Istē.

Tahat nem nez mi reäk ez paranczolat mert immar vege vagion az Ceremonianak.

Az meniben Ceremonia nem kötelez minket, hogi egi eb naponk ne lehessen az sombatnal, es semmi munka az ő ne lehessen, de az nit iegizet es peldazot mostis meg marat.

Hani dologot iegizet az sombat.

HARMAT?

D

I. Az

96 I. Az Lelki Sombatot vagi niugodalmat.

II. Az Isten dolgainac elmelkedeset.

III. Az solgaknak es az munkaban meg farat termesetnek meg niugotafat.

Hani dolgot keuantbat az negiedik paranczolat

Harmat.

Mellik az első?

Hogi mikeppen Isten az ű munkaiatul hetedik napon meg sűnek, igei mies tellies életünkben az mi dolgainktul meg sűnniünk az testet minden czelekedetiuel meg öldő kliük es Isteni sent dolgokat czelekedgiünk, mert az sombat az vionnan valo sűletesnek Sacramentoma volt.

Mellik az masodik.

Hogi hetedczaka egi napunk legien minekünk az meliben kiutakppen csak Istennek solgallunk, az ű igeiet halgassuk, az Sacramentomockal elliünk, es az közönfeges giüleközvetben Istent imadgiuk es diczeriük.

Mellik az harmadik.

Hogi az mi birtokunk alatt valo embereket, solgakat solgalokat es az selliereket egi nap hetedczaka magunkal egetemben meg niugossuk, es idő nap elöt ez giarlo termesetet feletteb valo munkauul elne rönczitük.

Mi oka hogi az Sombatert vasarnapot vala-

stottak az keresztienek

Hat oka vagion.

I. Hogi az Ceremoniaknak iegirul bizonsagot tennenek.

II. Hogi az keresztieni sabadsagot ieles peldaban megmutatnak. III. Hogi az Sidoktul ezzelis külömböznek. IIII. Hogi az sok czudak kik ez napon löttének, inkab emlekezetben lennének. V. Mert az mi vronk Iesus Christus veget vetten az ő sombatban az vi sombat-

ra vagi öröcke valo niugodalomra ez napon tamadot fel.

VI. Mert meğ az apostolok ideieben ez napon kestenek őšue giülni az keresztienek az ige halgatafra, es az a Sacramentomok vetelere, mint iruan vagion az apostoli kőniunek husadik rešeben. Az hetnek első napian, őšue giülenek az tanituaniook az keniernek segesere, es Pal prädical vala. Az latafrol irt kőniunek penig első rešeben, az vi napia az vasarnap vgian ki neueztetik.

Az masodik tablaroh, mellik vala az ötödik paranczolat.

Attiadat Aniadat tistellied.

Mit keuan ez paranczolat,

Hogi tistelliük az mi attiankat es aniankat.

Kiket ert az attiaknak es aniaknak neue alat.

I. Előőr sűleinket.

II. Masodőor tanitoinkat.

III. Harmadőor teiedelminket.

Hani dnlogban al az tiztelet melliel ezöknek tartozunk.

HAROMBAN,

I. Hogi meg böczüllük űket.

II. Hogi engedelmesseggel legiünk nekiki.

III. Hogi meg adgiuk az kölczönt, es el tarczuiuk, segitcziuk es taplalluiuk űket ha meg fogiatkoznak.

Miuel erősi meg Isten ez paranczolatot.

Igiretiuel, mert hoššu eletet iger azoknak ez földön, valakik tistelik Attiokat es anniokat.

Hijsem csak az Chanan földet erti:

az, de az Christus el iöutele vtan, sinte vgi min-

den föld es az földön valo hofsu elet iele es zalogia az Istē
aldafának mint ő törüenben az Chanan földé, à mint sent
Pal Ephe. 6. Közönfeggel hol akar meli földrül.

Uagione valami haszna ez igiretnék.

Szemünkkel láttuik hofi sok gonosfiak, vagi korczman
egi mast meg ölik, vagi hadban, vagi hoher miat vagi ég
eb sörnifi halallal vesnek. Visontak az égedelmességnek
hofsu ideig czendez eletet ad Isten.

Lam sok iambor fiakot idő nap elöt elbedeget Istē

Az földön valo hofsu eletet csak anniban igir Isten me
niben az ő aldafának zalogia. Azert ha történik idő elöt
valo halalok az Istē felő fiaknak, az derek igiretet, az ő al
dafat es beretetit azzal akaria Isten raitok meg telliesíteni,
mert eleteket esmeri hofi karos lenne.

*Hani okaert vesi tabat beretetiböl el az io
fiakat.*

Kettőert.

I. Először hofi idő iartara gonosfokka ne vallianak az
sok bűnössök között, es lelkek el ne vessen. Sap. 4.

II. Hofi az földre követközédő vesedelmet ne lassak
hanem annak előtte el nyugodgianak Esa. 57.

Mindenben tartozunkes süleinnék engednönk,

Az sent Pal mondafa berint, csak az vrbán Eph. 6. Azert
ha Istē törüennie ellő paranczolniak, mint idegeneket vg
tarczuk, mert iob Istēnek engedni hog nē mint embernek

Mellik az hatodik paranczolat.

Ne öli.

Mit tilt meg,

Minden erő hatalmat, ferteft vereseget, harag tartast es
giúlósseget, mind ezöket gilkofagnak itili az Isten,

Mit keuan,

hogi

Hofi beressük felebarátinkat es minden tehetsegünk
berent oralmazzuk.

Mellik az hetedik paranczolat,

Ne paraznalkodgial,

Mit keuan,

Mind testünknek mind lekünknek tisztasagat es az ter
mesetnek fogiatkozasa ellen az sent hazasagot:

Mit tilt meg,

Minden paraznasagot es törüen hazasag kiüül valo köz
lölest vagi asoniallattel vagi egiebbel, minden fertelmes
keuanasagot es mind besedünkben, mind ruhazatunkban,
mind magunk viseleseben valo fitalanasagot.

Miczoda az hazasag,

Ket semelnek eg sirfünak es egi asoniallatnak törüen
berent es valhatatlan keppen valo tarsasagok, niaiasagoc es
eggiüue valo berkeftetesekek, hofi meg esmertessek az Istē
tista leleknek lenni es az paraznasag tauol leuen tisztasagba
saporodgiek az emberi nemzetseg.

Mellik az nioczadik paranczolat.

Ne oroz.

Mit keuan,

Hofi kine kinek meg adgiuk az öfiet.

Mit tilt meg,

Hofi senki marhaia ne bancziuk.

Mikeppen lehet ez meg.

Harom keppen:

I. Ha az mi iosagunkal meg elegödünk es senki kara
ual nē akarunk gazdagulni, es sem erőuel sem alnokfaggal,
sem hamis safarfaggal az maset mienke nem tesük.

II. Ha igaz mestersleggel hiuatalunk berent saporittiuk
iozaginkot es az tekozlast el tauoztattink.

3

III.

100 III. Ha sűkolkódó felebaratinkat taplaliuk, iofaginkból,

Mellik az kilenczedik paranczolat,

Hamis tanu bizonyagot ne űoli az te fele barátod ellen,

Mit keuan ez paranczolat,

Hogi az mi felebaratunkrol igassag űerent io velekedes
ben legiűnk, iot es igazat űolliűnk felőle, hiret neuet orol-
mazzuk es igassagarol hűttelis bizonyagot tegiűnk.

Mit tilt meg,

I. Előűor minden hazuklagot.

II. Felebaratinknak ragalmazafat es gonof hirben valo
keuereset. III. Az űitkozodast es az atkozodast.

III. Az patuarkodast es fondorlast.

V. Az tőruēbeli hamis tanu bizonyagot felebaratűk elleni

Mellik az tizedik paranczolat.

Az te felebaratodnak űemmi nemű marhaiat ne kiuannid

Mit keuan ez paranczolat.

Hogi minden gondolatunk űandekunk es keuanűagunk
felebaratunknak haűnara űolgallion.

Mit tilt meg,

Minden gonof gōdolatot es minden hertelen tamādot
gonof idulator es kiuansagot.

*Hűűem az tőb paranczolatbanis tiltuan va-
gion az gonof keuanűag.*

Igaz, de az tőbbiben az fele keuanűagot tilt meg az Iűten
meliben űanűandeka es kedue vagion az embernek, it pe-
nig az űelet tilt meg akire űemmi űandeka es kedue nincz,
űor az hűnek ellencűs tufakodnak, de az emberi giarűofag-
ból ottan tamad.

Mond

101 *Mond rōuidben űommaiat az Iűtē tőruenienek,*

Szent mathenal hűűon kettődik reűeben Christus vrunk
ű maga az kerdesre igy űeiel. Szeressed az te vradat Iűte-
nedet tellies űűuedből tellies lelkedből telles gondolatod-
ból, Ez az elűő es leg nagio b paranczolat, az maűodik ehőz
haűonlatos, űeressed fele barátodat mint tennen magadat.
Ez ket parāczolattul űűg az egeű tőrueni es az Prophetak.
Eleget tebetűnk mi az Iűtē tőruenie keuanűaganak

Semmikeppen nem, csak az leg kűűebűknekis.

*Mi haűűna vagion tabat kűűűtűnk az Iűten-
tőruenienek.*

Noha űenki be nem tőltheti azokaert űenki nem iduő-
űűlhet altala, mind az altal megis harom tűűti es gaűua vagio

I. Hogi az bűnűűűket, latogat es gonof teűűket meg za-
bolazza. II. Hogi minden emberűket vadol bűnűűűk-
nek es azokaert Iűten haragiara es karhozatra meltoknak.

III. Hogi az igaz es Iűtennek kedues eletnek regulaiat
nem kűűlűmben mint egi űenies tűűűű meg műtattia.

Mi okaert nem tebetűnk eleget az tőruennek,

Hogi az mi termesetűnk az bűnnek miatta meg rom-
lot es meg holt.

AZ BEONREOL:

Miczoda az bűn:

Az bűn tőruentelenűeg a mint űent Ianos mongia, az az
mindē fogiatkozás, hailandofag es czelekedet, meli az Iűtē
tőruenyetűl el tauozot Iűtent meg banttya es őrűk halalt
erdűműl.

Hani fele az bűn,

Ket fele, eredendű bűn es czelekűdendű bűn.

Miczo

Miczoda az eredendő bűn:

Az természet szerint való igazságnak es epegnék ben
nünk való meg fogiatkozása kit egi igeuel sent Pal keuan
ságnak neuez.

Miazoda eredendő bűn,

Minden gondolat sánbandekből való keuanfag, solas es
czelekedet való meli tufakodik az Isten törmenieuel mint
az gúlóseg, hitok, paraznasag es egieb effele.

Kiczoda az bűnnek oka es kitül tamadot.

I. Első fű mestere es oka az bűnnek az ördög, mint Chri
stus hazukfágnak attianak neuezi.

II. Masodik az mi fűleinknek sábad akarattia, melliel
el sáakadanak Istentül. III. Harmadik az mi meg rölöt ter
meztünk, kiből immar vag akariuk vag nē bűn sarmazik

Miczoda az bűnnek soldgia es erdeme.

Minden lelki testi niomorusag es niaualia es Istennek ha
ragiaual egietemben mind testi mind az örökke való ha
lal, kic mind az bűnert sállottak mi reank az mint sent Pal
mongia, az halál az bűnnek soldgia. Rom. 5.

Az meg igazulasrul.

Ha minniaia vetkeztünk minniaia meltok vagűke halálra.
Minniaian valahol kik Adamtul sarmasztunk. à mint iruā
vagian, minniaian vetkeztenek es el maradnak az Isten
diczóssegetül. Rom. 3.

Hogi hogi seítözhetünk ki tabat ebből az kötelből.

Ha Isten előt meg igazulunk.

Hani keppen sokot lenni az meg igazulas,

Ket keppen. Elsőör mikor tanuk által az töruenbē meg
ismeri az biro valameli be idezet semelnek artatlanfagat es
igaznak.

igaznak iteli es mondgia törueni szerint. Masodör mikor
az biro meg kegielmez neki es nem bűnteri meg.

*Mellik igazulasnak mogia sölgal mi
nekünk fsten előt.*

Az első ottan el vestettük mihelt vetköstünk, azért csak
igy igazulunk meg ha Isten az ű io voltabol nekünk bű
nösöknek meg kegielmez.

Miczoda tabat az meg igazulas:

Az attia Istentül az mi bűneinknek az Iesus Christusnak
erdemeiert hit által ingien való meg boczattia.

Nit hisz bűnnek boczanattyanak.

Az bűnnek erdemenek vagi soldgianak meg senkelefet,
mint akkor boczattia, az vt meg az loponak vetket mikor
fel nem akaštattia es erdöme szerint meg nem bűnteri.

*Fere az fsten igazsagahoz hogi ingyen
meg boczassa az bűnet,*

Ha ok nekül czelekedneiek igazsaganak ellene volna, de
miert hog az mi bűnünknek soldgat meg fizette erettönk
az meg valto Iesus Christus az ű draga veret ki öntuen, az
kereštian, inkab nem ferne igazsagahoz hog minketis meg
bűntetne vionnan az bűnert, hanem hogi irgalmassagabol
kedueben venne, az mint iruan vagion. Christus minket
meg valtót az atokból atokka leuen mi erettönk. Galat. 3.

*Eleg lehet az Christus halála ez egeß
vilagnak valczagara,*

Miert hogi egi fűrül arada az bűn Adamrol, az kitül min
niaian sarmasztunk, ha az egi ember által minniaian be ke
ueredhetünk az bűnben, az egi Christus altalis mindnia
ian.

han ki tistulhatunk az bűnből, mert nem kisseb ereie vagó
Christusnak az ő igazságnak az meg igazságra mint
Adamnak es az ő bűnenek az bűnnek el arasztára. Rom. 5.

*Miert tabat hogi soká el karboznak, ha mind ez
egeß vilagnak valczagara eleg az Christusbalala*

Bizonnia hogi oli kedues volt Isten elöt az ő fia aldoza-
ttia hogi mindeneknek valczagara finte eleg uolt volna,
de hitet keuan mindenektül, amint iruan vagion. Vgi fe-
rette Isten ez vilagot hogi az ő egietlen egi fiat adna eret-
te, hogi minden valaki hisen ő benne el ne vessen hanem
örök elete legien,

Miczoda az hit,

Istennek irgalmaslagaban es igiretiben valo bizodalom
hogi az Iesus Christus erdömeiert az Isten velünk megh
bekelt es minden bűneinket meg boczatta.

*Ez E közönseges modgia minden ember-
nek iduösssegenek,*

Ez amint sent Pal mondgia Romaban irt lehelenek ne-
giedik reßeben. Irüan vagion. Hin Abraham Istennek es
tulaidonittatek ő neki igazságu. Nem csak Abrahamert
irattatott penig ez még, hanem mi erettünkis kicnek fin-
ten vgi tulaidonittatik, tudni illik azoknak kic hisnek ab-
ban az ki föl tamaßtotta az mi vrunk Iesust halotaibol ki
meg holt az mi bűneinkert es fel tamadot az mi meg
igazulasunkert.

*Az io czeleködetről. Nem az io czelekedet
altal igazulunk meg inkab.*

Semmikeppen nem mint sent Pal niluan kialttia Ro-
ma-
ban irt leuelenek harmadik reßeben monduan. Az törüen-
nek czelekedetiből egi ember sem igazul meg Isten elöt.
Ismeg vgian ottan, Valliuk azért hogi hit által igazul meg

az ember az törüennek czelekedeti nélkül,

Miczoda az io czelekedet.

Istentől paranczoltatot es az Christusban valo hit által
löt czelekedet.

Miert mondad hogi az a io czelekedet amely

Istentül paranczoltatot.

Mert semmi egieb czelekedetet ionak nem itel az Isten
akar meli sepnék tessék az okosságnak is. hanem csak az
melliet az ő törüenie es az tiz paranczolat elünkben ver,
mint iruan vagion Moisesnel. Csak azt miellied a mit en-
te vrad Istened paranczolok te neked, semmit hozzá se teg
el se vegi benne. Deut. 4. 12.

Mikeppen kedues Istennel az io czelekedet.

Csak az Christusbeli hit által mint sent Pal mondgya,
valami hit nélkül vagion mind bűn az Roma. 12. Szent Pe-
teris, aldozzatok Istének lelki aldozzatokat kik keduessek
Istennek az Iesus Christus által. 1. Pet. 2.

*Ha kedues Istennek az io czelekedet, miért
nem iduözithet.*

NEGI OKAERT.

I. Először mert mindniaian bűnösök vagyunk.

II. Mert sok fogiatkozás vagió az mi czeleködötünkben.

III. Mert az meniben ionak teczik is, mig vionnan nem
bületettünk, verkes minden czeleködötünk, mint az bűdös
kutfunek foliása, azért Istennek kedues nem lehet.

III. Mert az menibé kedues is, né az czelekedettül vagó
hanem az Istennek io voltabol ki az Christus igazságuval
el földözüé az hiuek czelekedetinek fogiatkozassat, ollyan-
tarttia mint ha tökelletessék volnanak. 2 NE-

Nem kelle tabat iot czelekedni ha az io czelekedet által nem iduözülünk.

Igenis kel es meg keuannia Isten mint iruan vagion, Istē nek alkotnani vagiunk teremtetek az Iesus Christusbā az io czelekedetre, mellieket kešitet Istē hog azokbā iariunk.

Miert kel iot czelekedni. Het okaert.

I. Mert Isten paranczollia.

II. Mert Isten diczōitetik általa.

III. Mert felebaratunk segittetik vele, es vgi mint io pelda által giarapodik az Istēni felelemben.

IIII. Mert az mi hitünknek es vionnan sūletesünknek sőt örök időknek előtte valo valasztatásunknakis bizonios czegere es giümölcsze, nem bűlombē mint az io fanak az io giümölcsz az tűznek az melegseg.

V. Hogi az bēnünk lakozo s. lelket meg ne somoriczuk.

VI. Hogi Istennek sok fele ostorat el tauoztassuk.

VII. Hogi naponkent tōb tōb aiandekiual latogasson meg Isten, mert az kinek vagion adattik annak.

Lam sent fanot ašt mondgia igaznak a ki igazsagot czelekedik. I. Ioan. 3.

Vgi vagion, mert az io czelekedetis igazsagnak czelekedeti, azert igaz embernek mondgiuk az ki igazat czelekedik, de ket fele az igazsag, eggik Isten előt, masik emberek előt. Az czelekedetnek igazsaga soha Istē előt meg nem alhat hanem csak emberek előt vagion, es az hitbeli igazsagnak czegere, amint s. Pal mōgia, ha Abrahā az czelekedetből igazult meg kertkedhetik, de nē Istē előt Rom. 4.

El sakkadhate eggik az masiktul, vagi lehetne az hitbeli igazsag valaha az czelekedetnek igazsaga nekül,

Soha

Soha nem csak egi oraigis. mert az Iesus christus nem csak igazsagunk lōt minekünk hanē sentsegünkis, egiser-smind, azert mihelt hittel mienke tessük azonnal Istenne lis meg bekeltet, es sent lelkeuel fel eppit az igazsagnak vi czelekedetire kit el kezdet igazsagnak hiutnk.

Ha el valbatatlan keppen eggiūt iar mind az kettō, miert tabat hogi megis csak az hitbeli igazsagot forgattiuk, nem iob voluae, ha az hitnek es czelekedetnec egiser-smind tulaidonitanuiuk az az fsten elōt valo meg igazulast?

Semmikeppen nem, sőt ašt mondgiuk hogi noha egiiue köteleste Isten az hitet az io czelekedettel, mind az által csak az hit által idvözülünk.

I. Először mert az iras minden czelekedetet ki rekezt az iduössegnek dolgaban. II. Mert mint hog mase az az Christus az mi igazsaguk, azon keppen semmi ez kōzzel ašt mienke nem tehettiuk hanem csak hittel.

III. Mert nem fabad az mi erdemünket oztozo tarsul allatni az Christus melle, hogi egiedül ōue legien az valtsagnak meltofaga.

IIII. Mert Istent nē illik az ō diczōssegetul meg fostani mint s. Pal mōgia. Ephe. 2. Kegielemből iduözültetek hit által nē az czelekedetből hog senki ne diczekedhessek.

V. Mert soha az mi lelkünk kōlombē meg nē ninghatik Istenben, hanem ha minden erōnknek es erōtlensegünknek tekintetit hatra hagiuan az egi Iesus Christus ariatlan sagahoz ragazkodunk.

Miczoda Igeben ielentette Isten meg az iduössegnek utat mert az ocofsaghoz es az termelset-

E 3

nek

nek ítéletéhez semikeppé nem illik: Az Euangeliomban.

AZ EUANGELIOMROL.

Miczoda az Euangeliom?

Az ige örüendetes izenetet a vagi öröm mondaft tésen, mert oli tudomani melben azbűnös embernek az Istennek kegielméből az Iesus Christus által ingiē hirdeterik pēnitentia es bűnnek boczanattia, kinel lemmi örüendetesb hir nem lehet az bűnös embernek.

Hani külömbfeg vagion az törüen közöt es az Euangeliom közöt? Harom

I. Az törüen termesetünkben oltatot, meg teremteskor es velünk eggiút sűletik, de az Euangeliomot semmi teret allat nem tudta csak meg gondolniis, hanem az Isten fia ielentette meg. II. Az törüeni igir minden iot, es örök eletet de haual, az az ha az ő kiuanfaganak eleget te sűnk, de az Euangeliom ingien iger az hiueknek minden iot es iduöss eget az Christus neueben. III. Az törüeni soha senkit nem iduözithet, hanem csak vadol es bűn ala rekešt mindeneket, de az Euangelió az mint s. Pal módgia Istének hatalmassaga mindē hiueknek iduöss egere Rom. 1

Hani dolgot hirdet kiualtkeppen az Euangeliom.

Kettőt. Először hitet es bűnnek boczanattiat, Masodőor pēnitentiat.

Bizonicz meg?

Szent Lukacznak. 24. Rešeben ig fol az Christus, igy keller senuedni es fel tamadni az Christusnak es prädicaltatni az ő neuebē pēnitērianak es bűnnek boczanattianak.

Szent Marknak első rešeben, kereštel vala s. Ianos az puztaban, hirdetuē pēnitentianak kerešiseget az bűnnek boczanattyara.

Szent

Szent Marknak első rešeben prädicallia vala az Iesus orfaganak Euangeliomat monduā, tarczatok pēnitentiat es hidgietők az Euangeliomnak mert el közelgetet az Istennek orfaga.

Az pēnitentiarul.

Mi legien az hit es az bűnnek boczanattia immar ertem, mond meg aztis miczoda az pēnitentia?

Az pēnitentia Istenhez valo meg teres, meliben az előb bi gonos eletünket meg vtalliuik giűlőlliük es hitnek alta la igiekezünk raita hogi tobbe ne verkezzünk, sőt mindē nap az testet öldöklüik Isten lelkenek altala hogi az igaslagban epüllüünk es neuckedgiünk.

Az fmadzagrol es az minden napi kőniörgesnek kit mi attyāknac mōdunk igaz magiarazattiarul.

MICZODA AZ FMATSAG.

Szűnek tista indulattiabol tamadot czelekedet, meliben az Igaz Istentül kerünk minden testi es lelki iokat kic nekűl sűkōlkōdünk, az Iesus Christus neueben, es ketfeg nekűl el hīuē hogi valamit az ű akarattia šerent kerünk meg lešen az el vōt iokert halakat adunk ismeg ű neki.

Hani reše vagion az Imatsagnak, Kettő.

I. Elő az kőniörges meliben iduendőre kerünk Isten-tül valami iot. II. Masodik az hala adas, meliben az el vōt iot kōšōnniünk meg Istennek.

Hani dologert kel gyakorta Imadkozni.

fmez őtert kiualtkeppen.

I. Mert Isten paranczollia. II. Mert Isten tistōltetik az imatsagban. III. Hogi ketfegben ne essōnk.

III. Mert Isten igerte hogi meg halgat. V. Mert ez nekünk paifunk es fegitsegünk mindē niaaliank ellen.

170
110
Mikeppen kel Jstennec Imatkozni.

Az Christus Iesus sent Mathenak hatodik sent Lukacz-
nak tizen eggiedik reſeben meg tanit mikor aſtmongia
mikor imatkozok eſt mongiatok.

Mi attiank kiuagi meniegben, ſentölteſsek meg az te ne
ued, iſiön el az te orſagod, legien meg az te akaradod mi-
keppen menniben azonkeppen földönis, Mi kenierünk
mínde napiat adgiad nekünk ma es boczasd meg nekünk
az mi verkeinket mikeppen mies meg boczatuk ellenünk
vetetteknek, Es ne vig minket az keſertetben, de ſabadicz
az gonofut: Mert tied az orſag az hatalom es az diczöſ-
ſeg mind örökön öröke. Amen.

Hani reſe vagion az mi attyanban valo

Imadsagnak? Harom.

I. Az Iſtennek meg ſolirafsa. II. Az keres:

III. Az keresben valo biztatas.

Az elfo reſeröl.

Mikeppen vagion meg irna az elfo reſe.

Imez igekkel, Mi attiank kiuagi meniegben.

Mire valok ez igek.

Hogi meg valaſſuk az igaz Iſtent minden egieb idegen
Iſtenektul es baluanioktul, mert csak az az igaz Iſten az
ki nekünk menniei ſent attiank es ig meg laſſuk kit hiu-
unk ſegitſegul nem vg mint az Poganok kik nem tudgiak
kit imadnak. Ioan. 4.

Miert mondgiuk attyanoknak? Negi okaert

I. Elöör hogi mint az attia, az fiu es ſ. lelek nekul nincz
ig az igaz Iſtet iſmeriuk leni attianak, fiunak es ſ. leleknek

II. Hogi ha attiank minekünk az fiu alral csak az alal
imadgiuk ütet. III. Hogi az attiai giöniörüſeges neuezet-
nek altala bizodalruk legien hog ketſeg nekul ſeret min-

ket es minden ſükſegünkben meg halgat.

III. Hogi tiſünkben el iariunk es ha ütet attianknac
mongiuk, mint io fiak ſeretetböl fellüük ütet. Malach. 1.

*Miert hogi mindenikunc nem en Attiamnak
csak hanem mi attyanoknak mongiuk ötet lenni.*

KET OKAERT.

I. Mert az regi ſentökkel egi meltolagunk vagio, es ſin
ten vgi attiank, Iſten minekünk mint azoknak noha bünö
ſök vagiunk. II. Mert attiank ſiairais es azoknak ſükſe
gere gondot kel viſelnünk.

Miert mongiuk menniegben lenni?

Hogi mindenek felet valonak es mindenhatonak eſmer
uen ütet ſemmi ketſegünk nelegien benne, hogi meg nem
telliſitheti minden keuanſagunkat es mindenek ellen
meg nem oltalmazhat.

*Hogy vagion az hogi mennyorſagban rekeſ-
tiuk Jſtent ha ü mindenüt vagiones földet*

menniet be tölt?

Semmi keppen nem rekſtiuk ſemide ſemtoua de az mi
gorombafagunkert az iras ember modon ſol giakorta Iſ-
ten felöl, igiekezet, labat, ſemet haragot, helliet iaraſt, foga
daſt ad neki, noha eſſele ſemmi ninczen benne valofaggal.

Haniokaert mongiuk tabat menniegben lenni

Jſtent?

Harom okaert.

I. Mert minden allatokra meniböl ſokra ki ielenté ki
mind haragiat mind io tetet, mind hatalmat es diczöſſeget

II. Hogi az mi örökſegünket es hazankat ot hidgiuk
lenni ahol ertiuk hogoi az mi attiank vagion,

F

III,

192
112 III. Hogi ne ragazkodgiunk ez vilaghoz hanem men-
niei es sent eletet elliunk.

*Az mi attiáknac masodik resseröl az az keresekről
Hani es hani fele keresek vānak az mi attiaiban.*

Hat keres vagion kiben minden io lelki es testi, valami-
nekül sūkōlkōdunk be foglaltatot, az harmaban Isten di-
czōsegere valokat, az harmaban az mi sūksegünkre valo-
kat kerünk, nem külōmben, mint hogi az tōruennek ket
tablaia vagion.

MELLIK AZ LLSO KRES,

Szentöltessek meg az te neued.

Miczoda az fstennek neue.

Vagi ō maga az Isten, vagi az ū diczōslege es tulaidon-
fagi, kikkel minden egieb, fele teremtet allatoktul meg va-
lastatik, mint imezek Iehoua, mindenható, veghetetlē bōl-
czelegū, irgalmas teremto, meg valto es egieb effelek.

Miczoda az fstennek meg sentelese.

Ha valobā meg ismertetik olliannak lēni aminemū es meg
adatik ū neki az diczōseg melliet teremtet berint erdemel.

Hani rendbeli dolgot kerünk ebbēaz keresben.

NEGLET.

I Először hogi meg taniczon minket az ō esmeretiret

II. Hogi el hitesse velünk amit magarul tanit.

III. Hogi az ū igeiet kiben magat meg ielentette mindē
teuölgesek ellen tista ertelemen meg tarttia.

IIII. Hogi az mit ū felōle tanultunk mind ez vilag ellen
hirdeffük prädikalliuk es bizuā valliuk.

*Lam sent az fsten neue mind örökke miért
kerünc tabat megis hogi meg senteltessec?* I-

193
113 Igaz hogi ō magaban sent, de az mi meg rōmlot terme-
setünknek giakorra külōmben teczik, azert magunkert
kōnörgünk hogi nekünkis sentnek tessék lenni.

Kiczodak nem sentclik az fsten neuet.

Sok rendben vadnak de kiualtkebben ezek.

I. Kic tagadgiak az egi Istentsegben az harom semelt,
mint az Sidok es Tōrōkōk. II. Kic nem esmerik Istent
az ū fiaert minden bünōsnek kegielmefnek lenni.

III. Az Kicnel ninczen az Isten igeie, vagi ha vagionis
hamis magiarazattal es ēberi berzesekkel meg vestegettek
IIII. Az kic Istē igasaga ellē zugodnak prouidētiaiat taga-
dgak es az teremtetnek folliasahoz kōtetik az ō sabadsagat

V. Az kic Istenrūl vallast nem tesnek, vagi keduert,
vagi felelemert, vagi fōsuenisegert.

*Ha sentnek tarttiuk immar mies keresstienek az
Istē neuet, miért kerünk megis hogi meg senteltessek*

KET OKAERT.

I. Hogi mēg sok hea vagō es iobbā kel giarapodnūk bēne

II. Egiebekertis kōnörgünk kic mēg sentnek nem isme-
rik lenni, hogi mindenek diczōitseg az Isten neuet.

Mellik az masodik keres.

Iūiōn el az te ofagod.

Han orsagavagio az Istennek. Harom

I. Hatalomnak orsaga melliel minden teremtet allatokon
iokon es gonosokon vralkodik. II. Diczōslegnek orsa-
ga meliben az annia sent egihazatis meg diczōiti az felta-
madas vtan. III. Kegielemnek orsaga, melliel az Christus
altal ez vilagon vralkodik az ania sent egihazban.

Mellikről sol az keres.

Kiualtkebben az harmadikrul az kegielemnek orsagarul.

Miczoda az Isten kegielmenek orsága?

Istennek oli gondviselése mellet ania sent egiházat giút maganak az Euangeliom által kinek bűnet fiaert boczatua es sent lelkeuel meg senteluen, az őrdög ellen es ez vilag ellé meg otalmazza es az őrdök életnek bodogságara be vísi

Miczoda el iöueteli ennek ez orsagnak:

Io szerézetel valo saporodasa es midé fele valo ki teriedese

Mit kerünk tabat summa szerint ebben ez keresbē.

Hogi az Isten minden ellé az ű orsagat ki teriesse, ez eges vilagot hozza hodoltassa, az őrdög orsagat roncza es sent lelkeuel vralkodgiek bennünk.

Hani dolgot keuanunc fistentül az masodk keresben?

NEGIET.

- I. Hogi giúicze es teriesse Isten az ű ania sent egiházat es minden ellenségi ellen meg otalmazza.
- II. Hog az ő igeiet mindé fele ki boczassa es prädikaltassa.
- III. Hogi az ű sent lelkeuel vionnan súllion minket hogi igaz Polgari lehessünk az ő orsaganak.
- IIII. Hogi az őrdök bodogságban be vigien minket vgy mint diczösségnek orsagaban.

Miczoda tart ellent az Christus orsaganac el iöueteliben.

Az őrdög orsaga, kinek vgian itten romlasat kefianniuk

Hani rendbeli dolgot kerünc tabat az őrdög orsaga ellen?

NEGIET,

- I. Hogi zabolazza meg az őrdögöt es az buzayat ne hadgia konkollial meg elegyteni.
- II. Hogi ne hadgion minket az őrdög kezében es ne hadgion neki feziket verni az mi sinünkben,

III.

III. Hogi az testet ne engedgie a lelek ellen vralkodni,

IIII. Hogi az őrdök karhozatra ne vessen bennünket.

Mellic az harmadic keres,

Legien meg az te akaratod, miken meniben azon-keppen földönis.

Hani fele akarattia vagyon Istennec. Ket fele,

I. Egik titkos, kinek ha vegere nem mehetünk hadgiuk Istenre es az ő bölcz tanaczara.

II. Masodik ki ielentetet akarattia.

Hani fele ki ielentetet akarattia vagyon

Istennek? Ket fde.

I. Egi közönséges minden rendbeli embereknek es feme-
lieknek. II. Tulaidon es kinek hiuatallia szerent valo.

Hani fele közönséges akarattia az Istennek:

Harom fele.

I. Törüen szerent valo. II. Euangeliom szerent.

III. Köz mind kettőnek.

Miczoda Istennek törüen szerent valo akarattia.

Az tiz paranczolat kiról azt monesia Christus Math. 19.
Ha be akars az életben menni tarcz meg az paranczolatot

Miczoda az Euangeliombeli akarattia?

Szent Ianosfal meg tanit erre Christus monduan.

Ez az Istennek akarattia, hogi minden valaki lattia az fiut es hisen ű benne el ne vessen hanem őrdök elete legien.

Miczoda az mind kettő szerint valo akarattia,

Hogi az eges ania sent egihaz es minden keresztienek kereszt alatt es haborusag alatt ellienek ez vilagon.

Miczoda meg letele az Isten akarattyanak:

Semmi nem egiéb hanem annak be telliesítetse ammint paranczol es keuan.

Miert kerüük aşt ha megkel lenni amit ü akar nalunk nekülis?

Igaz hogi azü mindenható akarattianak senki ellene nem alhat, de minekünk az kenetet hasznal, azért kerüük ütet hogi az mi akarattunkatis egüüt iartassa az öueuel hogi io fago sint engedheßük ö neki, mint az mēiei teremtet allatok.

Hani rendbeli dolgot kerünc Istentül? Negyet

I. Hogi meg tarczón minket az ü akarattianak esmeretiben es az Christus Iesusbeli bizodalomban.

II. Hogi epicze meg az mi meg romlot akarattunkat hogi ez ytan nem az mi akarattunkat sem az ördöget hanem csak az Istenet köuerheßük sent életünkkel.

III. Hogi az mi tistre huiot bennünket ü segítsegenel abban huien el iarthassunk.

IIII. Hogi az kereset altalis örüliünk es ü neki halakat agök

Mitül kerüüc hogi Isten meg örizzen minket?

Az mi akarattunknac es az ördög akarattianak leteleül.

Hani rendbeli dolgot kerünc hogi Istē el tauoztassó
Negiet.

I. Az Istennek, fiaban való akarattianak tudatlanfogat.

II. Az testnek akarattianak meg telliesitetes es az folgait vagi kezeritesből tamadot engedelmet.

III. Az hiatalban való vagi tuniasagot vagi alnokfagot.

IIII. Az Haborusagban való zugodast es beketelenfeget vagi az ketsegeben ekest.

Miert mongiuc hogi vgy legien it ez földönis azü akarattia mint meniben.

Mert az menniei sent Angialok es az keresztieneknek lelkek örömeft mindenben engednek Istennek es abban az sentsegeben mind öröke meg maradnak változas nekül.

Mellik az negiedic keres.

Az mindennapi kenierünket ad meg nekünk ma.

Miczoda az mindennapi kenier

Egi i geuel monduan valami testnek taplalasara es ez vilagi életünkre keuantatik mind etel ital, ruhazat hazassag, io magzatok, folgak folgalok, feiedelmek tist tartok, tanitok, mesterek deakoc, oruofok bekefeg eső hoßu eletok es egiéb effelek.

Mit kerünk somma serint ebben ez keresben?

Hogi Isten mikeppen teremtettestünket azonkeppen elis tarczsa es valami ez vilagi életünkre sükség mindent meg adgion.

Miert mongiuc minden napinac es miert kerüüc hogi ma adgia est ez kinieret?

I. Hogi tistünk kiüöl az holnapí eledelünkröl ne legiünk forgalmatosok meg elegenduen az maiual es az holnapit Istenre bizzuā. II. Hogi az telhetetlenfeget el tauoztassuk. III. Hogi meg ercziük hog minden nap süksölködünk Isten segítsege nekül.

Hogi illik ez ößue hogi Istentölis kerüüc es miencnekis mondgiuc.

I. Mert noha nem erdemlenük de Isten io kedueból nekünk santa es igi mienke tötte.

II. Mert az mi mindē napi abrakunkal meg akarük elegendni es az mas ember kenieret gonoful nem kenanniuk.

Miert kerüüc Istentül ha masut aşt mondgia

118 *bogi munkankal keresőc?*

RET OKAERT.

- I. Mert hasontalavolna mindē farattagūk Istē aldasa nekūl.
II. Mert ha sīntē torkig ūlnenk a3 gazdagfagbānis, vā nē
taplaltatnank életūkre, ha Istē nē adna erőt a3 keniernek?

*Hogi bogi kerhetnec gazdagoc napi kenieret
kicnec eginebani eztendoreis valo elesekis vagion.*

- I. Mert sīnten tarhazokbolis ki veheti Isten.
II. Mert hasontalan es erőtlen minden eles Isten nekūl.

Mellik az ötödik keres.

Boczafd meg az mi vetkeinket mikeppē mies meg bocza-
tunk az mi ellenūnk vetetteknek.

Miczoda az бүк?

Minden fogiatkozás auagi gondolat, auagi keuanfag auag
czelekedet. valameli az isten törüenietül el tauozot, kiert
Istennek haragia es örök karhozat fallot az emberekre.

Miczoda az bűnnec meg boczattassa?

Semmi nem egieb hanem az bűnnec soldgianak ki az
halal meg senkelese.

Mit kerűnc tabat somma serint?

Hogi az mi sēnt attiank sēmūnkre ne vesse az mi bűnein
ket hanem meg kegielmezuen minekūnk ingien az ū fia-
nak az közben iaro Iesus Christusnak erdemeiert tarciō
minket igazaknak ennek vtanna.

*Ha az fsten egiser meg boczatta az bōnt,
miert vmtattivk megis minden nap erette.*

- I. Mert noha az bűnnec soldgiat meg engette Isten, de
mig ez vilagon elūnk a3 vionnan sūletes vtannis bennūnk

119
marad a3 bűnnec giōkere, ki ottan giōmōlezetis meg mu-
tattia, kiert halalt erdemlenenk.

II. Mert azokertis kōniōrgūnk kic meg az bűnben elnek
azert kerī mindenikūnk, nem csak az en bűneimnek
boczaanattiat hanem az mi bűneinknek boczanattiat
közönseges igeuel.

*Miert tessűk ez czickelt hozza, mikeppen
mies meg boczatunk ellenūnk Vetetteknek vallion
az mi boczattasūnke oka az Istenenek.*

Semmikeppen nem mert est csak az Iesus Christus erde-
me nieri minekūnk, de ket okaert tessűk est hozzaia.

I. Hog a3 mi tistūnkrol meg ēlekezzūnk es ha mi sūkōlkō
dūnk Isten kegelme nekūl mi se legūnk ēgestelhetetlenek
a3 mi fele baratunkhoz.

II. Hogi az mi bűneinknek boczanattiarol bizoniosok le-
giūnk meg ismeruen est az czegererūl, mert mint hogi ter-
meset serent bossu allok vagiūnk, azonkeppē ha selidek
vagiūnk az sēnt leleknek czelekedetit mi bennūnk meg
tapasralhattiūk es ez giōkeretis hogi Isten fia vagiūnk.

Mellik az hatodik es utolsó keres.

Nevigy minket az kesertetben, de sabadicz minket az
gonostul.

Miczoda az kesertet?

Az polbeli őrdōgnek oli mestersege, inczelkedese es cze-
lekedeti meliben a3 embereket bűnben eiteni es Istentul el
sakaštani igiekezik.

Mit kerűnk somma serint ebben ez keresben.

Hogi az Isten vagi ne boczasson kesertetet reank, vagi an-
nit kit el senuedhetūnk, es anni erōuel epitsen fel hogi az
őrdōgnek minden tūzes nilai ellen giōzedelmefek lehesh-
sūnk es az gonostul meg sabadolliunk. G

Mit ertess az gonoszon?

Az gonosf vagi az ördög vagi az bűn, vagimind az kettő, mert mind ez kettőtől fűg az mi niaualiank es kesertetünk.

Ha az gonosztul fűg az kesertet, miert kerünc tabat fűstent hogi ne vigien az kerseretben?

Mert Isten kezeben vagion mind az kesertőnek űstő-ke smind az erő kiuel ellene alhatűk, azért az korrónis csak annira boczattia renk az mennire neki teczik.

Vgian soha senkit nem keserte fűsten.

Soha senkit nem az bűnre es veszededelére, de kesert probaert hogi meg lassa mint vagiunk az hitben ferettiűke űtet siuűnk ferint, vagi nem es hog fel serkenczen az alombol, hog giakorrolliő bennűnkert mindē ioban, igi kesertette meg Abrahamot paranczolan neki hogi meg őlneie fiat.

Az mi attianknac harmadik reszerő?

Miuel erősiti meg Christus az mi attiankat?

Imez igekkel, mert tied az orság es az hatalom es az diczőség mind örökön öröcke Amen.

Miert mondgiuk hogi őue az ország?

Az mi biztatafűnkert emlekeztettiuk őtet az ő tistire hog minek vtanna ű az mi kiralliank, mint iobagira visellien gondot es se az ördögnek se ez vilagnak ne hadgion pusztitani bennűnkert, ki kőlőmben nem lehet hanem ha meg agia az mit kerűnk az imatsagbā, azért mint hog igaz kirali leheteti dolog volna hogi meg nem halgatna keresűnkert.

Miert mondgiuk hogi őue az hatalom?

Mert az orság otalmazasara nem eleg csak az akarát, mint lattiuk ez uilagon hogi sok kiraliok akarnak otalmazni orságokat de csak heaban mert nincz ereiek hozza, azért hogi nagio batorfagunk legen mind ezeknek meg nie

releben, mindenhatofagardl tessűnk vallast Istennek,

Miert mondgiuk hogi őue az diczőség?

Mindē czelekedetűnknek es keresűnknek is vege az Istē di czőség, tudgiuk penig hogi Istēnis mindent az ű diczőségere czelekedik. Azert ezzelis biztattiuk magűkat hog mint az ű diczőségere vagiő keresűnk es arrol soha el ne feletkőzik ig meg adgia valamit ő tūle kerűnk.

Miert mondunk ament leg vtošor.

Az amen annit tešen mint vgi legiē auag meg leben, azért ket okaert vegezzűk el ezen imatsagunkat.

I. Hogi buzogofagunkat ezőknek meg nierefehez es Istē diczőségéhez meg ielenczűk.

II. Hogi bizonsagot tegiűnk az mi hitűnkrol es remen-
segűnkrol hog semmi kesűgűnk ezekbē nekűnk ninczen.

*Ertem immar az mi attianknac magiarazat-
tyat, de mond meg egi rőuid sommaban aztis, han
dologgal kel kesűlnűnc az imatsaghoz ha azt aka-
riuc hogi Istennel kedues legien? Hettel.*

I. Istēnek igaz esmeretiuel, hogi Istē az kit mi imadunk ki az attia, siu es sent lelek meg esmerettesek.

II. Igaz alazatosfagal, ki tamad az Istēnek igazfaganak es az mi bűnős voltunknak igaz esmeretiből.

III. Szűnek igaz aitatofagaua, hoi ideftoua ne gondolko-
dgiunk akkor mikor Istennel besellűnk.

III. Igaz hittel, hogi noha bűnőfők vagiunk de az Iesus Christufert Istēnek kedűben iutottunk, es kőniörge-
sűnkis meg halgattatik.

V. Szent elettel, hogi eletűnk eggiűt iarion imatsagűkal

VI. Istēnek akarattia ferēt valo keresűl, meg gondoluā ha
ninczē Istēnek es az mi idűűgűnk nec ellene amit kerűnk

VII. Vegig még maradással es az kőniörgeben való:
el nem faradással,

Az Sacramentomokrol es az keresztfegrol:

*Hani fele ez közzel szerez Isten bitet mi
bennünk az iduöfsegre? Kettöuel.*

Az igiuel es sacramentommal,

Miczoda igit ertess?

Az törüent es az Euangeliomot kicröl immar hallottunk,

Miczoda az Sacramentom?

Istentől szereztetőt szent czelekedet melliel Istē az ű igiretit
niluabbā valoua tēsi es meg erősti az veuō semellieknek
penig hitōket vg mint bizonyios peczettel meg cōfirmallia

Hani dolognak kel lenni mindē Sacramentombā?

NEGINÉK.

I. Igenek. II. Eltető allatoknak. III. Christusnak az ű er-
demeuel egietemben. IIII. Czelekedetnek;

Hani az Sacramentom?

Kettő az keresztfeg es az Vr vaczoraia,

Miczoda az keresztfeg?

Christus Iesusul szereztetőt Szent czelekedet, kiben kül-
fő vizzel való mosogatas vagion az Istennek igerő igeie-
uel egetemben, meli czelekedettel bizonyfagot tesen Isten
az ű bolgaianak saia által, hagi azt az semelt az kit moso-
gatnak fiaua fogatta, bűnet meg boczatta es viionan sūlte
az örök életre.

Miczoda igeckel szerez Christus az keresztfeg?

Imezökkel. En tegedet kőróföllek attianak es fiunak es
szent leleknek neuben;

Miczoda

Miczoda ertelmek vagion ez igeckec?

Az Isten ki attia, fiu es szent lelek az tanito alral asz fogad-
gia az keresztelkődō semelnek, hagi Istene lefen ki mind
lelki es testi sūkfegere gondot akar vifelni vifontak az ke-
resztelkődō semeli asz fogadgia hagi őis soha tōb auagi
mas Istent az attianal, sūnal es szent leleknel nem akar sem
ismerni se szeretni se felni tistelni az ű paranczolattia szerint
Miczoda eltető allatbol szerez Christus az keresztfeg
get Vixből? Mire valo az viz?

Iegizi az Christus veret es az vizbeli külfő mosogatas az
Christus erdemeuel szerzet tistafagot mi bennünk az az
Lelki keretseget.

Mint ha ket fele keresztfeg mondanal lenni?

Vgi vagion. Eggik külfő masik belső, eggik az tanitottul
lefen masik az Christustul, mint keresztelő Ianos mongia,
Math. 3. En titeket keresztellek vizzel de az Christus
keresztel titeket Szent lelekkel es tűzzel.

Hani dologban al az lelki kerztfeg?

Kettőbē az bűnnek boczanattibā es az viionan sūletesbē.

Honnan vagion az bűnnek boczanattia?

Az Chistus verenek általa mint szent Ianos mondgia, az
Christus vere mosogat es tistit meg minket minden
bűneinktől. I. Ioan. I.

Honnan vagion az viionan valo sūletes?

Az Christūs halalatul temetsegetül es feltamadasatul mint
szent Pal tanit Rom. 6. Mert asz mi ő termešetünk meg hal
es eggit temettetik az Christussal hagi tōbbe ereie ne le-
gien, az ű fel tamadasanak penig ereieuel mies fel tama-
dunk az vi életre.

Az külfő keresztfegnek mi kőzi vagion ezekhez?

Bizonios íele, peczeti es zalogia az külső mosogatás mind az bűnnek boczanattianak smind az vionnan születésnek ferdeienekis neuzei az sent Pal. Titu. 3.

MIKEPPEN?

Mind az kettőhöz hasonlatossága vagion az viznek, es vizzel való mosogatásnak, mert mint hog' ninczen iob ezköz az testi seninek el mosására az viznel, igi az bűnnek el törlesere az Christus verenei, ísmeg mint hogi az keresztközdő semelnek feiet el meritik az vizben, de meg fel emelik, ig' jelentetik az mi halálban való merítésünk es abból való meg elédésünk az tista es vi életre.

Hogi lehetünk mi reszessék az keretsegben?

Az külső keresztség közz mindének, de az lelki keresztségnek el vetelehez hit es pánitentia keuantatik.

Mindenek benne.

Az öreg emberekben kialszkeppen, mert az kisdedekben ha fínten illyen hit es pánitentia nem lehetis, mint az öregben mind az által csak hog' idővel hidgienek es tarczának pánitentiat meg emlekezuen az regi keresztségnek vegiről szabadon meg keresztkedhetnek.

Bizonicz meg hogi meg kel keresztkelni az kisdedeketis?

I. Mert az Istennek frígie fínten vgi nez az magzatokra mint az fűlekre tahat az fríginék peczetit sem kel tölők meg vonni. II. Tudgiuk hogi az kőrníül metelkedefnek nioleczad napon meg kellett leni, az kőrníseg penig az kőrníül meteles helieben fallot. III. Niluan vagion hogi az keresztség által samlaltatunk az Isten haza nepe közz, tanat ha az kisdedek tagjai az ania sent egihaznak az keresztketis fel kel venni.

Az vr vaczoraiarul. Miczoda az vr vaczoraia

Christus Iesustól bereztetet sent czelekedet, melibé Istének iégeienek általa az kenier es az bor Christus testene verene vgi sentöltetik hogi valaki testi sáiaual ást az kenieret es bort ebi es íssa, vgian azon lelki sáiaual az az igaz hittel egie es igia az Christus testet veret ki mi erettünk függő es ki omlot az keresztkan, bűneinknek boczanattianak biznlagaraes hitünknek erősségere.

Hani dolog keuantatik az vaczorához? Negy.

I. Az ige. II. Az eltető allatok. III. Christus teste verei. IIII. Az czelekedet.

Miczoda igeekkel berze Christus az ű vaczorayát
Meg irtak azokat az negi Euangelistak es sent Pal ilien módon. Az Christus Iesus az éczakanak estueien mellien el arultatek vetie az kenieret es halakat aduan meg sege es ada az ű tanítváninak móduan, vegietek es egetek ez az en testé ki ti erettetek halálra adatik est miellietek az en emlekezetemre. Azonkeppen az pohartis minek vtanna Vaczoralt volna monduan. Ez az pohar vii testamentom az en veremben, est miuellietek valameníser íssatek az en emlekezetemre.

Mi haszna vagion az eltető allatocnak az vaczoraban nem talalhatnanke hazunknalis kenieret es bort?

Igaz hogi találnank de mas haszna vagion az vr vaczoraiaban az keniernek bornak hogi nem mint az te hazadnal mert it az Iesus Christusnak testenek kepet viseli, annak tiztiben iar es annak bizonios zalogia, peczeti es íele.

Mynt ha azt mondanad hogi az kenier es bor íel, az Christus teste vere iegiczet dolog legien
az Vr vaczoraiaban, Azt mo-

Ast mondom vgianis, mert minden Sacramentomot így
 szerzet az Isté hog' külső és belső, testi és lelki, földi és men-
 niei allatokból állanak, így az vr vaczoraibann is az külső
 testi és földi allat az kenier es bor, iele az Christus teste
 nek verenek, ki belső lelki es menniei kenier es bor mel-
 liel taplaltatik az mi lelkünk az örök életre.

*Lam az Christus nem ielnek hanem vgian is
 testenek verenek neuezik az kenieret es bort?*

Igaz mert az iras az Sacramentomokrol így fokot folni,
 hogi az mi az iegizet dolog neue volna az ielnek tulaido-
 nittia es visontag az mi az iele volna az iegizet dolognak
 az az a iel es iegizet dolog egi massal közlik neuket, így
 friginek mondgia az kőrnül metelkedest maga csak iele
 az friginek: Az Paradiczombeli fat életnek faianak noha
 csak iele volt az életnek: Az kő blikat Chistusnak, az Ch-
 ristust barannak: Az keretseget vionnan fületefnek főrdő
 dőienek: Az Pohart vii Testamentomnak.

Mi okaert sol így az iras?

Az hasonlatossagert meli vagion az iel közöt es az
 iegizet dolog közöt.

*Miczoda hasonlatossag vagion az kenier
 közöt es az Christus teste közöt?*

Ez hogi mikeppé nincz testünknek taplalására iob eledel
 az kenierrel, vgi nincz tőb ezköz melliel az mi lelkünk
 taplaltatik az örök életre az Christus testenel, mint Chri-
 stus mondgia, En vagiok az elő kenier ki meniorfagból
 ballottam ala, valaki esik ez kenierből öröcke el, es az ke-
 nier kit en adok az en testem, Ioan. 6.

*Miczoda hasonlatossaga vagion az bor-
 nac az Christus verehez.* Ez

Ez hog' mint az bor somiufagukat meg oltia, testünkétis
 taplallia es megis vidamittia, azonkeppé csak az Iesus Chri-
 stus vere vesi el az mi lelkünknek bűnnek miatta valo bō-
 iufagat, es taplallia lelkünket es vidamittia es vagastallia
 meg minden somorufagban.

*Nem lessene inkább valami változas az kenier
 ben es borban vagi pedig eggiesüles az ieleben
 es iedczet dolgokban?*

Sem valaozas sem eggiesüles nincz egi czeppis, mert az ke-
 nier es bor természet szerint vgian olliā kenier es bor mint
 az előt es finten olli tauol vagió az Christus testetül mint
 meniorfag ez földtül, noha tibi szerint Christus testenek
 verenek neuezzük.

*Hol vagion tabat az Christus teste ha nincz
 az kenierrel es borral?*

Mēiorfagbā vagó az mint az iras es az apostoli credo tartia.

*Tabat csak az kenieret es bort ezzük isőke
 mi az vaczoraban?*

Nem csak ast hanem egizerfmind az Christus testet vere-
 tis, vgian azont a ki az keresztan aldozot erettönk.

MIKEPPÉN.

Mint hogi ket fele az etel, lelki es testi, azonkeppé ket fele
 fiaiunknac es fogunknac kel lenni, testi fiaiunkal ebbük es
 isbük az kenieret es az bort, lelki fiaiunkal ki az igaz hit
 ebbük es isbük az Christus testet veret. Ennekül ha fazzor
 iarunk az vr aztalahozi semmit egiebet nem vebbük el
 az kienierrel es bornal, aztis pedig karhozatra mint Iudas.

Hogi lehet az hogi meg ehefüc ihassük az

H

Chri-

128 *Christus testet veret ha menniorſagban vagion?*

Ez az hitnek tulaidonsaga hogi az tauol valokatis, ſőt az iſouendöketis ielen valokka tegie, igi mondgia ſent Pal, hogi az Sidok az puſtaban vgian azon lelki eledelt öttek ittak az kit mi az Christus Ieſuſt, noha ſok ſaz eſtedöuel ſületet az vtan, azért ſinte mēniorſagbais meg fogiuk es hozzank kapczolliuk hittel az Ieſus Chriſtuſt.

Ha csak hit által ebettük es ibaetyuk az Chriſtus testet veret, nem ezik iſſak az hitetlenek?

Soha egi ſem, ſőt mikeppen hogi elő teſt az Christus teſte azonkeppen ha meg ehetnek ökis elnenek általa, de mint hogi Chriſtuſnak ſemmi közü nincz az Beliall, ig nem közli azokkal az ű ſent teſtet veret mint olliā ellenſeginel,

Mi haſſnat veſſük mi az Christus teſtenek

verenec meg ételenek italanak?

I. Hogi az elettel ki az ige Iſtē az ű teſtenek verenek, általa nem külömben eggieſſülönk mint az czatorna által az kut ſüből reſeſülünk az vízzel. II. Hogi ig mienke teſſük az Chriſtuſt minden erdemeuel keret iofagiual, az az böl- czeſſeggel, igallaggal, ſentſeggel es valſaggal egietembē hogi mi az Chriſtuſban lakozzunk ű penig mi bennünk,

Hami fele czelekedetből al az vr vaczoraia?

Kettőből. Eggik az oſtogato ſemeliēke, maſik az veuő kereſtíeneke.

Mellik az oſtogato ſemellieke

Vgian azonok kiket az Christus czelekedet

I. Mert előſör halaadallal meg kel ſentelni az kenieret, az az meg magiarazni az Iſtēnek ſörzeſet hog immaraz kenier es bor nē teſted taplalafára hanē lelköd idueſſegere ſolgal: II. Meg kel ſegni az kenieret III,

III. Adni kel az veuő ſemeliēknek.

III. Hirdetni kel az Christus halalat erdemet.

Mellik az veuő ſemellieknec czelekedeti?

I. Meg kel magokat probalni. II. El kel venni az kenieret es bort es meg kel enni es innia.

III. Az Christus halalat kel emlegetni.

Hanidologban al az meg probalas? Haromban.

I. Hogi ki ki meg ercze mit ſerzet es mi vegre ſerzötte Christus eſt ez vaczorat. II. Hogi igaz hittel iarullion ez lakodalomhoz. III. pēnitentiā tarczon es minden bűn- it el hagiuan ēnek vtāna ſanſandekkal az bűnbē ne ellien.

Miert kel meg enni es innia az kenieret es bort?

Hogi ez lathato czelekedet által ſent leleknek ereiből meg erczük meli erös eggieſſülünk vagion hit által mine künk az Christus Ieſus teſteuel vereuel, nem külömbē mint hogi az mit meg eſünk meg iſünk mi teſtünke verün- ke valik ig hogi az ſent Pallal kerködheſſünk ſabadon: Ammint en immar elek nem en elem hanem az ki en ben- nem el az Christus.

Hami vegre ſerzötte Christus ezt ez külfő

vaczorat?

EÖt vegre.

I. Hogi az Iſtennek igiretinek es az Christus erdemeuel keret ioknak lathato iele legien. II. Hogi az mi hitünk- nek zalrgia es peczeti ezközē es erőſſege legien bűnünk nek boczanattianak es ſent lelek által vionnan ſületelünk nek el hitelere, nem külömben mint az ſeidelem meg Pe- czerli az ű igeretit es donatioiat. III. Hogi az Ieſus chriſt- uſnak halalanak emlekezeti legien. IIII. Hogi az Anya ſent egi haznak tarſafaganak kötele es czimere legien. V. Hog az attia ſiu ſeretetnek zalogia legē, mint hog min- niaia eg aztalrol es eg kenierből borbol eſünk es iſük.

való bala adassa az Eccelsianak?

Halakát adunk teneked örök mindenható vristen mi Vrunk Iesus Christusnak sent attia hog minket bűnös emberi nemzetseget oli igen szeretettel, hogi az te eggietlen egfiadat, bölcsellegedet kepedet es abrazatodat az Iesus Christust mi erettünk boczattad ez vilagra ki az éberi testet fel veuen az szűznek meheből megh halna az keresztán az mi valczagükert, hog ismeg te veled meg bekellenenk az ő erdemének általa es mostis ének az ű dragalatos testueuel, ve reuel taplaltad az mi meg ehezőt es somiuhozot lelkünkert,

Iollehet penig meltatlanok vagiunk az mi sok bűneinkert, kikel enni iokat czelekednel, mind az által megis vg an azon te irgalmassagodban bizuan es az te fiadnak erdemeben kőniörgünk te neked mint edes attianknak, hog ez vtannís vífeli attiai gondot reánk es bűnünket meg boczat uan sent lelkednek ertieből eltes minket az te fiadnak testenel vereuel, hog ű vele iobban iobban napról napra eggiesüluen, it ez vilagonnís sentül elhessünk te ellőtted, Es ez vtannís vitettetuén az regi sentőknek es sent Angialoknak tarsalagaban, diczirhessünk es fel magastalhafunk tegedet, sent fiaddal es sent lelkeddel egietemben mind örökön öröcke, Amen.

AZ TESTNEK FEL TAMADASAROL

Mi veghi vagion eunek az keoeztieni hitnek es vallásnak kit ezkedig tanultunk?

Erre meg felel sent Iános kőniuenek husadik resében monduán. Ezek acert irattattanak meg hogi hidgietek az

131 Iesust az Istennek fiat Christusnak lenni es hogi hiuek leuen eletetők legien az ő neueben.

Miczoda eletet emleget?

Nem az testi eletet mert az bűnert meg kel kostolnunk az halalt az testit-hanem az örök eletet melire, az Christustul vitettetünk az testnek fel tamadafának vtanna.

Fel tamadnake az hitetlenökis?

Fel tamadnak minden emberek iok es gonofok mert mindeneknek allani kel az Christus itelő feki eleiben.]

Mi haßna vagion tabat az mi hitünknek es sent eletünknek ha azokis fel tamadnak mint mi?

Az fel tamadas köz de az vegi kölömböz mert az hitelenek örök halatra, tűzre es segienre tamadnak, az hiuek penig örök eletre, holot az Istent sínkül sínre lattiuk, ki olli iokat kefitót minekünk, kiket sem nem latot, fül sem hallot, ébereknek siue csak meg sem gödölhatot. Amen.

KEOUE TKEOZNEK

Eginchani Kőniörgelseknek es halaadassoknak formai, kikel elhet az keresztien ember lefektében, fél költebē, es etelenek italanak ideieben.

RGGELI JMATSAG.

Halakát adunk teneked mi menniei sent attiank, hogi minket ez eyel, minden lelki, es testi vesedelemtül, es az őrdögnek merges nilaitül meg őriztel, az te sent lelkednek belső vezerlesének es sent Angialidnak külső solgalattioknak általa: Es hogi ez el mult éczakanak főtetsege vtan, bekessegeben ez mai napnak első oraiat attad erhetünk, kiert legien aldót az te neued mind öröke, Annak

okaert ez mai naponis teneked aiáliük magúkat, es kerünk tegedet az te sent fiadnak az Iesus Christusnak altala, hog mikeppen mostan az te napodnak fenieuél, ez eges vilagot meg vilagositodttad. Igi sent lelköddel vilagosicz meg az mi homalios elmenket es vg biriad az mi akaratumkat, hog ez eges napon teneked folgalhassonk, igaz hittels-iol lelki esmerettel, es sefe baratunknak io pelda adossunkal hasnalhassunk: Hogi valamit nap estig el inditunk legiē minden az te tistessegedre. Annak fólótte agi erót minekünk hog az mi hiuatalunkbā huiē el iarahasúk, es az mi tistönk ferint valo munkankon legien az te aldasod, ne essek hiabā regel fel kelefonk es farsagúk, hanē bereztessek meg az mi mindēnapi kenierünk. Oltalmaz meg az őrdögöt, gonosz emberektől niluā valo es tirkos ellēseginktől kissebsegtől, karuallastul es mindē niaualiatul es az el kezdet lelki iokban neuel es epicz minket iobbā iobbā hog tellies eletünk bē minden erzekensgönk indúltonk folasonk es czelekedetönk eggezzen az te akaroddal, meg boczatua kegielmessen mindē napi hūneinket es fogiatkozasukat, mi nd addig a mig mindē ellenseginktől meg szabaduluā valoban egesülönk az mi feiönkel az Chiistus Iesusstal mikor az őrók igassaggal es artatlanaggal tōkelletessen meg koronabratuan, diczirönk es magasralunk tegedet sent fiad dal az sent lelkeddel egierembē az bodogsagban, Amen

Estueli kōniörges es bala adas.

Halakat adunk teneked mi menniei sent attiank, hogi minket ez mai napon, az őrdög alnoksagatul, es mindē vedelemtől meg őrizuen, nem csak testi kenierrel hanem lelkiuelis taplaltal az őrók eletre. Es kerünk tegedet, hog ia valamiben te ellened vetettünk volna, auag tistünkben huien el nem iartunk volna, minekönk kegielmessen meg boczas, fiaert, az vr Iesus Christusert. Es adgad hog mikeppen

pen az eczasakat az meg farat termesetnek niugodalmara teremttoted. Igi az te segisegedből mint testönk egessegbē azonkeppē lelki esmeretönkis niughassek czendesegebē. Mind az altal nem engedeid, hogi az mi semeink, vagi az alomban, vagi az testi giūniórúsegeben, es batorfagban vgi merüllionek, hogi te rolad el feletkezzenek. Sőt, hogi az meg farat termesetnek, meretekletes niugodalma meg leuc vgi vigiazzunk lelkönkbē, hog mind gondolatunk mind testünk t-mind almodasunk tista legē az fertelmessegtől, Vegezetre engeged, hog az holnapí napot, erhessük bekeuel, meliben ismeg huiatalunkban el iarahassunk, es tegedet diczerhessünk. Ezekben halgas meg minket mi kegelmes attiank, az te sent fiadnak az mi vrunk Iesus Christusnak altala. Amen.

Az asztal aldas, auagi az keresstien embernek etele elöt valo imadsaga.

Kegielmes attia vristē, kire nezek mindeneknek semei hog meg adad kinek kinek eledeleket alkolmatos időbē, teriezd ki mi reank fiadra az te aldasodat: Es mikeppē mindē allatokat az hūeknek eletekre teremttettel, azonkeppē ez mostani eletünket, senteld meg az mi taplalasunkra. Es engedgied hogi meretekletességgel, es iōzanaggal, es io lelki esmerettel ellünk az te eiandekiddal, hogi fō gondunk legien az lelki kenierrel kinel az őrók eledek reimensegere taplaltatunk, az te sent fiadnak az mi vrunk Iesus Christusnak altala. Amen.

Etel után valo bala adas.

Uram Isten, kinek saiabol sarmazot igeuel, el ember halakat adunk teneked, az te iotetemenidrol, mellieket beufeggel obrogacz minekünk te fiadnak, es mostanis napon-

ke nt

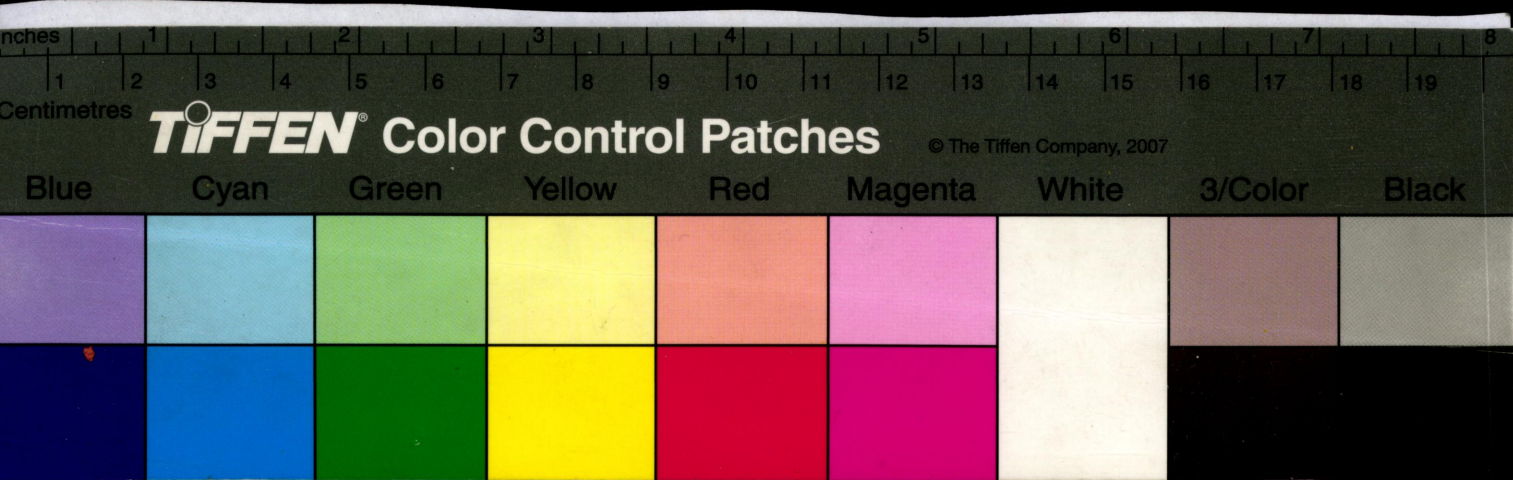
134

Ként meg elegituen minket az te iouaiddal, meg bizoni-
 tod, hagi tenagi meg tartoia mind ez vilagi s-mind örök
 ke valo életünknek, az menniei kenier által. Kerönkís
 tegedet, hagi vgi eliónk az te aiandekiddal, hagi ez
 vilaghoz ne ragaskodgiunk, hanem emelhesük
 fel te hozzád az mi elmenknek semeit,
 es tellies életünkben vigiazhassunk
 igaz hittel, es io lelki esmerettel
 az mi meg valtronknak az
 Vr Iesus Christusnak
 el iouetelire, Amen,

DEBRECZEMBEN.

M. ACADEMIA
 KÖNYVTÁRA

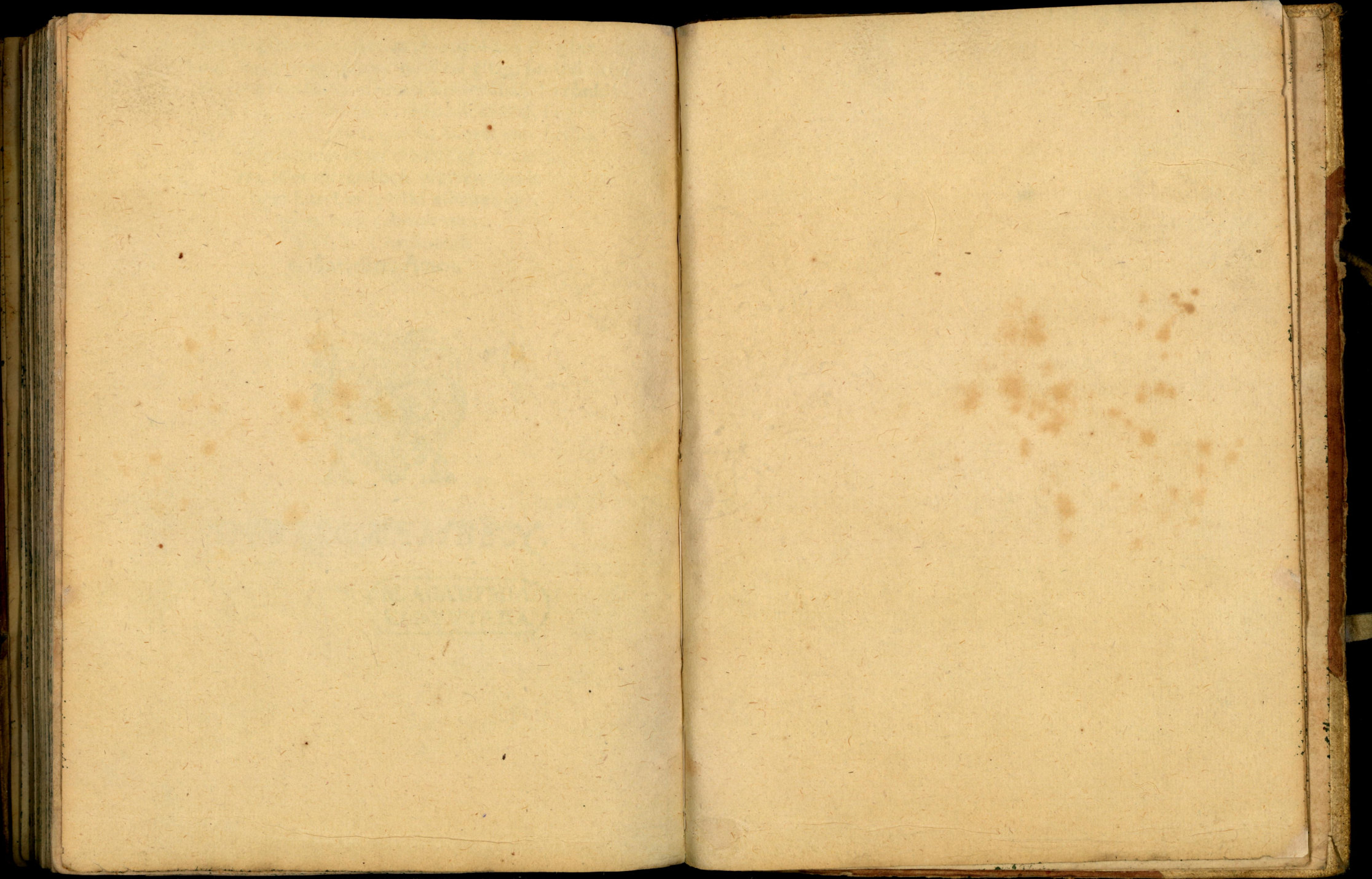

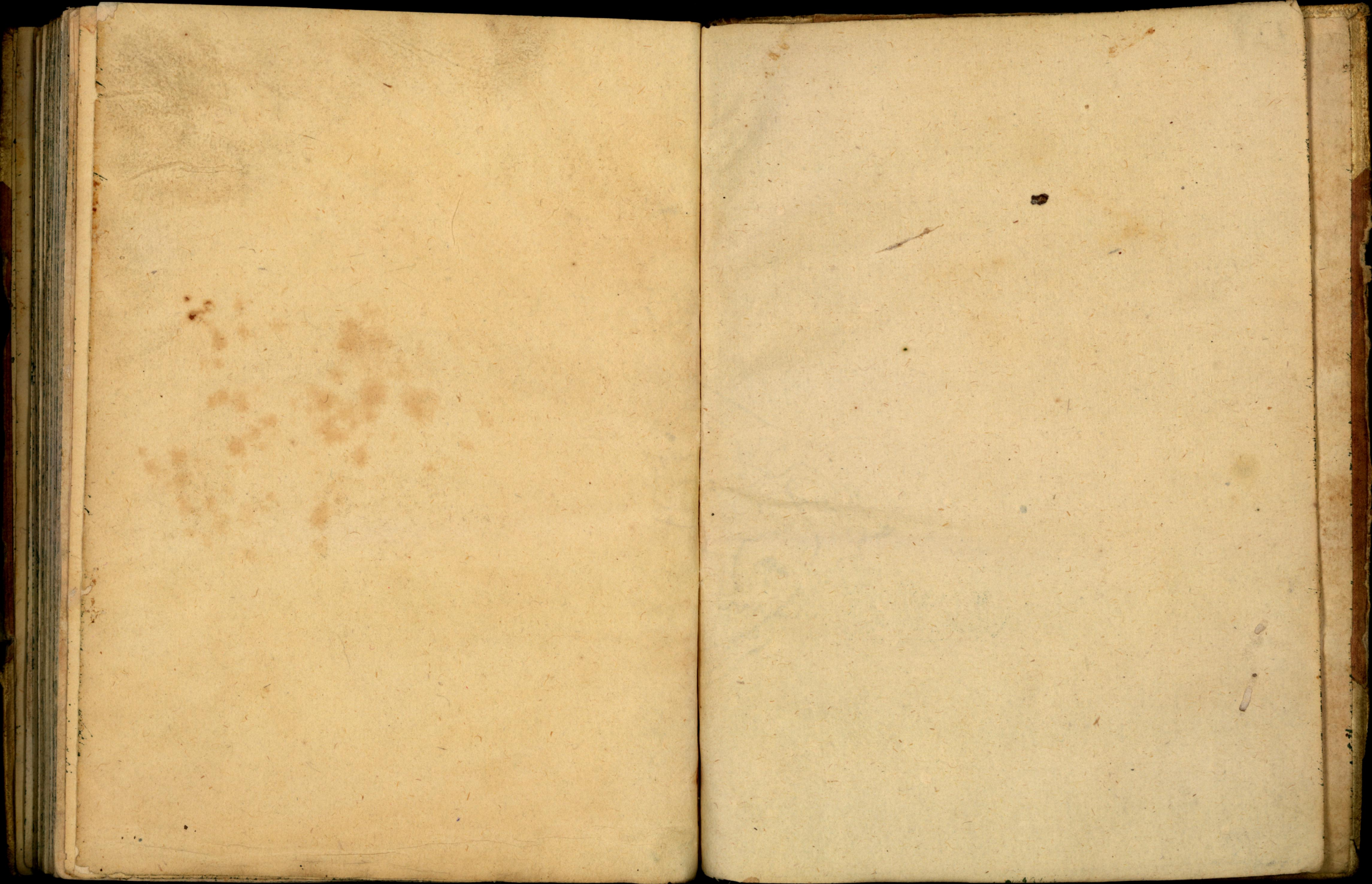
134
ként meg elegituen minket az te iouaiddal, meg bizoni-
tod, hogi teuagi meg tartoia mind ez vilagi s-mind örök
ke valo életünknek, az menniei kenier által. Kerönkis
tegedet, hogi vgi eliönk az te aiandekiddal, hogi ez
vilaghoz ne ragaszkodgiunk, hanem emelheffük
fel te hozza az mi elmenknek semeit,
es tellies életünkben vigiazhassunk
igaz hittel, es io lelki esmerettel
az mi meg valtonknak az
Vr Iesus Christusnak
el iouetelire, Amen,

DEBRECEN.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

MA

1640